

การศึกษาเปรียบเทียบเชิงนโยบายการแต่งงานอย่างมีคุณภาพ
กรณีศึกษา ประเทศไทยและกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย

A COMPARATIVE STUDY OF QUALITY MARRIAGE POLICIES : CASE STUDIES
OF THAILAND AND SCANDINAVIA

ภาสสิริ หงวนงามศิริ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2566

การศึกษาเปรียบเทียบเชิงนโยบายการแต่งงานอย่างมีคุณภาพ
กรณีศึกษา ประเทศไทยและกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย

ภาสกร หงวนงามศรี

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทางสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปีการศึกษา 2566

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

A COMPARATIVE STUDY OF QUALITY MARRIAGE POLICIES : CASE STUDIES
OF THAILAND AND SCANDINAVIA

PASIRI NGUANNGAMSRI

A Master's Project Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of MASTER OF ARTS
(M.A. (Social Management))

Faculty of Social Sciences, Srinakharinwirot University

2023

Copyright of Srinakharinwirot University

สารนิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาเปรียบเทียบเชิงนโยบายการดำเนินงานอย่างมีคุณภาพ

กรณีศึกษา ประเทศไทยและกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย

ของ

ภาสสิริ หงวนงามศรี

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทางสังคม

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบปากเปล่าสารนิพนธ์

..... ที่ปรึกษาหลัก ..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.ไพรัช บวรสมพงษ์) (รองศาสตราจารย์ ดร.โกนิญฐ์ ศรีทอง)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธันนิกานต์ สุญสินัย)

ชื่อเรื่อง	การศึกษาเปรียบเทียบเชิงนโยบายการดำเนินงานอย่างมีคุณภาพ กรณีศึกษา ประเทศไทยและกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย
ผู้วิจัย	ภาสิรี หงวนงามศรี
ปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
ปีการศึกษา	2566
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร. ไพรัช บวรสมพงษ์

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบนโยบายการดำเนินงานกรณีประเทศกลุ่มสแกนดิเนเวียและประเทศไทย 2) เพื่อวิเคราะห์บทเรียนและแนวทางการจัดการเชิงนโยบายเพื่อนำไปสู่รูปแบบการดำเนินงานที่มีคุณภาพ โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นแนวทางการศึกษา ผ่านวิธีการศึกษาเชิงเอกสารและวิธีการศึกษาเชิงนโยบายเปรียบเทียบ ผลวิจัยพบว่า แม้ที่ผ่านมาประเทศไทยจะมีกำหนดยุทธศาสตร์ด้านครอบครัว แต่ยังคงขาดแนวทางการส่งเสริมความเข้มแข็งของครอบครัวตั้งแต่กระบวนการมีครอบครัวหรือการก่อร่างครอบครัว การส่งเสริมความอบอุ่นและเข้มแข็งภายในครอบครัว ตลอดจนการส่งเสริมการดำเนินงานที่มีคุณภาพยังมีอุปสรรคในการดำเนินการภายใต้บริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปเกี่ยวกับขนาดโครงสร้างและรูปแบบความสัมพันธ์และค่านิยมของผู้คนเกี่ยวกับการดำเนินงานที่เปลี่ยนแปลงไป นอกจากนี้ประเทศไทยยังไม่มีแนวทางการจัดการเชิงนโยบายเพื่อนำไปสู่การดำเนินงานอย่างมีคุณภาพ ในขณะที่กลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียมีทางการจัดการเชิงนโยบายเพื่อนำไปสู่รูปแบบการดำเนินงานที่มีคุณภาพ โดยการส่งเสริมผ่านนโยบายและกฎหมาย ระบบสวัสดิการและบริการทางสังคม กิจกรรมในการส่งเสริมพัฒนาการและสายใยรักระหว่างสมาชิก รวมถึงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อสร้างสัมพันธภาพภายในครอบครัว

คำสำคัญ : นโยบายครอบครัวประเทศไทย, นโยบายครอบครัวกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย, การดำเนินงานอย่างมีคุณภาพ

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสามารถช่วยเหลือ ตลอดจนให้การแนะนำ และ
ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการแก้ไขข้อบกพร่องในสารนิพนธ์นี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ
รศ.ดร. ไพรัช บวรสมพงษ์ อาจารย์ที่ปรึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิ
โรฒ ที่ให้ความกรุณากับผู้วิจัยโดยการรับเป็นที่ปรึกษาสารนิพนธ์ คอยให้คำชี้แจงปรึกษา และช่วยให้
ผู้วิจัยสามารถดำเนินการเสร็จสิ้นไปได้ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ ภาควิชาสังคมวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทุก
ท่านที่ให้ความรู้ อบรมและสอนความรู้ในวิชาต่างๆ แก่ผู้วิจัยได้ใช้ความรู้ที่เคยได้เรียนมากับทุกท่าน
เพื่อทำงานวิจัยชิ้นนี้ขึ้นมา

ขอกราบขอบพระคุณเจ้าหน้าที่คณะสังคมศาสตร์ที่ให้คำแนะนำ และให้การช่วยเหลือการ
ดำเนินเอกสารต่างๆ ในการดำเนินส่งเอกสารในการสอบและยื่นจบในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณครอบครัวของผู้วิจัยที่คอยสนับสนุนด้านการศึกษาและเป็นผู้อยู่
เบื้องหลังความสำเร็จมาโดยตลอด ผู้วิจัย ขอขอบคุณสุนัขทั้ง 3 ตัวของผู้วิจัยที่คอยอยู่เป็นกำลังใจให้
ผู้วิจัย

ขอขอบคุณเพื่อนกลุ่มชั้นมัธยมที่คอยให้กำลังใจให้ตัดสินใจให้นิสิตในการทำวิจัยครั้งนี้ ขอขอบคุณ
นางสาวน้ำทิพย์ เกตุ กาญจน์พาณิชย์ เพื่อนของนิสิตที่คอยให้คำปรึกษาในเรื่องต่างๆ

ขอขอบคุณศิลปินวง 2PM ที่อยู่ในทุกช่วงเวลาของความสำเร็จของผู้วิจัยมาโดยตลอด เป็น
กำลังใจอีกกำลังใจหนึ่งสำหรับผู้วิจัย

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณตัวนิสิตเองที่ไม่ย่อท้อ และผลักดันตัวเองให้สามารถทำสารนิพนธ์เล่ม
นี้สำเร็จไปได้ด้วยดี

ภาสกริ หงวนงามศรี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญรูปภาพ	ฏ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง	1
คำถามการวิจัย.....	9
ความมุ่งหมายของงานวิจัย.....	9
ขอบเขตของการวิจัย	9
ขอบเขตเนื้อหา.....	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	10
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	10
กรอบแนวคิดในการวิจัย	11
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
1. แนวคิดและความหมายเกี่ยวกับครอบครัวและการแต่งงาน.....	13
1.1 แนวคิดและความหมายเกี่ยวกับครอบครัว	13
1.1.1 ความหมายของครอบครัว	13
1.1.2 ประเภทของครอบครัว	14
1.1.3 บทบาทและหน้าที่ของครอบครัว	15

1.2 แนวคิดและความหมายของการแต่งงาน	17
1.2.1. ความหมายของการแต่งงาน	17
1.2.2 ลักษณะวิธีการแต่งงาน	17
1.2.3.สถานการณ์การแต่งงานและสถานการณ์ครอบครัว.....	18
2.ทฤษฎีทางสังคมวิทยาว่าด้วยการแต่งงานสมัยใหม่	23
2.1 ความหมายทฤษฎีปรัวรรตนิยม หรือทฤษฎีการแลกเปลี่ยน (Exchange Theory)	23
2.2 ทฤษฎีปรัวรรตนิยมกับการแต่งงาน.....	23
3.แนวคิดทางสังคมวิทยาว่าด้วยการแต่งงานสมัยใหม่	26
3.1 ความหมายของการแต่งงานสมัยใหม่	26
3.2 แนวคิดทางสังคมวิทยากับการแต่งงานสมัยใหม่.....	26
4. นโยบายครอบครัวในประเทศไทยและกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียความหมายของนโยบาย ครอบครัว.....	27
4.1 นโยบายครอบครัวในประเทศไทย	28
4.2.1 นโยบายการลาเพื่อเลี้ยงบุตรของบิดาและมารดาในประเทศไทย	31
4.1.2 มาตรการในการรับเงินระหว่างลาเพื่อไปเลี้ยงบุตร	32
4.1.3 การลาคลอดของผู้เป็นมารดา	32
4.1.4 มาตรการในการรับเงินระหว่างลาเพื่อไปเลี้ยงบุตร	33
4.2 นโยบายครอบครัว กลุ่มสแกนดิเนเวีย	34
4.2.1 นโยบายการลาคลอด การลาเพื่อเลี้ยงดูบุตร และโควต้าของการลาเพื่อเลี้ยงดู บุตรของบิดาและมารดา.....	35
4.2.2.นโยบายสิทธิในเด็ก	37
4.2.3 นโยบายความรุนแรงในครอบครัวของกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย	38
5.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	39
5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวและการแต่งงาน	40

5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีทางสังคมวิทยาว่าด้วยการแต่งงานสมัยใหม่.....	41
5.3.งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทางสังคมวิทยาว่าด้วยการแต่งงานสมัยใหม่	42
5.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนโยบายครอบครัว.....	43
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	45
1.เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย.....	46
2.วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	47
3.การวิเคราะห์ข้อมูล.....	47
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	49
1 ศึกษาเปรียบเทียบนโยบายการแต่งงานกรณีประเทศกลุ่มสแกนดิเนเวียและประเทศไทย ...	50
1.1 สถานการณ์ด้านการแต่งงานที่ครอบคลุมถึงแนวคิดการแต่งงาน	50
1.1.1 ลักษณะครอบครัว และการเปลี่ยนแปลงของขนาดครอบครัว	53
1.2 กระบวนการประกอบสร้างทางสังคมเกี่ยวกับการแต่งงาน และรูปแบบ การแต่งงานที่ปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย.....	54
1.2.1 ค่านิยมเกี่ยวกับการมีครอบครัวและการแต่งงานของคนในยุคปัจจุบัน	58
1.2.2 ข้อเรียกร้องเกี่ยวกับการแต่งงานระหว่างเพศเดียวกัน	60
1.3 ข้อมูลสถิติเกี่ยวกับการแต่งงานตลอดจนการหย่าร้าง ข้อมูลความรุนแรงในครอบครัว โดยครอบคลุมทั้งของประเทศไทย และกรณีของสามประเทศกลุ่มสแกนดิเนเวีย ...	62
1.3.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถิติการแต่งงาน การหย่าร้าง และวิเคราะห์แนวโน้มสถิติการแต่งงาน และการหย่าร้างกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย	62
1.3.2 สถิติการแต่งงานและการหย่าร้างของประเทศไทย.....	65
1.4 การเปรียบเทียบปัจจัยสนับสนุนเชิงนโยบายและการจัดการเพื่อการแต่งงานที่มีคุณภาพ	66
1.4.1 นโยบายการลาคลอดและการมีส่วนร่วมของสามีในการดูแลบุตร	66

1.4.2 การศึกษาเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างเพศ	67
1.4.3 สวัสดิการต่างๆ	68
2. บทเรียนและแนวทางในการจัดการเชิงนโยบายเพื่อนำไปสู่รูปแบบการดำเนินงานที่มีคุณภาพ	69
2.1 บทเรียนการจัดการเชิงนโยบายสนับสนุนการดำเนินงานที่มีคุณภาพ	69
2.1.1 นโยบายการส่งเสริมครอบครัวคุณภาพ ในเชิงบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว และการส่งเสริมความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ทั้งกรณีประเทศไทยและกรณีของสามประเทศกลุ่มสแกนดิเนเวีย	72
2.1.2 การดำเนินงานที่ให้ความสำคัญเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศ	76
2.1.3 นโยบายการเสริมสร้างครอบครัวคุณภาพกลายเป็นวาระแห่งชาติ และการดำเนินงานกลายเป็นเงื่อนไขสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบาย ผ่านเงื่อนไขอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	78
2.1.4 สรุปเงื่อนไขเชิงบทเรียนผ่านปัจจัยนโยบาย	81
บทที่ 5 บทสรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ	86
สรุปผลการวิจัย	87
การอภิปรายผลการวิจัย	89
ข้อเสนอแนะ	92
บรรณานุกรม	94
ประวัติผู้เขียน	100

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 อัตราการแต่งงานและอัตราการหย่าร้างของประเทศไทย	3
ตาราง 2 อัตราการแต่งงานและการหย่าร้างกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย	6

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	11
ภาพประกอบ 2 อัตราการแต่งงานของกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย	62
ภาพประกอบ 3 อัตราการหย่าร้างของกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย	63
ภาพประกอบ 4 อัตราการแต่งงานและการหย่าร้างของประเทศไทย	65

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ครอบครัว คือรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นตั้งแต่อดีตครอบครัวเกิดขึ้นจากการที่มีผู้คนมาอยู่รวมกัน ไม่ว่าจะเชื้อชาติเดียวกัน ต่างเผ่าพันธุ์ หรือเผ่าพันธุ์เดียวกัน แต่สายโลหิตต่างกันได้มีการมาอยู่รวมกัน จนทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งต่อกันและกัน จนกลายเป็นคำว่าครอบครัวเกิดขึ้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นความต้องการทางธรรมชาติของมนุษย์ที่เกิดขึ้นในรูปแบบหนึ่ง นอกเหนือไปจากปัจจัยทั้ง 4 ยังมีเรื่องของ การขยายเผ่าพันธุ์ หรือการสืบพันธุ์ ที่จำเป็นต่อมนุษย์เข้ามาซึ่งการขยายเผ่าพันธุ์ของมนุษย์นั้น มีหนึ่งรูปแบบที่ได้รับการยอมรับทางสังคมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

การแต่งงาน ซึ่งการสืบพันธุ์ที่เป็นที่ยอมรับในสังคมนั้นคือการแต่งงาน ซึ่งการแต่งงานนั้นเป็นระยะเริ่มต้นของการใช้ชีวิตครอบครัวของหมู่มนุษย์ที่อยู่รวมกันเป็นสังคม เสฐียร โกเศศ (2515, น. 16) กล่าวว่า ผู้ที่จะมีชีวิตเป็นครอบครัวได้ คือหญิงชายที่เป็นสามี ภริยากัน อันได้เข้าพิธีแต่งงานเป็นปกติตามจารีตประเพณีที่มีอยู่ตามสังคมที่ตนอยู่ และในการแต่งงานเปรียบเสมือนเป็นสักขีพยานว่าคนสองคนจะแต่งงานกัน และหากมีบุตรจะสามารถรับผิดชอบชีวิตของบุตรตนได้ แม้การแต่งงานจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามรูปแบบของสังคม แต่ปฏิเสธไม่ได้เลยว่าในอดีตการมีบุตรครอบครัวเปรียบเสมือนสังคม สังคมหนึ่ง ที่กล่าวได้ว่าหากมีจำนวนคนในสังคมมาก จะทำให้มีความเจริญ แต่หากสังคมที่มีคนน้อยจะทำให้เกิดแรงงานที่น้อย การมีบุตรจึงคล้ายกันว่าหากมีบุตรหลานมากก็จะทำให้มีผู้สืบเชื้อสายมาก แต่หากมีน้อยก็จะทำให้สืบเชื้อสายได้น้อยลง

จึงเห็นได้ว่าครอบครัวเปรียบเสมือนการขยายเผ่าพันธุ์ ผ่านการแต่งงานที่เกิดขึ้นเพื่อผลิตทายาททางสายเลือดของตน แม้ในอดีตมีความเชื่อว่าหากมีบุตรเยอะจะช่วยทำให้ครอบครัวมีการขยายตัวและสืบเชื้อสายได้มากยิ่งขึ้น หากมีน้อยหรือไม่มีเลยจะทำให้ไม่มีการสืบเชื้อสายบรรพบุรุษที่เสียไปจะเดือดร้อนหากไม่มีผู้สืบทอด จึงกล่าวได้ว่าหากไม่มีใครสืบทอดสกุลก็จะทำให้ครอบครัวหยุดอยู่แค่รุ่นใดรุ่นหนึ่ง หรือทำให้ไม่มีบุตรหลานทำบุญไปให้ตนเอง

นักสังคมวิทยาและนักมานุษยวิทยา ได้แสดงมุมมองต่อครอบครัวและการแต่งงานสมัยใหม่ในทางสังคมวิทยาว่าการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของผู้คนได้เปลี่ยนไปจากรูปแบบเดิมไปสู่รูปแบบใหม่ กล่าวคือ การสร้างครอบครัวนั้นคือการแต่งงาน แต่หากย้อนไปในอดีตสังคม

ก่อนสมัยใหม่การแต่งงานมักจะเชื่อมโยงเกี่ยวกับเงื่อนไขทางเศรษฐกิจและสังคม ที่การแต่งงานเป็นไปเพื่อการเพิ่มแรงงานในระบบการผลิตประโยชน์ทางทรัพย์สินสมบัติของวงศ์ตระกูล ความจำเป็นด้านจารีตประเพณี แต่เมื่อสภาพสังคมและระบบเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไป การแต่งงานที่มีพื้นฐานมาจากความรักโรแมนติกได้กลายเป็นสิ่งที่คุ้นเคยในโลกสังคมสมัยใหม่ กล่าวคือ ในอดีตสังคมก่อนสมัยใหม่การแต่งงานจะเชื่อมโยงเกี่ยวกับเงื่อนไขทางเศรษฐกิจทางสังคม เช่น ฐานะทางครอบครัว ชนชั้นทางสังคม เป็นปัจจัยหนึ่งในการแต่งงาน แต่ในยุคปัจจุบันยังมีเรื่องทุนทางสังคมเข้ามาเกี่ยวข้องในการแต่งงานของคนไทยในกลุ่มคนบางกลุ่ม มีการมอง การแต่งงานเป็นทุนทางสังคม รุ่งนภา ยรรยงเกษมสุข (2559, น. 16-17) ได้กล่าวว่า แม้การแต่งงานหากมองผิวเผิน คือคนสองคนรักกันและแต่งงานกัน แต่มุมมองความเป็นจริงนั้น การแต่งงานยังมีความเกี่ยวข้องกับศักยภาพทางเศรษฐกิจ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการให้ความสำคัญกับพิธีการของแต่ละครอบครัว

รูปแบบการแต่งงานจากอดีตจนถึงปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ไม่ว่าจะเป็นการแต่งงานในเพศที่ต่างกัน การแต่งงานเพศเดียวกัน การแต่งงานข้ามวัฒนธรรม และการทดลองอยู่ก่อนแต่ง และมีพิธีการแต่งงานตามศาสนาของตน ซึ่งในอดีตพิธีการแต่งงานไม่ว่าหมู่ชนชาไหน มักเชิญญาติมิตรมาร่วมงานร่วมพิธี และมีงานเลี้ยงอย่างเอิกเกริก และมีการเชิญญาติมากินเลี้ยงก็เพื่อเป็นสักขีพยานว่าสองคนนั้นได้เป็นสามี ภริยากัน อย่างถูกต้องตามประเพณี และมีพิธีการอีกมากมาย

อาวีรวรรณ หัสติน (2557, น. 20-23) ได้กล่าวถึง การแต่งงานในรูปแบบปัจจุบันว่าได้มีการลดทอนพิธีการแต่งงานลงเพราะด้วยปัจจุบันนี้ด้วยความที่ระบบทุนนิยมได้เข้ามาแพร่กระจาย ค่านิยม อุดมการณ์เรื่องทุนนิยม ทุนนิยมได้ฝังรากลึกกลงมาในระดับปัจเจกบุคคล ซึ่งแต่ละคนจะรักษาผลประโยชน์ของตนเองมากที่สุด เช่น มีการลดเวลาในการจัดให้เหลือน้อยลงด้วยเหตุผลด้านการเงิน รวมถึงเวลาของผู้ที่ต้องเข้ามาเกี่ยวข้อง จึงต้องทำให้เสร็จภายในระยะเวลาอันสั้น เช่น หมั้นเช้า แต่งเย็น และฉลองตอนเย็นเพื่อที่จะเสร็จภายในวันเดียว

การแต่งงานในอดีตและปัจจุบัน ได้มีพิธีที่แตกต่างกันไปตามการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย แม้จุดประสงค์การแต่งงานจะมีขึ้นเพื่อให้เห็นถึงคนสองคนที่พร้อมจะเป็น สามี ภริยากันก็ตาม หรือเป็นการทำให้เห็นถึงความพร้อมของคนสองคนที่พร้อมจะรับผิดชอบหลายๆ อย่างร่วมกัน แต่หากมองในชีวิตหลังการแต่งงานแล้วความคาดหวังหลังการแต่งงานนั้น อาจจะได้ไม่สวยงามอย่างที่ตั้งหวังไว้ ชีวิตหลังการแต่งงานของบางคู่ประสบพบกับความรุนแรงในครอบครัว เช่น การทำร้าย ตบตี กันภายในครอบครัว การทำร้ายจิตใจของบุตร ของตนเพียงเพราะการระงับ

อารมณ์ของตนไม่ได้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้คือ ปัญหาที่ยังไม่มีหน่วยงานใดสามารถเข้ามาแก้ไขได้อย่างเป็นรูปธรรม

ความรุนแรงในครอบครัวของไทยในปัจจุบัน โดยกรมกิจการสตรีได้มีการทำสถิติการทำร้ายร่างกายของคนในครอบครัวสูง ในระหว่าง เดือน ตุลาคม 2563 – เดือนพฤษภาคม 2564 กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ได้รวบรวมสถิติความรุนแรง ในครอบครัวโดยเพศหญิงถูกระทำถึง 81% แบ่งเป็นวัยกลางคน 32.4% วัยผู้ใหญ่ตอนต้น 32.1% ความสัมพันธ์สามี-ภรรยา 39% และเลือกที่จะไม่ดำเนินคดีกับคนในครอบครัวมีถึง 78% และในสถานที่ที่เกิดเหตุมักจะเป็นที่บ้านของพวกเขาเอง ซึ่งปัจจัยที่กระตุ้นให้เกิดความรุนแรงสูงสุดคือ ยาเสพติด 18.2 % สุรา 12.6 % หิงหวง 10.5 % (ศูนย์ปฏิบัติการกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2564)

ความรุนแรงในครอบครัวนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในไทย ซึ่งถือว่าเป็นปัญหาอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางด้านร่างกาย จิตใจของผู้ถูกระทำซึ่งความรุนแรงเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อสภาพสังคมได้ ในความรุนแรงของครอบครัวก็ไม่มีที่ท่าว่าจะลดลง และด้วยสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ทำให้เกิดปัญหาการทำร้ายในครอบครัวขึ้นอีกเพราะแรงกดดันทางสังคม และปัญหา ทางเศรษฐกิจยิ่งเป็นเหมือนสิ่งที่ยกกระตุ้นให้เกิดความรุนแรงกันในครอบครัว (ศูนย์ปฏิบัติการกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2564) ซึ่งถึงแม้ในประเทศไทยจะมี กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว เข้ามาช่วยเหลือครอบครัวที่มีความรุนแรงหรือเป็นกลุ่มเสี่ยง แต่ความรุนแรงก็ยังไม่มีการที่ท่าว่าจะลดลง แม้ว่าจะมีหน่วยงานเข้ามาแก้ปัญหาเหล่านี้ แต่เหตุใดอัตราความรุนแรงในครอบครัวยังไม่ลดลง สาเหตุที่ทำให้เกิดอัตราความรุนแรงในครอบครัวอย่างเห็นได้ชัดเลย คนในครอบครัวนั้นไม่กล้าที่จะขอความช่วยเหลือ เพราะหลังจากคืนดีกันจะรู้สึกว่าจะไม่จำเป็นต้องแจ้งตำรวจ เพราะกลัวเสียงนินทา หรือรักคนในครอบครัวจนไม่กล้าแจ้งความ และในอีกหนึ่งกรณี เกิดจากการที่เข้าแจ้งความแต่เจ้าหน้าที่ตำรวจกลับมองว่าเป็นเรื่องภายในครอบครัวตนไม่อยากจะเข้าไปยุ่ง ซึ่งสาเหตุนี้ก็เป็นสาเหตุที่ทำให้เห็นถึงความไม่เข้มแข็งในตัวกฎหมายการละเลยหน้าที่ของตำรวจสามารถทำให้เกิดการฆาตกรรมในครอบครัวได้ ซึ่งความรุนแรงในครอบครัวนั้นนำมาสู่ปัญหาการหย่าร้างที่เพิ่มมากขึ้น

ตาราง 1 อัตราการแต่งงานและอัตราการหย่าร้างของประเทศไทย

ปี	อัตราการแต่งงาน	อัตราการหย่าร้าง
2554	306,947 คู่	108,624 คู่
2555	314,338 คู่	111,377 คู่

ตาราง 3 (ต่อ)

ปี	อัตราการแต่งงาน	อัตราการหย่าร้าง
2556	295,519 คู่	107,031 คู่
2557	296,258 คู่	111,810 คู่
2558	304,392 คู่	117,880 คู่
2559	307,746 คู่	118,539 คู่
2560	297,501 คู่	121,617 คู่
2561	307,936 คู่	127,265 คู่
2562	328,875 คู่	128,514 คู่
2563	271,344 คู่	121,011 คู่
2564	240,979 คู่	110,942 คู่

ที่มา: (สำนักบริหารการทะเบียนกรมการปกครอง, 2564a)

การหย่าร้างของไทยในปี 2550 มีจำนวน การหย่าร้าง 101,620 คู่ แต่ในปี 2563 มีถึง 121,011 คู่ จึงจะเห็นได้ว่าเมื่อความรุนแรงในครอบครัวมากขึ้น การหย่าร้างก็มากขึ้นเช่นกัน และด้วยเหตุผลเหล่านี้จึงเป็นสาเหตุหลักๆ ที่ทำให้เกิดการหย่าร้างมากยิ่งขึ้น และในส่วนของสมรส นั้น ซึ่งการสมรสในไทยโดยในปี 2550 มีจำนวนการสมรสถึง 313,546 แต่ในปี 2563 มีจำนวน 271,344 คู่ จึงทำให้เห็นในช่วงระยะเวลา 13 ปีมานี้จำนวนคู่สมรสในไทยนั้นมีจำนวนลดลง อย่างเห็นได้ชัด จากปัญหาการหย่าร้างที่มากขึ้นและการสมรสที่ลดลง จึงเป็นปัญหาที่รัฐควร เข้ามาแก้ไขอย่างเร่งด่วน ถึงแม้ในเมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2564 ที่ผ่านมาจากกระทรวง สาธารณสุข (สธ.) ได้ออกมาเชิญชวนให้คนไทยมีบุตรเนื่องจากอัตราการเกิดของประเทศไทยต่ำลง โดยสถิติการเกิดของไทยในปี 2563 ต่ำกว่า 600,000 คน และมีประชากรสูงอายุเพิ่มมากขึ้น (ข่าวสด, 2564)

สาเหตุเหล่านี้ล้วนแต่มีต้นเหตุมาจากการที่รัฐบาลไม่มีความเข้มแข็งในการจัดการต่อ ปัญหาด้านความรุนแรงในครอบครัวได้ และไม่สามารถยกระดับด้านนโยบายให้มีความเข้มแข็ง ได้ ถ้าพึ่งแค่หน่วยงานเข้ามาช่วยอย่างเดียวคงไม่สามารถแก้ปัญหาเหล่านี้ได้ หากปล่อยให้ เป็นเช่นนี้ต่อประเทศไทยอาจกลายเป็นครอบครัวที่ไม่มีคุณภาพ และสุดท้ายจะกลายเป็นประเทศ ที่มีแต่ความรุนแรงในครอบครัว

ที่ผ่านกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้มีแผนงานการเสริมสร้าง ความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว โดยมีคำสั่งจากกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ในเรื่องแต่งตั้งคณะทำงานจัดทำร่างนโยบายและแผนการพัฒนาสถาบันครอบครัวและจัดทำ แผนปฏิบัติการส่งเสริมสถาบันครอบครัว ระยะยาว 10 ปี ในระหว่าง พ.ศ. 2547-2556 และมีการจัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมสถาบันครอบครัว ระยะ 5 ปี เพื่อให้หน่วยงานที่มีความ เกี่ยวข้องได้มีแนวทางในการพัฒนาสถาบันครอบครัวเพื่อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยหลังจาก การทำงานที่ผ่านมาสรุปให้เห็นอย่างชัดเจนคือ ความรุนแรงในครอบครัวเพิ่มมากขึ้น สาเหตุเพราะ พนักงานสอบสวนไม่ยอมลงบันทึกประจำวัน มีการยอมความกันของคนในครอบครัว และสังคม ไม่ได้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น (กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2559)

ขณะเดียวกันสถาบันครอบครัวยังต้องเผชิญปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัว และความรุนแรงในสังคม สัมพันธภาพในครอบครัวที่เปราะบาง และการทำบาปบาปหน้าที่ ที่เหมาะสมของครอบครัว และยังคงต้องเผชิญกับข้อท้าทายใหม่ๆ เช่น การเปลี่ยนแปลงทาง โครงสร้างประชากรที่เห็นได้ชัดเจนคือการก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม วิถีชีวิต และสิ่งแวดล้อมซึ่งส่งผลกระทบต่อความเข้มแข็งและมั่นคง ของสถาบันครอบครัว

หากเล็งดูสถานการณ์ครอบครัวและการแต่งงานของกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย (Scandinavia) ไม่ว่าจะเป็นประเทศ สวีเดน นอร์เวย์ เดนมาร์ก พบได้ว่า กลุ่มประเทศเหล่านี้ มีสถานการณ์การแต่งงานโดยมีแนวโน้มที่ดีขึ้น อันเนื่องมาจากกลุ่มประเทศเหล่านี้ได้มีการกำหนด นโยบายในการส่งเสริมครอบครัวในรูปแบบการแต่งงานที่สนับสนุนครอบครัวคนในประเทศของตน หลังการแต่งงาน เช่น มีสวัสดิการในการลาคลอดโดยที่ผู้หญิงไม่ต้องออกจากงาน และยังสามารถ เงินเดือนในช่วงเดือนที่ลาคลอดไป มีสวัสดิการในการช่วยดูแลบุตรหลังคลอดเช่น การให้เงินบุตร ตลอดในช่วงเจริญเติบโต โดยมีการจ่ายค่าบริการการเลี้ยงดูเพื่อบรรเทาภาระในการเลี้ยงดูของ ผู้ปกครอง และมีการให้ลาคลอดของบิดา เพื่อให้ได้มีเวลาช่วยภริยาของตนในการเลี้ยงดู ซึ่งนโยบายเหล่านี้เป็นจุดกระตุ้นให้เกิดการแต่งงานและชีวิตครอบครัวของกลุ่มประเทศ สแกนดิเนเวียเกิดคุณภาพอย่างสูงสุดและเป็นการส่งเสริมคุณภาพครอบครัว ดังข้อมูลที่ปรากฏต่อ ข้อมูลการหย่าร้างของกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย ดังต่อไปนี้

ประเทศเดนมาร์ก ชาวเดนมาร์กส่วนใหญ่^{นั้น}มีการแต่งงานที่น้อย ซึ่งจำนวนผู้ที่ไม่เคยแต่งงานมีถึง 2.9 ล้านคน หากเทียบกับประเทศสวีเดนที่มีการแต่งงานและการหย่าที่มาก

ในขณะที่การหย่าร้างในประเทศเดนมาร์ก มีการผันผวนในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา โดยในปี พ.ศ. 2557 มีอัตราการหย่าร้างอยู่ที่ 19,387 คู่ และในปี พ.ศ. 2563 มีจำนวนที่ลดลงอยู่ที่ 15,521 คน ซึ่งในคู่สมรสในเดนมาร์กนั้นสามารถหย่าร้างได้ หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายไม่ต้องการที่จะใช้ชีวิตคู่ด้วยกัน พวกเขาสามารถหย่าร้างได้หลังจากแยกทางกันในระยะเวลา 6 เดือน (Statista, 2021a)

ซึ่งในปีที่ผ่านมา จำนวนการหย่าร้างในนอร์เวย์ โดยรวมลดลงจากในปี พ.ศ. 2553 มีจำนวน 10,224 หากเทียบในปี พ.ศ. 2563 จำนวนการหย่าร้างอยู่ที่ 9,246 คู่ ซึ่งเป็นการหย่าร้างที่ต่ำที่สุด และหากเทียบกับประเทศสวีเดนที่มีจำนวนการหย่าร้างที่เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ในอัตราการหย่าร้างของกลุ่มประเทศแกนดิเนเวียมีอัตราที่ไม่สูงมาก

ปฏิเสธไม่ได้เลยว่าในการที่อัตราการหย่าร้างที่มีการลดลงอย่างต่อเนื่อง เป็นเพราะนโยบายที่เข้มแข็งของทางรัฐบาลและความเชื่อมั่นต่อรัฐบาลที่จะสามารถนำพาครอบครัวของประชาชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีและในกลุ่มประเทศแกนดิเนเวีย ซึ่ง 3 กลุ่มประเทศนี้มีนโยบายและสวัสดิการที่เพียงพอต่อครอบครัวอย่างมาก ในกลุ่มประเทศนี้เป็นประเทศที่มีความเท่าเทียมทางเพศสูง มีอัตราภาวะเจริญพันธุ์ มีการจ้างงานสตรีที่สูง รวมถึงมีความยากจนในครอบครัวที่ต่ำ กลุ่มประเทศแกนดิเนเวียไม่เพียงแต่มีสวัสดิการรัฐที่ดี แต่ยังมีกรอบนโยบายเชิงรุกที่มุ่งเป้าหมายไปที่ครอบครัวเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานและการวางรากฐานเพื่อความสำเร็จทางเศรษฐกิจ ซึ่งนโยบายดังกล่าว พร้อมสนับสนุนผู้หญิงออกไปทำงานนอกบ้าน และสร้างเงื่อนไขที่ดีให้กับการศึกษาปฐมวัยของเด็กแต่ละครอบครัวอีกด้วย

ประเทศแรกที่น่าร่องนโยบายครอบครัว ที่ส่งเสริมในด้านการศึกษาและคุณภาพชีวิตของเด็ก คือ ประเทศนอร์เวย์ และตามด้วยประเทศสวีเดนและเดนมาร์ก Anne Skevik Grodem (2017, p. 78-79) ได้กล่าวว่า นโยบายเหล่านี้สามารถตอบโจทย์ที่ทำให้ผู้หญิงไม่ต้องออกจากงาน และสามารถได้รับเงินช่วยเหลือจากรัฐได้อีกด้วย

ไม่เพียงแต่มารดาเท่านั้นที่ได้รับสวัสดิการลาคลอด บิดาก็มีสิทธิในการลาคลอดอีกเช่นกันซึ่งในสามประเทศนี้มีความคล้ายคลึงทางนโยบายเป็นอย่างมาก ปัจจัยเหล่านี้ทำให้เห็นถึงความมั่นคงทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศเหล่านี้ ความใส่ใจของรัฐบาลที่ทำให้เกิดนโยบายที่เอื้อต่อคนทุกกลุ่ม ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่น่าสนใจเป็นอย่างมากต่อการเปรียบเทียบนโยบายของไทย

ว่าทำไมประเทศไทยถึงไม่สามารถที่จะมีนโยบายที่มั่นคงได้ เหตุใดประเทศไทยจึงยังไม่สามารถเกิดการมีครอบครัวที่มีคุณภาพได้

ในความท้าทายเหล่านี้ จำเป็นต้องมีการพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอยู่ตลอดเวลา (กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2559) และการที่นโยบายไม่ประสบความสำเร็จมากนัก เพราะงบประมาณที่ไม่พอเพียง สภาพเศรษฐกิจที่ไม่อำนวยต่อครอบครัวในกลุ่มเปราะบาง การให้ความรู้ทางการมีครอบครัว หรือการวางแผนการมีครอบครัวของคนไทยที่ยังไม่มีผลที่แน่นอน หรือนโยบายบางข้อของประเทศไทยที่ยังไม่สามารถครอบคลุมได้ถึงปัญหาทั้งหมด ในกลุ่มเปราะบาง

มูลนิธิศูนย์วิจัยและติดตามความเป็นธรรมทางสุขภาพ (2559) ได้ให้ความหมายของกลุ่มเปราะบางไว้ว่า กลุ่มเปราะบาง คือ บุคคลที่มีความอ่อนแอมีความเสี่ยงที่จะถูกขูดจูงครอบงำ และคุกคามจากปัจจัยเสี่ยงด้านต่างๆ เช่น วงจรชีวิต สุขภาพ สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม อาจกล่าวได้ว่าบุคคลเหล่านี้ คือ บุคคลที่ต้องได้รับการดูแลและสนับสนุนเป็นพิเศษ ในปัจจุบันครอบครัวกลุ่มเปราะบางจากสถานการณ์ Covid-19 ได้รับผลกระทบเป็นอย่างมาก เพราะการเข้าไม่ถึงสถานการณ์ต่างๆถึงทำให้เกิดปัญหาในด้านต่างๆตามมา ในบางครอบครัวไม่มีเงินมากพอที่จะส่งให้ลูกตนเรียน ไม่มีเงินมากพอที่จะซื้ออุปกรณ์การเรียนต่างๆ (มลฤดี จันทร์สุทธิพันธุ์, 2564, 14 ธันวาคม)

จากข้อมูลและสถานการณ์เกี่ยวกับครอบครัวของประเทศไทยที่ได้กล่าวไว้ประเทศไทยยังขาดการพัฒนานโยบายและคุณภาพนโยบายยังไม่ประสบความสำเร็จ รวมไปถึงบริบททางเศรษฐกิจที่ไม่เอื้อต่อครอบครัวที่มีความเปราะบางทำให้คุณภาพครอบครัวไทยอยู่ในภาวะเสี่ยงและต้องการ การพัฒนาเป็นอย่างมากโดยอ้างอิงจากแหล่งข้อมูลข้างต้น ประเด็นเหล่านี้จึงนำไปสู่ความสนใจที่ว่า จะทำอย่างไรที่จะเกิดนโยบายที่เอื้อต่อการพัฒนาของครอบครัว และนำไปสู่การมีครอบครัวคุณภาพ และในด้านนโยบายครอบครัวไทยนั้นยังไม่มี ความมั่นคงและแน่นอน ไม่สามารถนำมาใช้ได้จริง หรือไม่สามารนำมาใช้ได้กับทุกครอบครัว ซึ่งเกิดจากการที่นโยบายไม่มีความชัดเจน ทิศทางการกำหนดด้านนโยบายไม่มีความแน่นอนกับกลุ่มครอบครัวแต่ละกลุ่ม ในการที่ไม่มียังมีงบประมาณที่จะช่วยเหลือครอบครัวในจังหวัดอื่นที่ยังไม่มีการดูแลได้ทั่วถึง เพราะงบประมาณที่มีไม่มากพอ

ผู้วิจัยต้องการศึกษาด้านนโยบายการแต่งงานอย่างมีคุณภาพหรือการมีครอบครัวคุณภาพว่าควรมีการจัดการด้านนโยบายอย่างไรให้เกิดการมีครอบครัวที่มีคุณภาพสามารถลดความรุนแรงในครอบครัวได้อย่างเป็นรูปธรรม และสามารถที่จะมีบุตรเพื่อเป็น

การพัฒนาบุคคลที่มีคุณภาพให้แก่สังคมได้ มิใช่การออกนโยบายมาแค่ชั่วคราวและไม่เกิดประโยชน์ต่อการมีครอบครัวที่มีคุณภาพ และเหตุใดประเทศไทยถึงไม่สามารถมีนโยบายที่เข้มแข็งได้เหมือนกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย เพราะประเทศไทยนั้นไม่ใช่ประเทศที่ด้อยพัฒนาแต่กำลังพัฒนาอยู่ แต่สิ่งเหล่านี้กลับไม่สามารถปรากฏในไทยได้อย่างชัดเจน แม้ว่าคนในประเทศมีการศึกษาที่สูงขึ้น แต่กลับกลายเป็นว่าพวกเขาเหล่านั้นกลับหันหลังให้กับการมีครอบครัวเพียงเพราะไม่เชื่อมั่นต่อการมีบุตรในสถานการณ์ของประเทศตอนนี้ และด้วยงานวิจัยเช่นนี้ยังไม่มีผู้ใดศึกษาอย่างจริงจังต่อนโยบายและการวางแผนการมีครอบครัวคุณภาพอย่างจริงจัง

อนึ่งการแต่งงานอย่างมีคุณภาพไม่ได้หมายถึงการแต่งงานที่มีความสุขและความพร้อมอย่างเดียว แต่ยังหมายถึงการแต่งงานที่ต่อให้หย่าร้างกันก็ยังหย่าร้างกันด้วยดีและไม่มีมารุนแรงเข้ามาเกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงเห็นควรถึงการเจาะลึกถึงปัญหาด้านครอบครัวอย่างจริงจัง

คำถามการวิจัย

1. แบบแผนการแต่งงานของคนในยุคปัจจุบันเป็นอย่างไร
2. ความคาดหวังต่อการมีครอบครัวของคนไทยเป็นอย่างไร และหากเกิดความคาดหวังจะไปในทิศทางใด

ความมุ่งหมายของงานวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งจุดมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบนโยบายการแต่งงานกรณีประเทศกลุ่มสแกนดิเนเวียและประเทศไทย
2. เพื่อวิเคราะห์บทเรียนและแนวทางการจัดการเชิงนโยบายเพื่อนำไปสู่รูปแบบการแต่งงานที่มีคุณภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตเนื้อหา

ศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องสำหรับนโยบายครอบครัวในประเทศไทยและนโยบายครอบครัวกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงปัญหาเชิงนโยบายด้านครอบครัวของประเทศไทยในด้านการจัดการ และการเข้าถึงของปัญหาเชิงโครงสร้างทางด้านสังคม
2. ทำให้เห็นภาพการเปรียบเทียบด้านนโยบายของกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย กับประเทศไทยว่าต่างกันในด้านใด

นิยามศัพท์เฉพาะ

นโยบาย หมายถึง เป็นกรอบสำหรับการ ตัดสินใจของผู้บริหารในลักษณะแสดง ให้เห็นถึง วิธีทางและผลแห่งการดำเนินงาน นโยบายที่ดีย่อมทำให้การตัดสินใจถูกต้องและดี ตามไปด้วย นโยบาย ที่ดีย่อมทำให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพ

การแต่งงาน หมายถึง แต่งงานเป็นระยะเริ่มต้นแห่งชีวิตครอบครัวของหนุ่มมนุษย์ ที่อยู่ร่วมกันเป็นสังคม ผู้ที่จะมีชีวิตเป็นครอบครัวได้ คือชายหญิงที่เป็นสามี ภรรยา อันได้เข้า พิธีแต่งงานตามจารีตประเพณีที่มีอยู่ในสังคมนั้น

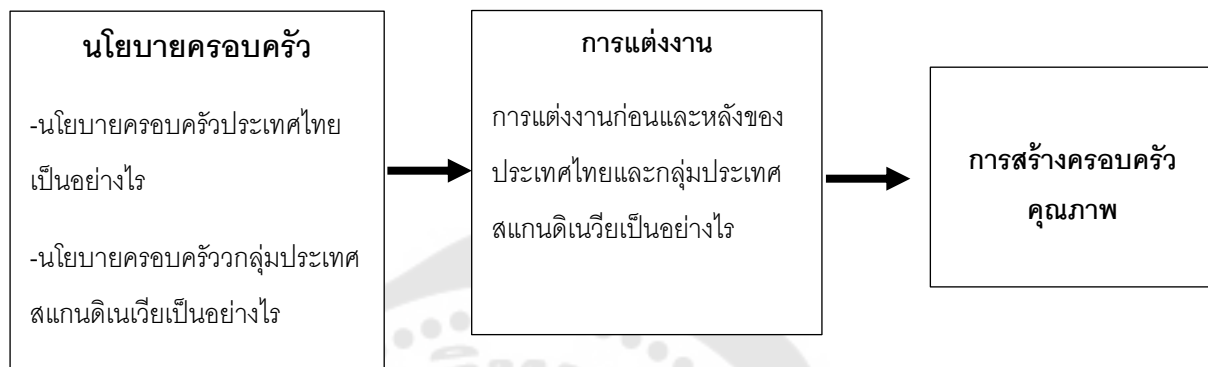
ครอบครัว หมายถึง สมาชิกที่ตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป ที่ได้เลือกใช้ด้วยกัน เจกเช่นสามี ภรรยา หรือ มีสายใยผูกพันทางสายโลหิต ญาติ พี่น้อง หรือเกี่ยวข้อกันในทางกฎหมาย โดยบุคคล ในครอบครัวต่างมีบทบาทหน้าที่ต่างกัน และมีความสัมพันธ์ที่รักกลมเกลียวกัน

ครอบครัวคุณภาพ หมายถึง พ่อแม่ของครอบครัวคุณภาพ จะมีลักษณะคล้าย "ตัวแบบ" ให้ลูกๆของเขา เป็นตัวแบบในการสร้างวินัยให้ลูกๆ คือ เขาจะไม่ "ตึง" หรือ "หย่อน" เกินไป เขาจะปกครองลูกด้วยความเข้าใจ

กลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย (Scandinavia) หมายถึง ประเทศที่มีศูนย์กลางอยู่ที่ คาบสมุทรสแกนดิเนเวีย ในยุโรปเหนือ มากกว่าชื่อเดิมว่ามณฑลสกาเนีย (Scanian Province) ประเทศกลุ่มสแกนดิเนเวีย ได้แก่ สวีเดน นอร์เวย์ และเดนมาร์ก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนแนวคิดต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัย ซึ่งได้กำหนดตัวแปรที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ประเด็นการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับ ครอบครัวยุคใหม่ การแต่งงาน ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงความหมายของครอบครัวและรูปแบบการแต่งงานที่ไม่ใช่การแต่งงานเพื่อความรักเท่านั้น แต่อาจกล่าวได้ว่าในการแต่งงานอาจมีสิ่งอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ไม่ว่าจะเป็นความคาดหวังจากการแต่งงานในบางสิ่งจากคู่สมรสของตน จนทำให้เกิดการแต่งงานขึ้นในที่สุดและในการทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับนโยบายครอบครัวในประเทศไทยและกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย ซึ่งพบว่าแนวคิดสำคัญที่เกี่ยวข้องกับตัวนโยบายครอบครัวของประเทศไทย ยังขาดเป้าหมายในการสร้างนโยบายครอบครัวให้เกิดประสิทธิผลที่ยังมีความไม่แน่นอนในตัวนโยบาย โดยมีการเปลี่ยนแปลงไปมา จึงไม่สามารถกำหนดได้อย่างแน่ชัด และขาดความเข้าใจถึงปัญหาอย่างแท้จริงในตัวนโยบายเมื่อเทียบกับกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียที่มีความพร้อมทางด้านการศึกษาและการเข้าถึงของสวัสดิการของรัฐ

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและแนวคิดต่างๆที่กล่าวมาข้างต้น จึงเห็นได้ว่าตัวนโยบายครอบครัวควรส่งเสริมต่อยุทธศาสตร์ด้านครอบครัวให้มีการวางแผนอย่างมีคุณภาพเกิดขึ้น

ทั้งนี้สามารถประมวลสรุปเนื้อหาการทบทวนแนวคิดสำคัญว่าด้วยครอบครัว การแต่งงานและนโยบายครอบครัวได้ ดังนี้

- 1.แนวคิดและความหมายเกี่ยวกับครอบครัวและการแต่งงาน
- 2.ทฤษฎีทางสังคมวิทยาว่าด้วยการแต่งงานสมัยใหม่
- 3.แนวคิดทางสังคมวิทยาว่าด้วยการแต่งงานสมัยใหม่
- 4.นโยบายครอบครัวในประเทศไทย และกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย
- 5.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและความหมายเกี่ยวกับครอบครัวและการแต่งงาน

1.1 แนวคิดและความหมายเกี่ยวกับครอบครัว

1.1.1 ความหมายของครอบครัว

อารีวรรณ หัสติน (2557) ได้กล่าวว่า ครอบครัว คือสถาบันพื้นฐานของสังคมที่ประกอบด้วยสามีภรรยาและหมายรวมถึงลูกด้วย

กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (2563, น. 13) ได้กล่าวว่า ครอบครัวเป็นสถาบันหลักและเป็นพื้นฐานแรกในการพัฒนาคุณภาพตัวบุคคล ถือว่าเป็นหน่วยย่อยที่เล็กที่สุดของสังคม แต่มีความสำคัญที่สุด เนื่องจากครอบครัวเป็นเป้าหมายของคุณค่าชีวิตและบ่มเพาะคุณลักษณะที่งดงามของความเป็นมนุษย์ให้กับสังคม

วฤชพร ญัฐรุจิโรจน์ (2560, น. 18) ได้กล่าวว่า ครอบครัวคือสถาบันที่เล็กที่สุด แต่มีความหมายและมีความสำคัญต่อสังคมมากที่สุดสถาบันหนึ่ง เนื่องจากสถาบันครอบครัวสามารถเป็นผู้สร้างบุคลากรของประเทศที่มีคุณภาพ ในขณะที่เดียวกันสถาบันครอบครัวอาจเป็นผู้สร้างบุคลากรของประเทศที่คุณภาพได้เช่นกัน

จากข้อความข้างต้นจึงสรุปได้ว่า ครอบครัวหมายถึงหน่วยสถาบันหนึ่งที่คอยอบรมสั่งสอนสมาชิกในครอบครัวให้เป็นคนดีของสังคม คอยชี้แนะแนวทางในสิ่งที่ถูกให้สมาชิกในครอบครัว และผลิตบุคคลที่มีคุณภาพให้กับสังคมต่อไป

ผกามาศ นันทจิรวัดณ์ (2554, น. 1) ได้กล่าวว่า ครอบครัวเป็นบริบทของชีวิตที่สำคัญสำหรับเด็กและเยาวชน เด็กเกิดมาเพื่ออาศัยพึ่งพาเลี้ยงดูที่ให้ความอบอุ่น ความรักสนองตอบความต้องการเมื่อหิว ได้รับการเอาใจใส่จากครอบครัว

คณะกรรมการการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ (2542, น. 1) ได้กล่าวว่า ครอบครัวในยุคปัจจุบันมีประเภทหลากหลายกว่าในอดีต แต่เดิมครอบครัวมีเพียง 2 ลักษณะที่ชัดเจนคือ ครอบครัวเดี่ยว ซึ่งประกอบด้วยพ่อแม่และลูก และครอบครัวขยาย ซึ่งนอกจากมีพ่อแม่และลูกแล้ว อาจมีปู่-ย่า ตา-ยาย และญาติร่วมอาศัยอยู่ด้วยกัน

จากความหมายข้างต้นจึงเห็นได้ว่า ความหมายของครอบครัวคือการที่มีสามีภรรยา หรืออาจจะมีบุตร สถาบันครอบครัวนั้น ถือเป็นสถาบันหนึ่งที่คอยอบรมสั่งสอนให้บุคคลในครอบครัวเป็นคนที่มีคุณภาพต่อสังคมครอบครัวนั้น เปรียบเสมือนสถาบันแรกที่คอยอบรมสั่งสอน คอยดูแล และเอาใจใส่ในด้านต่าง เช่น การดูแลในสิ่งที่จำเป็น การสอนให้รู้ถึงการกระทำที่ดีหรือไม่ดี มีความรักความผูกพันให้กันไม่ว่าจะมีสิ่งใดเกิดขึ้น สามารถช่วยกันแก้ไขปัญหา

ให้หมดไป สถาบันครอบครัวคือสถาบันที่ผลิตบุคลากรที่ดีต่อสังคม แต่ในบางครอบครัวนั้นอาจไม่สามารถผลิตบุคคลที่มีคุณภาพ

1.1.2 ประเภทของครอบครัว

ประเภทของครอบครัวในปัจจุบัน ได้เกิดขึ้นมาในหลายประเภทด้วยความที่โลกเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยจึงเกิดประเภทของครอบครัวที่มากขึ้น โดย กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (2562) ได้กล่าวถึงประเภทของครอบครัวไว้ดังนี้

ครอบครัวทั่วไปเมื่อจำแนกประเภทตามโครงสร้าง แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. ครอบครัวเดี่ยว คือ ครอบครัวที่ใช้ชีวิตร่วมกันฉันสามีภริยาอาจมีหรือไม่มีบุตร

2. ครอบครัวขยาย คือ ครอบครัวที่ประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่สามรุ่นขึ้นไป หรือครอบครัวเดี่ยวสองครอบครัวขึ้นไปที่มีความผูกพันทางสายโลหิต

โครงสร้างครอบครัวที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ได้มีครอบครัวในบางลักษณะที่ต้องการความช่วยเหลือและส่งเสริมในด้านสวัสดิการต่างๆ โดย กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (2562, น. 4-5) สามารถจำแนกได้ 6 ลักษณะ ดังนี้

1) ครอบครัวพ่อหรือแม่เลี้ยงเดี่ยว คือ ครอบครัวที่พ่อหรือแม่ต้องเลี้ยงดูบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะโดยลำพัง

2) ครอบครัวข้ามรุ่น คือ ครอบครัวที่มี ปู่ ย่า ตา ยาย อยู่กับหลานตามลำพัง

3) ครอบครัวที่ผู้สูงอายุอยู่ด้วยกันตามลำพัง คือ ครอบครัวที่ประกอบด้วยสมาชิกอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป

4) ครอบครัวคู่รักเพศเดียวกัน คือ ครอบครัวกลุ่ม LGBTQ+ เหมือนในคู่รักต่างเพศ

5) ครอบครัวผสม คือ ครอบครัวที่ชายหญิงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายมีบุตรติดมาและได้สมรสหรืออยู่กินกันฉันสามีภริยาเป็นครอบครัวใหม่ และบุตรนั้นอาศัยอยู่ด้วยกัน

6) ครอบครัววัยรุ่น คือ ครอบครัวที่ชายและหญิงมีอายุต่ำกว่า 20 ปี ใช้ชีวิตร่วมกันฉันสามีภริยา

นอกจากนี้ กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (2562) ได้ให้คำนิยามกับประเภทครอบครัวขึ้นมาใหม่ด้านความหลากหลายของครอบครัวในยุค 4.0 มีดังนี้

1.ครอบครัวเดี่ยว คือ ครอบครัวที่มี พ่อ แม่ และลูก แม้จะยังมีมากที่สุด แต่ลดลงเรื่อยๆ ครอบครัวเดี่ยวที่ไม่มีลูกเพิ่มขึ้น 3 เท่า

2.ครอบครัวขยาย คือ ครอบครัวที่อยู่กันเกิน 3 รุ่น เป็นครอบครัวแบบดั้งเดิมของไทย คนไทยราวครึ่งหนึ่งอยู่ในครอบครัวขยายและมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

3.ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว คือ ครอบครัวที่พ่อ หรือแม่ เลี้ยงดูรูปตามลำพัง ร้อยละ 80 เป็นแม่เลี้ยงเดี่ยว ที่มักจะมีปัญหาเรื่องรายได้ ต้องแบกรายจ่ายตามลำพัง

4.ครอบครัวข้ามรุ่น คือ ครอบครัวที่ปู่-ย่า ตา-ยาย เลี้ยงหลานเพราะลูกไปทำงานต่างถิ่น พบได้มาก โดยเฉพาะ ย่า ยาย เลี้ยงหลานตามลำพัง มีปัญหาด้านรายได้ และสุขภาพ

5.ครัวเรือนคนเดียว คือ คนที่อาศัยอยู่คนเดียวตั้งแต่ 3 เดือนขึ้นไป เป็นรูปแบบที่เพิ่มขึ้นมากที่สุด ส่วนใหญ่เป็นคนวัยแรงงานในเขตเมือง

6.ครอบครัวเพศเดียวกัน คือ ครอบครัวที่เป็นคนรักเพศเดียวกัน ปัจจุบันมีจำนวนเพิ่มขึ้น แต่ไม่มีตัวเลขเป็นทางการ และยังคงทะเบียนสมรสไม่ได้

7.ครอบครัววัยรุ่น หญิงและชายอายุต่ำกว่า 20 ปี ที่ใช้ชีวิตร่วมกัน มีแนวโน้มจะกลายเป็นครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวโดยเฉพาะแม่วัยรุ่นเลี้ยงเดี่ยว

จากที่กล่าวมาข้างต้น ประเภทของครอบครัวมีความหลากหลายมากขึ้น ตามยุคและสมัย แต่ก่อนอาจมีเพียง ครอบครัวเดี่ยว ครอบครัวขยาย และครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว แต่ในปัจจุบันยุคสมัยได้เปลี่ยนไปก็เริ่มมีประเภทครอบครัวที่เพิ่มขึ้นมา ซึ่งประเภทครอบครัวที่มีขึ้นมาใหม่ทำให้เห็นถึงการยอมรับทางสังคมมากยิ่งขึ้น เช่น ในครอบครัวเพศเดียวกัน และครอบครัววัยรุ่นที่อดีตไม่เป็นที่ยอมรับมากนัก เพราะบริบททางสังคมไม่เหมือนปกติทั่วไป แต่ในปัจจุบันนี้สังคมได้ยอมรับมากยิ่งขึ้น ทำให้ครอบครัวเพศเดียวกัน ครอบครัววัยรุ่น กล้าเปิดเผย และยอมรับความเป็นครอบครัวของตนมากยิ่งขึ้น

1.1.3 บทบาทและหน้าที่ของครอบครัว

บทบาทหน้าที่ทางสังคม มีความหลากหลาย แต่การมีบทบาทนั้นทำให้สามารถรู้ได้ถึงหน้าที่ของตนเอง และบทบาทสังคม

ทัลคอตต์ พาร์สัน Talcott Parsons (1902 อ้างถึงใน สุภาวงศ์ จันทวานิช, 2559) ได้กล่าวว่า หน้าที่ คือกลุ่มของกิจกรรมที่ดำเนินไปเพื่อสนองความต้องการของระบบสังคม ในเบื้องต้นพาร์สันเห็นว่าสังคมเป็นระบบ ในระบบสังคมนี้มีหน้าที่ คือมีการกระทำกิจกรรม แต่กิจกรรมนี้ทำเป็นกลุ่มๆ และทำเพื่อมาสนองความต้องการของระบบ

เช่นเดียวกับบทบาทหน้าที่ทางสังคม ของสถาบันครอบครัวที่จัดเป็นกลุ่มที่คอยมีหน้าที่ อบรม นิสสัย จิตใจของคนในครอบครัว หน้าที่ของสถาบันในครอบครัวนั้น ทำให้เห็นถึงบทบาท และหน้าที่อันสำคัญของการเป็นครอบครัว แม้ว่าการเป็นครอบครัวคนบางกลุ่มอาจจะบอกว่าไม่มีความสำคัญมากนัก แต่ในความเป็นจริงหน้าที่ของครอบครัวเป็นหน่วยที่สำคัญต่อสังคมเป็นอย่างมาก การที่จะมีบุคคลที่มีคุณภาพในสังคมได้นั้น ต้องเริ่มดูที่ปัจจัยทางครอบครัวว่าสามารถทำหน้าที่ ในการอบรมสั่งสอนได้หรือไม่

กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (2559, น. 7) ได้กล่าวถึงบทบาท และหน้าที่ของสถาบันครอบครัวไว้ดังนี้

1. สร้างสมาชิกใหม่ที่มีคุณภาพ เพื่อสามารถที่จะเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ ต่อสังคมได้
2. อบรมเลี้ยงดูบุตรและดูแลสมาชิกของครอบครัวด้วยความรักและความอบอุ่นอย่างเหมาะสมตามพัฒนาการของช่วงวัยต่าง ๆ
3. ส่งเสริมการเรียนรู้ วิถีชีวิต ค่านิยม หลักคิด และระเบียบแบบแผน วิถีปฏิบัติของสังคมรวมทั้งถ่ายทอดประเพณีวัฒนธรรมที่ดีงามให้แก่สมาชิกของครอบครัว เพื่อการ ดำเนินชีวิตได้อย่างมีศีลธรรม
4. เป็นศูนย์กลางในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวกับ ครอบครัว และระหว่างครอบครัว ชุมชน และสังคมภายนอก

นอกจากนี้ จรรยา สุวรรณทัต (2554, น. 7) ได้กล่าวถึงความสำคัญของบทบาท หน้าที่ครอบครัวไว้ว่า บทบาทหน้าที่ของครอบครัว นั่นคือ การที่ครอบครัวสามารถกระทำหน้าที่ และบทบาทของตนอย่างสมบูรณ์ครบถ้วนก็จะเป็นหลักประกันการนำครอบครัวของตนไปสู่ความ เข้มแข็ง มีเสถียรภาพมั่นคงต่อไปได้ ในทางตรงกันข้าม หากครอบครัวที่ย่อยหย่อนต่อการทำ บทบาทหน้าที่ก็จะอาจประคับประคองครอบครัวให้ผ่านพ้นอุปสรรคต่างๆ ไปได้

บทบาทและหน้าที่ของครอบครัวนั้น นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2550, น. 247) จึงกล่าวว่าพ่อแม่ของครอบครัวคุณภาพนั้น จะมีลักษณะคล้าย "ตัวแบบ" ให้ลูกๆของเขา เป็นตัว แบบในการสร้างวินัยให้ลูกๆ คือ เขาจะไม่ "ตึง" หรือ "หย่อน" เกินไป เขาจะปกครองลูกด้วยความ เข้าใจ และใช้เหตุผล เด็กๆ ที่เติบโตจากครอบครัวเหล่านี้ จะรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง พ่อแม่ แต่จะไม่ตามใจลูกจนเหลือหรือบีบบังคับให้เด็กกลายเป็น "บอนไซ" ของพ่อแม่ แต่จะคอยกำกับ ดูแลลูกๆ คอยเป็นหางเสือให้ลูก เพราะเขาเข้าใจดีว่า เด็กๆ แม้จะต้องการอิสระบ้าง แต่เขา ต้องการให้พ่อแม่ให้ทิศทางแก่เขา พ่อแม่เหล่านี้จะรู้สึกว่าการมีลูกคือความรับผิดชอบอันยิ่งใหญ่ ของชีวิต"

1.2 แนวคิดและความหมายของการแต่งงาน

1.2.1 ความหมายของการแต่งงาน

ปัจจุบันนี้ความหมายของการแต่งงานนั้นมีหลากหลายมากขึ้น การแต่งงานเปรียบเสมือนการให้คำมั่นสัญญาของมนุษย์ในอีกรูปแบบหนึ่ง เป็นการให้คำมั่นสัญญาของคู่ชีวิตว่าจะร่วมทุกข์ร่วมสุขกันไปจนแก่เท่า ในความหมายของการแต่งงานนั้น มีผู้คนให้คำนิยามไว้อย่างแพร่หลาย

เสฐียร โกเศศ (2515, น. 10) ได้กล่าวว่า การแต่งงานเป็นระยะเริ่มต้นแห่งชีวิตครอบครัวของหมู่มนุษย์ที่อยู่รวมกันเป็นสังคมผู้ที่จะมีชีวิตเป็นครอบครัวได้ คือหญิงชายที่เป็นสามีภริยากัน อันได้เข้าพิธีแต่งงานเป็นปกติตามจารีตประเพณีที่มีอยู่ในสังคมนั้น

เสฐียร โกเศศ (2531, น. 12) ได้กล่าวว่า พิธีการแต่งงานว่า เพื่อประกาศความเป็นผู้เมียให้เจ้าโคตรตายารู้เห็นกันทั้งสองฝ่ายก่อน จะได้เป็นสักขีพยานรู้เห็นว่าทั้งสองได้เป็นสามีภริยากันตามประเพณี

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 (2554) ได้ให้ความหมายการแต่งงานว่า ทำพิธีเพื่อให้ชายหญิงอยู่กินเป็นสามี ภริยากันตามประเพณี

Sherif Girgis และ Robert George (2010, p. 246) ได้กล่าวว่า การแต่งงานคือ การรวมตัวกันของชายหญิง ที่ให้คำมั่นสัญญาว่าจะอยู่ด้วยกันตลอดชีวิต

Jhon Finnis (2008, p. 388) ได้กล่าวว่า การแต่งงานเป็นการกระทำ ที่สามีภริยาเลือก ตั้งปณิธานว่าจะดำรงอยู่เป็นสามี ภริยา การแต่งงานเป็นการดำรงอยู่ของคู่ชีวิต พร้อมทั้งจะสัญญาว่าจะอยู่กันจนกว่าจะแยกจากกัน

จากความหมายข้างต้น จึงสามารถให้ความหมายของการแต่งงานได้ว่าการแต่งงาน คือ พิธีการหนึ่งที่แสดงถึงการเป็นสามี ภริยา อย่างสมบูรณ์แบบ เป็นการประกาศให้ผู้อื่นได้รู้ว่าคนสองคน ตัดสินใจที่จะตกลงปลงใจใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน และการให้คำมั่นสัญญาว่าจะรักกันจนชั่วชีวิต

1.2.2 ลักษณะวิธีการแต่งงาน

การแต่งงาน มีการแบ่งลักษณะการแต่งงาน เช่นกัน การแต่งงานนั้นอาจไม่ใช่แค่การอยู่ร่วมกัน การแต่งงานมักมีเรื่องฐานะทางสังคม การแต่งเพื่อเลื่อนขั้นฐานะทางสังคม และการแต่งของคนมีฐานะและหน้าตาทางสังคมเดียวกัน การแต่งงานถือเป็นพิธีการหนึ่งในชีวิต

ซึ่งลักษณะของพิธีการนี้จะมีความแตกต่างกันตามแต่ละชุมชน สังคม วัฒนธรรม รวมถึงกลุ่มชาติพันธุ์ (รุ่งนภา ยรรยงเกษมสุข, 2559, น. 33)

ซึ่งลักษณะการแต่งงานนั้น มีความหลากหลายทางสังคมเป็นอย่างมาก ดังลักษณะต่อไปนี้

เสฐียร โกเศศ (2531, น. 24-25) ได้แบ่งลักษณะการแต่งงานตามที่นักปราชญ์ชาวตะวันตกกล่าวไว้ ซึ่งลักษณะการแต่งงาน ตามแบ่งไว้ 3 ระยะ โดยแต่ละระยะมีลักษณะที่แตกต่างกันไปวัฒนธรรมของชนชาติของตน

ระยะที่ 1 ชายต้องการหญิงมาเป็นภรรยา จะต้องไปจุดครวาลักพาตัวหญิงสาวเอาไปเป็นเมีย โดยไม่คำนึงว่าหญิงหรือญาติของหญิงสาวเต็มใจหรือไม่ก็ตาม

ระยะที่ 2 ในระยะนี้เมื่อเกิดธรรมเนียมการเรียกร้องเอาใจรักค่าสินสอดในการแต่งงาน ฝ่ายชายต้องนำเงินของตนมาสู่ขอฝ่ายหญิง แต่หากไม่มีฝ่ายชายต้องใช้แรงงานให้กับครอบครัวฝ่ายหญิง ซึ่งในธรรมเนียมของชาวฮินดูก็มีกล่าวไว้ในคัมภีร์ มนุธรรมศาสตร์ ว่าเป็นวิวาหะอย่าง อสุรกลาง และตามประเพณีเก่าของมอญฝ่ายชายต้องอยู่รับใช้งานแก่บิดามารดาฝ่ายหญิงมีกำหนด 3 ปี จึงจะแต่งงานกันได้กลางชาติฝ่ายชายต้องรับใช้อยู่ 10 ปีหรือตั้ง 15 ปี มักเป็นเรื่องเกี่ยวกับการตีราคาเป็นค่าตัวของหญิงถ้าหญิงนั้นเป็นสาวทั้งแท่ง มีรูปร่างงดงามและพ่อแม่เป็นคนมีฐานะดี ค่าตัวของหญิงก็แพงขึ้นตามส่วน ผู้ที่จะไปฝากตัวเป็นชาย ถ้าเป็นคนยากจน แต่อยากได้ลูกสาวเขาก็ต้องทนรับใช้งานเป็นเวลานานหน่อย เท่ากับผ่อนใช้แทนต้นเงินเป็นงวด ๆ

ระยะสุดท้ายคือที่ 3 คือหญิงชายที่แต่งงานกันด้วยความรักอันบริสุทธิ์ แต่ไม่ใช่ชนิดพิเศษสินเหาอย่างที่ชาวฮินดูเรียกว่า คนธรรพวิวาห คือแต่งงานซึ่งได้เสียกัน แต่ไม่มีพิธีการแต่งงานตามประเพณี

จากลักษณะการแต่งงานที่ได้กล่าวมาได้ข้างต้นนั้น ทำให้เห็นถึงลักษณะการแต่งงานที่แตกต่างออกไปตามวัฒนธรรมหรือเผ่าพันธุ์ที่แตกต่างกัน การแต่งงานในบางประเภทนั้นก็มีความทำร้ายความรู้สึกของหญิงสาว เช่นในระยะที่ 1 ที่มีการจุดครวาลักพาตัวหญิงสาวมาเป็นภรรยาและแต่งงาน ซึ่งการกระทำเช่นนี้ ยังมีอยู่ในบางชนเผ่าที่ยังไม่ได้รับความพัฒนาทางอารยธรรมด้วย

1.2.3. สถานการณ์การแต่งงานและสถานการณ์ครอบครัว

จากการทบทวนสถานการณ์การมีครอบครัว หรือการเลือกการแต่งงานนั้น มีความน่าสนใจทั้งเชิงประเด็นเนื้อหาเกี่ยวกับการเลือกที่จะไม่แต่งงาน หรือมีครอบครัวของคนรุ่นใหม่ การที่สังคมเริ่มจะเป็นสังคมผู้สูงอายุ และพบในแต่ละบริบทที่มีลักษณะที่ค่อนข้าง

แตกต่างกันแม้ว่าจะมีวัฒนธรรมร่วมกัน ในการเป็นตะวันออก ทั้งประเทศไทย ประเทศจีน และประเทศญี่ปุ่น ซึ่งมีความเป็นตะวันออก แต่ในบริบทนั้นมีความแตกต่างกันดังประเด็นต่อไปนี้

ในการแต่งงานนั้น ในหลายๆ ประเทศเริ่มประสบปัญหาที่ประชากรของตนไม่มีการแต่งงานอยู่ในปัจจัยของชีวิต เพราะคิดว่าการแต่งงานมีอะไรมากกว่าแค่การรักกัน ต้องมีค่าใช้จ่ายและค่าต่างๆ ในการใช้ชีวิตคู่ ในกรณีการแต่งงานของญี่ปุ่นในวัยหนุ่มสาว ซึ่งในบทความของ OSAKI (2016) ได้กล่าวว่า คนโสดในวัย 20 - 30 ปี อัตรา 40 % ได้บอกว่าพวกเขาไม่ต้องการมีชีวิตครอบครัวเพราะค่อนข้างยุ่งวุ่นวาย และให้ความสำคัญกับเรื่องอื่นมากกว่าที่จะให้ความสำคัญกับชีวิตแต่งงาน และอัตราตัวเลขหนุ่มสาวที่ไม่ต้องการมีลูกก็เพิ่มมากขึ้น สำหรับผู้ชายจาก 8.6% ในปี 2002 ไปเป็น 15.8% ในปี 2012 ส่วนผู้หญิงเพิ่มจาก 7.2% เป็น 11.6% ในช่วงเวลาเดียวกัน

จากบทความการคิดเรื่องชีวิตครอบครัวของวัยรุ่นญี่ปุ่น จะเห็นได้ว่าสถานการณ์การแต่งงานในวัยหนุ่มสาวของคนญี่ปุ่นที่เริ่มมีบริบทที่เปลี่ยนไปตามสภาพสังคมที่ตนอยู่ จากเดิมที่ยังมีการคิดเรื่องการมีครอบครัว เริ่มเปลี่ยนไปการเลือกที่จะมีชีวิตโสดและมองเรื่องการแต่งงานเป็นเรื่องไกลตัว ถึงแม้ญี่ปุ่นจะมีนโยบายกระตุ้นการมีครอบครัวแต่คนญี่ปุ่นยังเลือกที่จะไม่ต้องการมีครอบครัวเพราะปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ค่าความนิยมเก่าๆ ที่กำหนดว่าผู้หญิงนั้นต้องทำงานบ้านอย่างเดียว ไม่สามารถมีชีวิตเป็นของตัวเองได้ ของประเทศญี่ปุ่นยังมีค่าความคิดที่ไม่มีความทันสมัยตามการพัฒนาประเทศมากนัก

ในปัจจุบันปัญหาความไม่พร้อมแต่งงานของวัยหนุ่มสาว เริ่มมีมากขึ้นในช่วงหลังมานี้ หลายประเทศจึงเริ่มมีมาตรการหรือนโยบายออกมา เพื่อกระตุ้นให้เกิดการแต่งงาน เพื่อเป็นการเพิ่มประชากรให้แก่ประเทศของตน กรณีของประเทศจีนที่ก่อนหน้านี้ออกนโยบายให้มีบุตรแค่คนเดียว แต่ในช่วงหลังที่ผ่านมาประชากรเริ่มที่จะไม่มีบุตร ไม่แต่งงาน และประเทศจีน ในปี 2559 นั้น เริ่มออกนโยบาย “คลายกำเนิด” ในบทความของ ลงทุนแมน (2564) ได้กล่าวในบทความว่า หลังจากออกนโยบายคล้ายกำเนิดตั้งแต่ปี 2559 – 2563 จำนวนเด็กเกิดใหม่ก็ยังมีอัตราที่น้อยลงเรื่อยๆ

นับตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2521 ที่จีนได้ออกนโยบาย One child policy ที่จัดตั้งนโยบายเพื่อลดจำนวนประชากรในประเทศเนื่องจากความกังวลของผู้นำประเทศว่าจะเกิดการขาดแคลนทรัพยากร จากการทำประชากรมีเยอะเกินไปจึงทำให้เกิดนโยบาย One child policy ขึ้นเพื่อที่จะลดประชากร แต่การลดการมีบุตรนั้น เมื่อมีมาเรื่อยๆ จึงทำให้เกิดปัญหาประชากรเกิดใหม่ลดลง และเริ่มกลายเป็นสังคมผู้สูงอายุมากยิ่งขึ้น

ช่วงปี พ.ศ. 2559 รัฐบาลจีนจึงออกนโยบาย คลายกำเนิดโดยนโยบายได้สนับสนุนให้ประชาชนมีลูก 2 คนได้ และในปี พ.ศ. 2563 ได้เพื่อให้ประชาชนมีลูกเพิ่มเป็น 3 คนได้ แต่นโยบายนี้เหมือนจะไม่ได้ผลดีมากนัก เพราะประชาชนได้ กล่าวว่า การที่จะมีบุตรนั้น ค่าใช้จ่ายสูงมาก เมื่อเทียบกับในอดีตที่ค่าใช้จ่ายไม่สูงเพียงนี้ และการมีลูกทำให้พ่อและแม่ยุคใหม่มีภาระทางการเงินมากขึ้น

ประเทศจีนเป็นอีกประเทศหนึ่งที่กำลังประสบปัญหาขาดแคลนประชากร จากการที่ประชาชนในประเทศเลือกที่จะไม่ใช้ชีวิตคู่ หรือแต่งงานกันแล้ว แต่ไม่ต้องการที่จะมีลูก เพราะรู้สึกถึงค่าใช้จ่ายที่มากขึ้น แม้รัฐจะออกมาตรึงมาตรการต่างๆ เพื่อสนับสนุนแต่ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีความต้องการต่อนโยบายเหล่านี้ ซึ่งทำให้เห็นถึงปัญหาในชีวิตคู่ของประชาชนต่อการปรับตัวของรัฐบาล อีกทั้งถ้ารัฐบาลเพิ่มนโยบายที่คุมค่าและสามารถแก้ปัญหาจุดนี้ได้จริงๆ อาจทำให้ประชาชนเริ่มหันมามีบุตรกันอย่างจริงจังได้

ในประเทศไทย มีหลายสถานการณ์ครอบครัวทางสังคมของไทย และยังมีการทำวิจัยออกมาชี้ให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งในงานวิจัย ได้มีโครงการวิจัยขึ้นมาในด้านความรุนแรงในครอบครัว ในหัวข้อเรื่อง ครอบครัวเข้มแข็งกับความขัดแย้งระหว่างงานกับครอบครัว ในสังคมโลกาภิวัตน์ โดยงานวิจัยของ สุพจน์ เด่นดวง, นาถฤดี เด่นดวง, พิริน อินโส, และ กนกเรขา นิลนนท์ (2559, น. 176-187) ได้กล่าวถึงปัญหาในครอบครัว ได้พบว่า ครอบครัวบางส่วนมีปัญหาความแตกร้างที่รากฐานความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคลในครอบครัวอย่างชัดเจน เช่น ปัญหาการนอกใจคู่สมรสของตนเอง ซึ่งอาจนำไปสู่ปัญหาการหย่าร้างต่อไปได้ ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวที่แสดงออกมาในรูปแบบความรุนแรง และไม่สามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันได้ ปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวันของสมาชิกครอบครัวที่น้อยลงมาก มีการทอดทิ้ง มีการกระทำรุนแรงซึ่งจากผลวิจัยของคุณ นาถฤดี เด่นดวง ได้ แสดงออกมาดังนี้

ระบบทุนนิยมโลกาภิวัตน์ได้เปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม กล่าวคือ จากเดิมที่เป็นครอบครัวขยาย มีสมาชิกหลายคนช่วยกันทำมาหากินบนพื้นที่ทำกินร่วมกัน กลายเป็นครอบครัวที่มีโครงสร้างที่หลากหลายมากขึ้น มีลักษณะเล็กลงมีได้อยู่ร่วมกันทั้งหมดหรืออยู่ข้ามพื้นที่ หรือมีการย้ายถิ่นชั่วคราวและถาวร กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เป็นการเปลี่ยนแปลงจากการอยู่เป็นกลุ่ม (Collective) มาเป็นปัจเจกบุคคล (Individualistic) มากขึ้นตามกระแสของการพัฒนาแบบตะวันตก

ในขณะที่ระบบทุนนิยมโลกาภิวัตน์ยังได้เปลี่ยนแปลงหน้าที่ของครอบครัว กล่าวคือ จากเดิมครอบครัวทำหน้าที่สร้างครอบครัวและตอบสนองความต้องการทุกอย่าง

ของสมาชิกในครอบครัว แต่ในปัจจุบันครอบครัวไม่ค่อยได้ทำหน้าที่ในการสร้างครอบครัว แต่ทำหน้าที่รับรู้ว่าคุณแต่งงานแล้วมีลูกแล้วพ่อแม่ไม่ค่อยได้ทำหน้าที่ในการเลือกคู่ครองให้อีกแล้ว ทำนองเดียวกันกับหน้าที่อื่น โดยเฉพาะหน้าที่ในการให้การศึกษาและการทำงานสถานศึกษา และที่ทำงานของระบบทุนนิยมโลกาภิวัตน์ได้ดึงเอาสองหน้าที่นี้ ไปดำเนินการเองเพื่อสร้างแรงงาน ให้ตรงกับระบบทุนนิยมโลกาภิวัตน์เช่นการศึกษาต้องอ่านออกเขียนได้ทั้งภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ เป็นต้น

ซึ่งความสัมพันธ์แบบชายเป็นศูนย์กลางยังคงอยู่ และได้รับการถ่ายทอด อุดมการณ์ความเป็นใหญ่ กล่าวคือ ในครอบครัวรุ่นที่หนึ่งสามีและภริยาเกือบทุกครอบครัว ต่างถูกเลี้ยงดูมาในครอบครัวที่มีความสัมพันธ์แบบชายเป็นใหญ่แทบทั้งสิ้น เช่น ครอบครัวที่พ่อแม่ จัดหาคู่ครองให้ ลูกสาว เพราะไม่ต้องการให้ลูกสาวอยู่โดยไม่มีคู่ครอง หรือครอบครัวที่พ่อแม่ ล้วนแต่เป็นครอบครัวที่ผู้ชายหาเลี้ยง ผู้หญิงอยู่บ้านเลี้ยงลูก สามีทำร้ายร่างกายภริยา เป็นต้น

ในครอบครัวรุ่นที่สอง ครอบครัวชนชั้นกลาง เมื่อสามี และภริยากลุ่มนี้ มีครอบครัวของตนเองและต้องเลี้ยงลูกด้วยนั้นก็ พบว่า ลักษณะความสัมพันธ์แบบชายเป็นใหญ่ ผ่อนคลายลง เช่น สามีมีบทบาทในการช่วยเหลือการทำงานบ้านมากขึ้นและภริยาต้องทำงานหารายได้ช่วยสามี หรือหากเกิดกรณีครอบครัวมีการใช้อำนาจและความรุนแรงฝ่ายภริยาสามารถ ตัดสินใจหย่าร้างแยกทาง ทำมาหากินเลี้ยงตนเองและลูกหรือแต่งงานมีครอบครัวใหม่ หรือสร้างแบบแผนครอบครัวที่ผู้หญิงเป็นหัวหน้าครอบครัว ในฐานะแม่เลี้ยงเดี่ยว แม่มา้ย นอกจากนี้ครอบครัว ชนชั้นกลางต่างมีความคาดหวังต่อลูกสูง โดยผลักดันหรือ สร้างโอกาสทางการศึกษาให้สูงขึ้น

สถาบันเศรษฐกิจแบบทุนนิยมหรืองานในระบบ โลกาภิวัตน์แบบทุนนิยม กล่าวคือ กระบวนการระบบโลกาภิวัตน์ แบบทุนนิยมได้ผนวกเอาสังคมไทยรวมทั้งชนบทเข้าไว้ในระบบการผนวกนี้ทำให้อาชีพหรือการทำงานเพื่อยังชีพ ของครอบครัวเปลี่ยนจากเกษตรกรรม ในชนบทมาเป็น การทำงานในภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการในเมือง แต่เดิม รุ่นพ่อแม่ทำนา ทำสวน แต่รุ่นลูกย้ายเข้ามาเรียนหนังสือ และเข้ามาหางานทำ ในเมืองในภาคอุตสาหกรรม และ บริการ

ความสัมพันธ์ทางสังคมแบบชายเป็นใหญ่กับ ปัญหาครอบครัว คือ ครอบครัว มีความแตกร้างรุนแรง โดยมีการเกิดขึ้นของครอบครัวแม่เลี้ยงเดี่ยวเนื่องจาก ไม่สามารถอดทนต่อ ความรุนแรง การนอกใจ การตีมีสุรา การใช้ยาเสพติด และไม่เพียงแต่ครอบครัวแม่เลี้ยงเดี่ยว ยังมี ครอบครัวแม่มา้ย ครอบครัวที่ผู้ชายไม่รับผิดชอบและผู้หญิงต้องทำหน้าที่แทนครอบครัวที่อยู่กิน

ตั้งแต่อายุน้อย ครอบครัวที่มีการหย่าร้างและแต่งงานใหม่ทำให้มีปัญหาความสัมพันธ์ระหว่าง พ่อเลี้ยง ลูกเลี้ยง ลูกติดหรือลูกใหม่

จากสถานการณ์การแต่งงานข้างต้นทำให้เห็นถึงชุดความคิดที่มีทำให้เห็นถึง สถานการณ์ในครอบครัวไทยในยุคสมัยที่เปลี่ยนไป ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้าง ครอบครัวในด้านต่างๆ ครอบครัวในปัจจุบันนี้กลายเป็นครอบครัวที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น ยุคสมัยที่เปลี่ยนไปเท่าไร สภาพครอบครัวก็เปลี่ยนไปเช่นกัน ในชนชั้นกลางถึงชนชั้นล่าง เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเข้ามาจากครอบครัวที่เคยทำการเกษตรก็ต้องย้ายถิ่นฐานเข้ามาในกรุงเทพ เพื่อแสวงหางานที่ได้เงินมากกว่า จึงทำให้สถาบันครอบครัวมีการเปลี่ยนแปลงไป จากเด็กที่เคยได้ อยู่กับบิดามารดา ต้องกลายเป็นอยู่กับปู่ย่า-ตายายแทน เพราะบิดามารดาของตนนั้นเข้ามา ทำงานในกรุงเทพเพื่อแสวงหาชีวิตที่ดีกว่า จากการกระทำดังกล่าวทำให้เด็กขาดความอบอุ่น ไม่มี บิดามารดา ที่คอยอบรมเด็ก ในบางครอบครัวเด็กจึงกลายนิสัยเป็นเด็กก้าวร้าวอีกด้วย

แม้ในปัจจุบันการแต่งงานและครอบครัวนั้น กลายเป็นปัญหาที่ใหญ่ของ หลายๆประเทศ จากที่กล่าวข้างต้นว่า ผู้คนวัยหนุ่มสาวเริ่มไปต้องการแต่งงานมีครอบครัว และ ยุคสมัยที่เปลี่ยนผ่านทำให้ครอบครัวเริ่มห่างจากกันเพราะพิษทางเศรษฐกิจ สภาพแวดล้อมทาง สังคมหล่อหลอมให้ผู้คนต้องห่างจากครอบครัวในบางครอบครัว ซึ่งเป็นสิ่งที่รัฐควรพึงตระหนักมาก ยิ่งขึ้น

แม้ว่าจะมีการแก้ปัญหาได้แล้วแต่ในความเป็นจริงการแก้ปัญหาเหล่านั้นไม่สามารถ ที่จะประสบผลสำเร็จได้เท่าที่ควร เพราะประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้สึกว่าการมีลูกไม่ใช่สิ่งที่ จำเป็นสำหรับตน จึงทำให้เกิดความรู้สึกว่าไม่ต้องแต่งงานก็สามารถใช้ชีวิตอยู่ได้โดยมีความสบาย กว่าไม่มีบุตรอีกด้วย

นับว่าปรากฏการณ์นี้เริ่มทำให้เห็นถึงภาวะไร้บุตรในอนาคต อาจส่งผลให้เกิด สังคมผู้สูงวัยในหลายๆ ประเทศอีกด้วย และความไม่มั่นคงทางด้านนโยบาย ถึงแม้จะมีนโยบายที่ ออกมาสนับสนุนการมีครอบครัวมากเพียงใด แต่เศรษฐกิจภายในประเทศไม่มีความพร้อมการเป็น ครอบครัวก็ไม่ใช่ความต้องการเหมือนกันสถานการณ์ครอบครัวของประเทศญี่ปุ่น ประเทศจีน และประเทศไทย

2. ทฤษฎีทางสังคมวิทยาว่าด้วยการแต่งงานสมัยใหม่

2.1 ความหมายทฤษฎีปรวรรตนิยม หรือทฤษฎีการแลกเปลี่ยน (Exchange Theory)

ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนนั้นเป็นหนึ่งในทฤษฎีของสังคมวิทยา ที่พูดถึงการแลกเปลี่ยนทางสังคม ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของทฤษฎีการแลกเปลี่ยนไว้ ดังนี้

Peter Blau 1964 (as cited in Karen S. Cook และ Coye Cheshire, 2013) ได้มองว่า การแลกเปลี่ยนทางสังคมเป็น กระบวนการที่มีนัยสำคัญในชีวิตสังคมและเป็นรากฐานของความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม และระหว่างบุคคล การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ภายนอก และโครงสร้างทางสังคมที่เกิดขึ้นใหม่ ซึ่งสิ่งนี้ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่สร้างขึ้นมา

Homans 1961 (as cited in Karen S. Cook และ Coye Cheshire, 2013) ได้ให้คำจำกัดความว่า การแลกเปลี่ยนทางสังคมเป็นการแลกเปลี่ยนกิจกรรมที่จับต้องได้ หรือจับต้องไม่ได้ และผลตอบแทนหรือค่าใช้จ่ายมาก หรือน้อยระหว่างผลประโยชน์ของทั้งสองฝ่าย

จากความหมายข้างต้นจึงทำให้เห็นถึงความหมายของทฤษฎีการแลกเปลี่ยนว่าเป็นทฤษฎีที่กล่าวถึงการแลกเปลี่ยนของผลประโยชน์ของผู้คนที่ต้องการสิ่งๆ นั้น เช่น การแลกเปลี่ยนสิ่งของเพราะต้องการตำแหน่ง หรือการยัดได้โต๊ะ เพื่อที่บุตรหลานของตนจะได้เข้าเรียนในโรงเรียนที่ตนอยากให้บุตรของตนนั้นเข้าเรียน จึงทำให้เห็นถึงความหมายการแลกเปลี่ยนทางสังคมที่เห็นภาพมากยิ่งขึ้น

2.2 ทฤษฎีปรวรรตนิยมกับการแต่งงาน

ทฤษฎีการแลกเปลี่ยน คือ ทฤษฎีที่ทำให้เห็นการแลกเปลี่ยนไม่ว่าจะเป็น การแลกเปลี่ยนเพื่อการได้มาซึ่งสิ่งของ การแลกเปลี่ยนเพื่อให้ได้สิ่งที่ล้ำค่า เช่น ในสมัยก่อนมีการยกบุตรสาวให้คนใหญ่คนโตเพื่อแรกเปลี่ยนเป็นที่นา เพื่อทำมาหากิน หรือการขายลูกของตนเพื่อนำเงินมาใช้ ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นการแลกเปลี่ยนทางสังคมที่ทำให้เห็นการแลกเปลี่ยนของผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่าที่ จะนำคนของตน เช่นในครอบครัวเข้าแลกสิ่งของ (Kei M. Nomaguchi และ Melliss A. Milkie, 2004, p. 125)

แต่การแลกเปลี่ยนทางการแต่งงานมิใช่การแลกเปลี่ยนเพื่อเงินทองอย่างเดียว อาจเกิดการและเปลี่ยนทางความรู้สึก การคาดหวังจากอีกฝ่ายในความสัมพันธ์ว่าจะเป็นในทางที่ดีหรือไม่

Kei M. Nomaguchi และ Melliss A. Milkie (2004) ได้พูดถึงการแลกเปลี่ยนทางสังคมกับครอบครัวว่า ความสัมพันธ์ในครอบครัวต้องพึ่งพาอาศัยกัน หรือการมีปฏิสัมพันธ์กัน ครอบครัวในมุมมองการแลกเปลี่ยน เป็นไปตามบรรทัดฐานของความยุติธรรม และการตอบแทนซึ่งกันและกัน การกระจายอำนาจภายในครอบครัว และค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนในครอบครัว จึงกล่าวได้ว่า การแลกเปลี่ยนในครอบครัวนั้นเปรียบเสมือนการแลกเปลี่ยนเพื่อที่จะได้สิ่งที่มีคุณภาพในครอบครัวของตน

John N. Edwards (1969) ได้กล่าวว่า การแลกเปลี่ยนทางสังคมของครอบครัว คือ การที่คนในครอบครัวตอบสนองด้วยความคาดหวัง ในความคาดหวังนี้อาจจะมีขึ้นเพื่อแลกเปลี่ยนความสบายใจในของกันและกันและกันในครอบครัว

การแลกเปลี่ยนทางสังคม ของครอบครัวเปรียบเสมือนการได้ผลประโยชน์ต่ออีกสิ่งหนึ่ง เช่นการแต่งงานนั้นเหมือนเป็นการแลกเปลี่ยนความสบายใจ การแลกเปลี่ยนของสถานะทางสังคมที่ตนได้รับ เช่น การแต่งงานของวงการดารากับไฮโซชื่อดัง เปรียบเสมือนการแลกเปลี่ยนทางสังคมให้มีระดับขึ้นไปอีกชั้น หรือบางครั้งการแลกเปลี่ยนก็เป็นการทำให้เมื่อบุคคลรับรู้ถึงความสัมพันธ์ระดับการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันอย่างสมดุลในสังคมการแลกเปลี่ยนก็มีแนวโน้มที่จะพอใจในการแลกเปลี่ยนนั้น และเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนการคาดหวังทางความสัมพันธ์ว่าคนสองคนนั้นสามารถมีความสุขต่อกันได้มากน้อยเพียงใด

แม้การแลกเปลี่ยนจะคือการแลกเปลี่ยนสิ่งของ แต่ในการแลกเปลี่ยนทางความสัมพันธ์นั้นทำให้เห็นถึงการแลกเปลี่ยนที่มีความคาดหวังทางความสัมพันธ์ มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่เพียงแค่ว่าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเท่านั้น แต่กลับกลายเป็นการแลกเปลี่ยนที่คนสองคนพึงพอใจที่จะให้กันได้ ตามความหมายการแลกเปลี่ยนข้างต้นได้กล่าวไว้

การแลกเปลี่ยนในครอบครัวนั้น อาจดูไม่มีอะไรมากไปกว่านี้ แต่ถ้าลองมองในความสัมพันธ์ทางทฤษฎีการแลกเปลี่ยน มีมากกว่าการแลกเปลี่ยนค่าทรัพย์สินเงินทอง แต่กลับกลายเป็นว่าสิ่งนี้คือการแลกเปลี่ยนทางความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว ว่าสามารถที่จะทำให้อีกฝ่ายสบายใจในความสัมพันธ์ได้มากน้อยเพียงใด

ในด้านการแต่งงานนั้น การแลกเปลี่ยนทางสังคมมีความเกี่ยวข้องกันอย่างเห็นภาพได้ชัด ในการแต่งงานนั้นจะทำให้เห็นภาพอย่างชัดเจนถึงการแลกเปลี่ยน เช่น สามีออกไปทำงานนอกบ้าน ภริยามีหน้าที่คอยเลี้ยงดูบุตร และเตรียมอาหารให้สามี จึงทำให้เห็นภาพการแลกเปลี่ยนมากขึ้น และการแลกเปลี่ยนนั้น ทำให้สะท้อนภาพสถานะทางสังคมได้อีกด้วยการแต่งงานในบุคคลที่มีหน้ามีตาทางสังคม เหมือนเป็นการเปิดทางให้ผู้คนรู้ว่า บุคคลกลุ่มนี้

มีหน้ามีตาทางสังคม ซึ่งการแลกเปลี่ยนทางสังคมของบุคคลกลุ่มนี้เป็นการเสริมฐานะของกันและกันดังที่จะกล่าวต่อไปนี้

รัฐสภา ยรรยงเกษมสุข (2559) ได้กล่าวว่า การที่เราเห็นการแต่งงานระหว่างนักธุรกิจกับนักธุรกิจ นักการเมืองกับนักการเมือง แต่งงานกันก็เพื่อเป็นการเสริมกันและกัน เมื่อผู้ที่มีฐานะทางสังคมเหมาะสมกัน ก็จะทำให้ทุนทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น การแต่งงานในลักษณะนี้ไม่ได้เพิ่งเกิดขึ้นในปัจจุบัน แต่เกิดขึ้นมานานตั้งแต่สมัยอยุธยา จึงทำให้เห็นว่าการแต่งงานคือการแลกเปลี่ยนอย่างหนึ่ง เพื่อเป็นการรักษาฐานะทางสังคมของตน หรือเป็นการแลกเปลี่ยนเพื่อให้เห็นถึงผลประโยชน์ในบางจุด การแต่งงานนั้นไม่เพียงแต่จะแต่งเพื่อความรักแต่ในบางครอบครัวอาจมีการจับคลุมถุงชน ที่ในปัจจุบันอาจเห็นไม่บ่อยนัก แต่การคลุมถุงชนนั้นเปรียบเสมือนการแลกเปลี่ยนกันทางธุรกิจของสองครอบครัว เพื่อผลประโยชน์ที่ได้กันทั้งคู่ เช่น การที่นักธุรกิจส่งลูกหรือหลานของตน ให้หมั้นกับอีกครอบครัวที่เป็นนักธุรกิจเหมือนกัน เพื่อผลประโยชน์ที่ตนพึงได้

แม้การแต่งงานในบางชนชั้นจะเป็นเพียงการแต่งงาน เพื่อให้ผู้คนรู้เห็นเป็นพยานว่าคู่บ่าวสาว พร้อมทั้งจะใช้ชีวิตเป็นครอบครัวแล้ว หากแต่ในบางสังคมการแต่งงานไม่ใช่เพียงแค่ต้องการบอกว่าทั้งคู่จะเป็นครอบครัวเดียวกัน แต่การแต่งงานของพวกเขาเป็นการบอกถึงสถานะทางสังคมของตนดังเช่น การแต่งงานของไฮโซในไทยที่มักจะมีสินสอดที่แพง

งานแต่งงานของ คุณสลิลาพร กองทองมณีโรจน์ และคุณเอก-ณัฐภัทร สุวรรณโนไฮโซชื่อดังของเมืองไทยที่ได้มีการจัดงานวิวาห์ที่มีความหรูหรา “ในช่วงเช้าได้มีพิธีหมั้นตามธรรมเนียมไทยอย่างอบอุ่น โดยเจ้าบ่าวใจป้ำสุดๆ จัดแหวนเพชรน้ำงาม 2.6 กะรัต จากทิฟฟานีแอนดีโคลิมีเต็ดเอดิชั่น มาสวมให้กับเจ้าสาวส่วนสินสอดที่นำมาถึงแม้ว่าจะไม่มีการเปิดเผยตัวเลขที่ชัดเจน แต่ดูจากท่วงท่าของคุณแม่เจ้าสาวที่ยกถุงผ้าสินสอดขึ้นบ้านนั้นคงไม่เบาแน่ๆ” (แพรว, 2560)

จากการแต่งงานของกลุ่มทางสังคมดังกล่าว สามารถเห็นถึงความมั่นคงทางเศรษฐกิจของครอบครัวทั้งคู่จากแหวนหมั้น และสินสอดต่างๆ ดังที่กล่าวไปข้างต้น การแต่งงานไม่เพียงแต่เป็นการแต่งงานเพื่อประกาศการเป็นครอบครัว แต่ทำให้เห็นถึงฐานะทางสังคมจากการแต่งงาน

3. แนวคิดทางสังคมวิทยาว่าด้วยการแต่งงานสมัยใหม่

3.1 ความหมายของการแต่งงานสมัยใหม่

การแต่งงานหรือครอบครัวในปัจจุบันนี้ มีรูปแบบในการแต่งงานที่เปลี่ยนไปตามยุคและสมัย ซึ่งการแต่งงานสมัยใหม่นี้ มีความเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย โดยมีผู้คนที่ให้ความหมายการแต่งงานหลังสมัยใหม่ เพื่อให้เห็นภาพของความหมายการแต่งงานผู้วิจัยจึงได้รวบรวมความหมายของการแต่งงานสมัยใหม่ไว้ ดังนี้

Medora W.Barnes (2014, p. 61) ได้กล่าวว่า การแต่งงานสมัยใหม่นั้นเป็นการแต่งงานที่ไม่เน้นพิธีมาก แต่ยังคงมีการอนุรักษ์ประเพณีดั้งเดิมไว้ และครอบครัวสมัยใหม่เป็นครอบครัวที่มีหลากหลายประเภทที่เกิดขึ้นมาในยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงไป

อภิญา เฟื่องฟูสกุล และ ผานิตตาไสยรส (2559) ได้กล่าวว่า ความหมายดั้งเดิมแล้วจุดเริ่มต้นของครอบครัวอาจหมายถึงการแต่งงาน โดยหากย้อนกลับไปในอดีตสังคมก่อนสมัยใหม่นั้น การแต่งงานมักจะเกี่ยวข้องกับเงื่อนไขทางเศรษฐกิจและสังคมซึ่งพบได้ทั้งในสังคมตะวันตก และสังคมตะวันออก ที่การแต่งงานเป็นไปเพื่อการเพิ่มแรงงานในระบบการผลิตประโยชน์ทางทรัพย์สินสมบัติของวงศ์ตระกูล ความจำเป็นด้านจารีตประเพณี แต่เมื่อสภาพสังคมและระบบสังคมเปลี่ยนแปลงไป การแต่งงานที่มีพื้นฐานมาจากความรักโรแมนติกได้กลายเป็นสิ่งที่คุ้นเคยในโลกสังคมสมัยใหม่

ซึ่งในปัจจุบันนี้การแต่งงานสมัยใหม่ เป็นการแต่งงานที่ก้าวผ่านการแต่งงานแบบดั้งเดิมไปเปลี่ยนไปตามยุคสมัย เช่นการเข้าอยู่ก่อนแต่ง หมายถึงการแต่งงานที่ทดลองอยู่ก่อนที่จะแต่ง ในยุคสมัยที่เปลี่ยนไปก็มีการปรับเปลี่ยนการแต่งงานให้เข้ากับยุคปัจจุบันมากยิ่งขึ้น

ดังนั้น จึงเห็นถึงการแต่งงานที่มีหลายรูปแบบ และครอบครัวหลังสมัยใหม่ที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น ในการแต่งงานนั้น ก็เปรียบดังการเริ่มใช้ชีวิตครอบครัว และการแต่งงานเปรียบเสมือนการเริ่มใช้ชีวิต ของการเป็นคู่รัก และการแต่งงาน มักมีเศรษฐกิจทางสังคมเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เป็นต้น

3.2 แนวคิดทางสังคมวิทยากับการแต่งงานสมัยใหม่

ในปัจจุบันแนวคิดทางสังคมวิทยากับการแต่งงานในปัจจุบันยังไม่เป็นที่ประจักษ์มากนัก แต่หากมองในอีกแง่มุมหนึ่ง การแต่งงานสมัยใหม่มีความเชื่อมโยงทางแนวคิดทางสังคมวิทยา โดยการแต่งงานสมัยใหม่นั้นเป็นปรากฏการณ์ที่ทำให้เห็นมุมมองของการแต่งงานเปลี่ยนไปตามยุคสมัยที่เคยเกิดขึ้น แต่การแต่งงาน มักจะมีแง่มุมทางสังคมเข้ามาเกี่ยวข้อง

การแต่งงาน กับทุนทางสังคมนั้น เป็นอีกหนึ่งแนวคิดทางสังคมวิทยาที่ทำให้เห็นภาพชัดถึงเป้าหมายการแต่งงานในอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งในงานวิจัยของ รุ่งนภา ยรรยงเกษมสุข (2559, น. 33) ได้กล่าวตามแนวคิดของ ปีแอร์ บูร์ดิเยอ (Pierre Bourdieu) ว่า “การแต่งงานเป็นยุทธศาสตร์ที่แสดงให้เห็นถึงการก้าวข้ามพ้นข้อโต้แย้งเกี่ยวกับโครงสร้างและการกระทำ”

จากที่กล่าวมาข้างต้นจึงทำให้เห็นถึงแนวคิดทางสังคมเกี่ยวกับการแต่งงานสมัยใหม่ที่มีเรื่องทุนทางสังคมเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งอาจจะหมายถึงการแต่งงานที่มีทุนทางสังคมเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น การแต่งงานเพื่อเพิ่มทุนทางสังคมให้ตนเอง เป็นต้น

อารีวรรณ หัสติน (2557) ได้ให้มุมมองต่อเรื่อง การแต่งงานสมัยใหม่ว่าเป็นมุมมองที่มีต่อปรากฏการณ์ของสังคมในปัจจุบัน ต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีคิด ค่านิยม ทัศนคติ การประกอบสร้างความหมายของประเพณีจากคนรุ่นใหม่ให้คุณค่า ให้ความหมายของประเพณีการแต่งงานแบบจารีตดั้งเดิมที่เคยมีเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่หลากหลายที่พบเห็นได้มากขึ้นทั้งวิถีคิด และวิถีปฏิบัติที่เป็นระดับปัจเจกบุคคลมากขึ้น ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงทางสังคมกับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่เป็นลักษณะสัมพันธ์มาากยิ่งขึ้น

จากแนวคิดข้างต้น ทำให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมที่หมุนเปลี่ยนไปตามยุคสมัย การแต่งงานก็เช่นกัน มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย แต่ก็ยังมีความคงเดิมของประเพณี และวัฒนธรรมบางส่วนไว้ ในบางคู่ที่แต่งงานนั้น ก็อยากจัดงานเพียงงานแต่งงานเล็กไม่ได้หรือหวามากนัก และการแต่งงานของบางคู่นั้นก็มีความหวือหวาตามฐานะทางสังคม

จึงทำให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เกิดขึ้นในปัจจุบันของสังคม การแต่งงานทางสังคมวิทยานั้นมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคม แม้ว่าการแต่งงานนั้นจะดูผิวเผิน คือการแต่งงานที่เกิดจากความรัก แต่ในความเป็นจริงแล้วการแต่งงานมีเหตุผลต่างๆที่มากมายอย่างเห็นได้ชัด

4. นโยบายครอบครัวในประเทศไทยและกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียความหมายของนโยบายครอบครัว

นโยบายครอบครัว หรือนโยบายที่ผู้บริหารคิดขึ้นมา เพื่อพัฒนาประเทศ หรือองค์กรของตนความหมายของนโยบายจึงมีความหมายที่หลากหลายแต่ใจความสำคัญมี ดังนี้

Kameran & Kahn 1997 (as cited in Tine Rostgaard, 2014) ได้ให้ความหมายนโยบายครอบครัวว่า นโยบายครอบครัวอาจหมายถึงสวัสดิการในครอบครัวที่มีบุตรตลอดจนบริการต่างๆ เช่น การดูแลเด็ก แผนการกลางนระหว่างคลอดบุตร และผลตอบแทนด้านรายได้ เบี้ยเลี้ยงครอบครัว นอกจากนี้ยัง กล่าวถึงการดูแลสุขภาพ นโยบายตลาดแรงงาน การช่วยเหลือ

ทางด้านสังคม ที่จะส่งผลต่อชีวิตครอบครัวของประชาชนและโอกาสของบุตรในครอบครัว ในการใช้ชีวิต และรวมไปถึงการสนับสนุนสำหรับสมาชิกในครอบครัว เช่น เบี้ยเลี้ยงผู้ดูแล ของผู้สูงอายุในครอบครัวอีกด้วย

Medora W. Barnes (2014) ได้กล่าวว่า นโยบายครอบครัวเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายทาง สังคมและสวัสดิการที่รัฐจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นการพัฒนาสังคมให้พัฒนาและอยู่ตามแบบแผนที่วางไว้

Michael B. Wells และ Disa Bergnehr (2014) ได้ให้ความหมายถึง นโยบายครอบครัว ว่านโยบายนั้นคือการส่งเสริมความเท่าเทียมทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นด้านสวัสดิการของบิดา มารดา และเด็กให้มีการตอบสนองต่อความต้องการอีกด้วย นโยบายทางสังคมนั้นถึงเป็นปัจจัย ในการพัฒนาครอบครัวให้ผลิตบุคคลที่มีคุณภาพอีกด้วย

4.1 นโยบายครอบครัวในประเทศไทย

ประเทศไทยกับนโยบายครอบครัว เป็นสิ่งที่เพิ่งเกิดมาไม่นานมากนัก กรมกิจการสตรี และสถาบันครอบครัว (2563, น. 14) ได้กล่าวถึงจุดประสงค์ของนโยบายครอบครัว หรือ แผนปฏิบัติการด้านครอบครัวไว้ว่า “ เพื่อให้สถาบันครอบครัวมีชีวิตที่มีความสุขและดีขึ้น โดยไม่มี ความรุนแรงเกิดขึ้น สามารถพึ่งพาตนเอง สามารถประกอบอาชีพสุจริต สามารถดูแลบุตรให้มี ความสุขและมีพัฒนาการที่ดีสมวัย ครอบครัวสามารถสร้างบุคคลที่มีคุณภาพ จะสามารถ ลดปัจจัยเสี่ยงและสภาพแวดล้อมที่เป็นอันตรายและบั่นทอนครอบครัวได้ และยังเพิ่มปัจจัยเสี่ยง และหากบุคลากรที่ทำงานด้านครอบครัวได้รับความรู้ ทักษะ และมีเจตคติ ที่ถูกต้องในการพัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหาครอบครัว องค์กรทุกภาคส่วนมีการประสานและดำเนินงานอย่างมี ประสิทธิภาพและประสิทธิผล และเพื่อส่งเสริมให้สื่อมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการนำเสนอ ข้อมูลข่าวสาร ทั้งในรูปแบบและเนื้อหาสาระที่ถูกต้องและเหมาะสมเพื่อพัฒนาครอบครัวต่อไป”

จากวัตถุประสงค์ข้างต้นจึงทำให้เกิด นโยบายและยุทธศาสตร์การวางแผนครอบครัว ในระหว่างปี 2563-2565 ขึ้น โดย กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (2563, น. 16-18) ได้แบ่งเป็น 5 ยุทธศาสตร์ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาศักยภาพของครอบครัว

เป้าหมายของยุทธศาสตร์ที่ 1 เพื่อสร้างครอบครัวที่เข้มแข็ง และมีคุณภาพการใช้ ชีวิตที่ดีขึ้น และมีกลยุทธ์ เพื่อส่งเสริมให้ครอบครัวมีความรู้ร่วมกัน สื่อสารอย่างสร้างสรรค์ และเพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว และมีภูมิคุ้มกันเพื่อรองรับต่อการเปลี่ยนแปลง ในชีวิต โดยมีแผนงานในการดำเนินงานเป็นการส่งเสริมให้ครอบครัวมีความรู้และทักษะความสามารถในการ

ดำเนินชีวิตครอบครัว เพื่อเป็นการส่งเสริมการพัฒนาทักษะพ่อแม่ และผู้ปกครองให้สามารถอบรมสั่งสอนและสื่อสารเชิงบวกกับบุตรส่งเสริมสมาชิกในครอบครัวใช้เวลาด้วยกันอย่างมีคุณภาพ

เป้าหมายต่อมาเพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกในครอบครัวเกิดทักษะการเรียนรู้ในการสื่อสารกันในครอบครัวกันได้อย่างสร้างสรรค์ โดยในแผนงานเป็นการปลูกฝังค่านิยมวัฒนธรรมต่างๆผ่านการเลี้ยงดูในครอบครัว สร้างวินัยเชิงบวก รวมทั้งพัฒนาพ่อแม่ให้เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่บุตรในการดำเนินชีวิต เพื่อเสริมสร้างครอบครัวให้มีจิตได้สำนึกด้านบทบาทหน้าที่ในครอบครัวที่เหมาะสม โดยแบ่งปันหน้าที่ความรับผิดชอบด้วยกันในครอบครัว โดยเป็นการเสริมสร้างความเท่าเทียมระหว่างเพศ และเป็นการส่งเสริมการสร้างความสุขุมชีวิตครอบครัวและการทำงาน

2. ยุทธศาสตร์ที่ 2 สร้างหลักประกันความมั่นคงของครอบครัว

เป้าหมายของยุทธศาสตร์ที่ 2 เพื่อส่งเสริมให้ครอบครัวสามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยมีกลยุทธ์ ดังนี้

กลยุทธ์ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างหลักประกันทางสังคมของสมาชิกครอบครัวทุกช่วงวัย เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับความต้องการกับครอบครัวทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย รายได้ อาชีพ นันทนาการ กระบวนการยุติธรรม สามารถการเข้าถึงบริการทางสังคม โดยในแผนงาน เป็นการส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนสามารถลดพื้นที่เสี่ยง เพิ่มพื้นที่ปลอดภัย สำหรับการเรียนรู้สำหรับครอบครัว เพื่อให้เข้าถึงสวัสดิการขั้นพื้นฐานตรงกับความต้องการของครอบครัว เข้าถึงสาธารณสุขและการศึกษาโดยเน้นในครอบครัวผู้มีรายได้น้อยและครอบครัวผู้ด้อยโอกาส และทุกครอบครัวสามารถเข้าถึงกระบวนการความยุติธรรมและความช่วยเหลือได้อย่างเท่ากัน ภาครัฐและภาคเอกชนสามารถสนับสนุนความสมดุลในการทำงานและครอบครัวได้ และเป้าหมายดังกล่าวสามารถส่งเสริมให้ครอบครัวมีความเป็นอยู่ที่ถูกสุขลักษณะอีกด้วย

กลยุทธ์ด้านการส่งเสริมความมั่นคงด้านเศรษฐกิจของครอบครัว ซึ่งเป็นการสนับสนุนให้ครอบครัวมีความมั่นคงสามารถสร้างวินัยการออมให้กับสมาชิกในครอบครัว

กลยุทธ์สุดท้ายนี้จะเป็นการส่งเสริมการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตของครอบครัว เพื่อให้ครอบครัวมีภูมิคุ้มกันมีการปรับตัวในสังคมได้เป็นอย่างดี

3. ยุทธศาสตร์ที่ 3 การบริหารจัดการที่เอื้อต่อความเข้มแข็งของครอบครัว

เป้าหมายดังกล่าวจะมีระบบบริหารจัดการด้านครอบครัวที่เอื้อต่อความเข้มแข็งของครอบครัวโดยมีกลยุทธ์ ดังนี้

กลยุทธ์ การพัฒนาศักยภาพกลไกและบุคลากรที่ทำงานด้านครอบครัวได้มีการสนับสนุนให้มีหน่วยงานหรือบุคลากรทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการทำหน้าที่ในการป้องกัน เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาสถาบันครอบครัว ให้เกิดกลไกให้บุคคลในครอบครัวมีศักยภาพในการทำงาน องค์ประกอบของส่วนท้องถิ่นสามารถเข้ามาสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้และกิจกรรมเพื่อพัฒนาครอบครัวได้

ในด้านกฎหมายทางกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวมีการผลักดันและพัฒนาด้านกฎหมาย เพื่อเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้ครอบครัวพัฒนาให้กลไก และบุคลากรที่ทำงานด้านครอบครัวมีศักยภาพในการทำงานด้าน ครอบครัวเพื่อให้เกิดการผลักดันและให้ความรู้เกี่ยวกับครอบครัวอย่างจริงจัง และมีการเสริมสร้างทักษะและความรู้ต่างๆให้ครอบครัวสามารถที่จะเรียนรู้ได้ และมีการจัดเวทีเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนให้ครอบครัวที่ทำงานสามารถแลกเปลี่ยนความคิด ความต้องการได้

4. ยุทธศาสตร์ที่ 4 ส่งเสริมและสนับสนุนเครือข่ายทางสังคมเพื่อพัฒนาครอบครัว

เป้าหมายเพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนเครือข่ายทางสังคมเพื่อพัฒนาครอบครัว โดยมีกลยุทธ์ ดังนี้

เกิดการสร้างและผลักดันเครือข่ายทางสังคมทุกรูปแบบ ทุกระดับ ให้มีศักยภาพในการขับเคลื่อนการพัฒนาครอบครัวและคุ้มครองสวัสดิภาพอย่างต่อเนื่องและสร้างการมีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรม รวมถึงเกิดการพัฒนาให้เกิดศักยภาพทางสังคมทุกรูปแบบ เพื่อให้มีศักยภาพในการขับเคลื่อนการพัฒนาและคุ้มครองสวัสดิภาพครอบครัวอย่างต่อเนื่อง และสร้างการมีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรม ส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างเครือข่ายทางสังคมกลุ่มต่าง ๆ ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนสนับสนุนเครือข่ายทางสังคม และร่วมเป็นจิตอาสาในการพัฒนาสถาบัน ครอบครัว การส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดระบบเครือข่ายครอบครัวในรูปแบบต่างๆ และเป็นการส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มของครอบครัวเพื่อเป็นร่วมมือกันแก้ปัญหาในครอบครัว และพัฒนาความสัมพันธ์ในครอบครัว และเป็นการถอดบทเรียนการทำงานของเครือข่ายครอบครัวเพื่อให้เห็นผลการดำเนินงาน เกิดการส่งเสริมให้เครือข่ายครอบครัวเกิดการแลกเปลี่ยนเชื่อมโยงการช่วยเหลือกันเป็นการร่วมกันพัฒนาสถาบันครอบครัว ส่งเสริมการรวมกลุ่มของครอบครัว

5. ยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนาระบบการสื่อสารสังคมเพื่อพัฒนาครอบครัว

เป้าหมายเพื่อมีระบบการสื่อสารสังคมที่มีคุณภาพและสร้างสรรค์ครอบครัวเท่าทันสื่อ โดยมีกลยุทธ์ ดังนี้

กลยุทธ์ด้านการส่งเสริมการผลิตสื่อเพื่อที่ครอบครัวจะเกิดความรู้ความเข้าใจในการใช้ชีวิตร่วมกัน สื่อมวลชนทุกแขนงต้องเกิดการตระหนักรู้พัฒนาและผลิตสื่อเพื่อการเรียนรู้ของครอบครัว เกิดการสร้างแรงจูงใจทางสังคมให้กับสื่อหรือผู้พัฒนาสื่อเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของครอบครัว

กลยุทธ์ด้านการส่งเสริมให้ครอบครัวรู้เท่าทันสื่อ โดยจะเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการพัฒนาสถาบันครอบครัว เป็นการรองรับสังคมดิจิทัลเพื่อให้ความรู้แก่ครอบครัวให้เกิดการเข้าถึง เข้าใจ และนำข้อมูลจากสื่อมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวผลิตสื่อที่ไม่เป็นความเดือดร้อนต่อสังคมและมีความตระหนักในการผลิตสื่อมากขึ้น เกิดการพัฒนากฎหมายด้านสื่อให้ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

กลยุทธ์ด้านการพัฒนากลไกและส่งเสริมการบังคับใช้กฎหมายด้านสื่อให้มีประสิทธิภาพ โดยเป็นการสนับสนุนให้หน่วยงานที่มีอำนาจในการดูแลสื่อ สามารถพัฒนานโยบายเพื่อเฝ้าระวังสื่อ และส่งเสริมให้เกิดสื่อที่เป็นการเรียนรู้ของครอบครัว ส่งเสริมให้เกิดกลไกอาสาสมัครด้านสื่อในทุกกลุ่มเป้าหมาย เพื่อเป็นการเฝ้าระวัง และรู้เท่าทันสื่อของครอบครัว ส่งเสริมให้หน่วยงานต่างๆ ในภาครัฐ รัฐวิสาหกิจมีส่วนในการพัฒนาสื่อที่ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาครอบครัว

จากยุทธศาสตร์ทั้ง 5 ยุทธศาสตร์ข้างต้นนี้ ทำให้เห็นถึงการวางแผนงานของแต่ละนโยบายว่ามีการจัดการแก้ปัญหาครอบครัวในประเทศไทยอย่างไร ซึ่งในแต่ละยุทธศาสตร์ได้ให้ความสำคัญกับครอบครัวในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการดูแลสุขภาพจิตใจ หรือการเข้าถึงสวัสดิการของครอบครัวที่มีลูก การส่งเสริมให้หารายได้ในแนวคิดด้านเศรษฐกิจพอเพียง การส่งเสริมด้านกฎหมายของครอบครัว การผลิตสื่อเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อครอบครัวและสามารถนำสื่อมาให้ความรู้ได้ และมีการเข้าถึงครอบครัวที่มีหลายได้น้อยให้สามารถเกิดการเข้าถึงสวัสดิการต่างๆ

4.2.1 นโยบายการลาเพื่อเลี้ยงบุตรของบิดาและมารดาในประเทศไทย

ในปัจจุบันหน่วยงานข้าราชการไทยได้เปิดโอกาสให้ข้าราชการชายหยุดงานข้าราชการ เพื่อไปช่วยเหลือภริยาในการเลี้ยงดู

พระราชบัญญัติว่าด้วยการลาของข้าราชการ พ.ศ. 2555 (2555) ได้ออกหลักเกณฑ์ตามกฎหมายการลาเพื่อไปช่วยเหลือภริยาที่คลอดบุตร ตามราชกิจจานุเบกษา ในข้อที่ 20 ว่าด้วยข้าราชการซึ่งประสงค์จะลาไปช่วยเหลือภริยาโดยชอบด้วยกฎหมายที่คลอดบุตร ให้เสนอหรือจัดส่งใบลาต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับจนถึงผู้มีอำนาจอนุญาตก่อน หรือในวันที่ลา

ภายใน 90 วัน นับแต่วันที่บุตรคลอด และให้มีสิทธิลาไปช่วยเหลือภริยาที่คลอดบุตรครั้งหนึ่ง ติดต่อกันได้ไม่เกิน 15 วันทำการ ผู้มีอำนาจอนุญาตตามวรรคหนึ่งอาจให้แสดงหลักฐานประกอบ พิธีการอนุญาตด้วยก็ได้

4.1.2 มาตรการในการรับเงินระหว่างลาเพื่อไปเลี้ยงบุตร

มาตราที่ 28 ข้าราชการลาเนื่องจากคลอดบุตร ให้ได้รับเงินเดือนระหว่างลา ได้ไม่เกิน 60 วัน (พระราชบัญญัติว่าด้วยการจ่ายเงินเดือน เงินปี บำเหน็จ บำนาญ และเงินอื่นใน ลักษณะเดียวกัน พ.ศ.2535, 2535)

ถึงแม้ว่าการลาเพื่อเลี้ยงดูบุตรนั้นจะบังคับใช้เฉพาะในส่วนราชการ ยังไม่ได้มีการบังคับใช้ในหน่วยงาน ภาคเอกชน แต่ในหน่วยงานเอกชน ไทยพีบีเอส เป็นหนึ่งองค์กรที่ให้สิทธิพนักงานชายในการลาเพื่อช่วยเลี้ยงดูบุตรหลังคลอด หรือการลาเพื่อเลี้ยงดูบุตร

ซึ่งในบทความของคุณวาสนาได้มีการสัมภาษณ์พนักงานฝ่ายบุคคล ว่าด้วยการลาเพื่อไปเลี้ยงบุตรของบิดากระทบต่อการทำงานหรือไม่ และความเข้าใจต่อการลาเพื่อดูแลบุตรมีความคิดเห็นเช่นไร ทางฝ่ายบุคคลได้ให้คำสัมภาษณ์ดังนี้

“ในมุมมอง HR เราต้องมองว่าทำอย่างไรไม่ให้เกิดผลกระทบงาน กับการที่พนักงานหายไปประมาณ 2 สัปดาห์ คือให้สิทธิลา 15 วันไม่รวมวันหยุดราชการ แต่ให้ลาได้ครั้งเดียวในช่วงการดูแลบุตรหลังคลอดใหม่ๆ และหากหลังจากวันหยุดดังกล่าวหากภริยาของพนักงานเกิดเจ็บป่วยหลังวันลา พนักงานคนดังกล่าวต้องทำเรื่องลาหยุด” (วาสนา เดชวาร, 2564)

จากบทความข้างต้นที่ประเทศไทยเริ่มเห็นความสำคัญของการลาเพื่อเลี้ยงดูบุตรของบิดา จึงถือว่าเป็นก้าวแรกที่สำคัญของไทยต่อนโยบายการลาเพื่อเลี้ยงดูบุตร และถือเป็นนโยบายใหม่ของนโยบายครอบครัวไทย ที่เริ่มเห็นถึงความสำคัญต่อการพัฒนาครอบครัวในไทยให้มีคุณภาพ ถึงแม้ว่าการลาเพื่อดูบุตรนั้นยังไม่เป็นที่สนใจในองค์กรเอกชนอื่นเท่าที่ควร ถ้าประเทศไทยเริ่มพัฒนานโยบายนี้ และมีสวัสดิการการลาหยุดที่เหมือนของกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย อาจทำให้ผู้เป็นบิดาได้ใช้เวลาอยู่กับบุตรของตนมากยิ่งขึ้น และทำให้เกิดความผูกพัน และสามารถเชื่อมโยงความรักให้บุตรของตนได้อย่างเต็มที่

4.1.3 การลาคลอดของผู้เป็นมารดา

มีหลักเกณฑ์ที่คล้ายคลึงกับการลาคลอดของบิดา ดังนี้

ข้อ 19 ข้าราชการซึ่งประสงค์จะลาคลอดบุตร ให้เสนอหรือจัดส่งใบลาต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับจนถึงผู้มีอำนาจอนุญาตก่อนหรือในวันที่ลา เว้นแต่ไม่สามารถจะลงชื่อ

ในใบลาได้ จะให้ผู้อื่นลาแทนก็ได้ แต่เมื่อสามารถลงชื่อได้แล้ว ให้เสนอหรือจัดส่งใบลาโดยเร็ว โดยไม่ต้องมีใบรับรองของแพทย์

การลาคลอดบุตรจะลาในวันที่คลอด ก่อน หรือหลังวันที่คลอดบุตร ก็ได้ ในส่วนของข้าราชการนั้นสามารถลาได้โดยวันลานั้นต้องไม่เกิน 90 วันแต่เมื่อรวมวันลาแล้ว ต้องไม่เกิน 90 วัน และหากในการลาคลอดบุตรนั้นหากไม่ได้คลอดบุตรตามกำหนด โดยประสงค์ จะขอยกเลิกวันลาคลอดบุตรที่หยุดไป ให้ผู้มีอำนาจอนุญาตอนุญาตให้ยกเลิก วันลาคลอดบุตรได้ โดยให้ถือว่าวันที่ได้หยุดราชการไปแล้วเป็นวันลาอีกส่วนตัว (พระราชบัญญัติว่าด้วยการลาของ ข้าราชการ พ.ศ. 2555, 2555)

4.1.4 มาตรการในการรับเงินระหว่างลาเพื่อไปเลี้ยงบุตร

ข้าราชการที่ได้รับอนุญาตให้ลาคลอดบุตร มีสิทธิได้รับเงินเดือนระหว่างลาไม่เกิน 90 วัน (พระราชบัญญัติว่าด้วยการจ่ายเงินเดือน เงินปี บำเหน็จ บำนาญ และเงินอื่นในลักษณะ เดียวกัน พ.ศ.2535, 2535)

จากนโยบายครอบครัวในประเทศไทยทั้งหมดที่ได้มีมาข้างต้น ผู้วิจัยได้พบ ประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับนโยบายครอบครัวที่ยังขาดความเป็นรูปธรรม

ในประเด็นแรกผู้วิจัยได้เจอเกี่ยวกับนโยบายลาคลอดที่มีการกำหนดออกมา ให้ผู้เป็นบิดาสามารถลาคลอดเพื่อเป็นการเลี้ยงดูบุตรได้แบบมารดา แต่การลาคลอดก็ยังไม่เอื้อต่อ การดูแลเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพมากนัก และในบางบริษัทก็เลือกที่จะให้ผู้เป็นมารดาลาออก จากงานจากการที่ตั้งครรภ์ เพราะอาจเกิดผลกระทบต่องานได้ ซึ่งนโยบายการลาคลอดจึงไม่ สามารถตอบโจทย์การลาคลอดได้อย่างมั่นคง

การแต่งงานเพื่อที่จะมาเป็นครอบครัวในต้นนโยบายไม่ได้มีการส่งเสริมอย่าง เป็นรูปธรรม และรวมไปถึงการส่งเสริมการแต่งงานผ่านกระบวนการความรู้ทางด้านเพศศึกษา ที่ไม่สามารถให้ความรู้ได้อย่างเข้าใจเพียงเพราะคำว่าเป็นประเทศแห่งศีลธรรมเลย ไม่กล้าที่จะ สอนให้เกิดความรู้ความเข้าใจในทางด้านเพศศึกษา จึงทำให้เกิดการท้องไม่พร้อมและทำให้ กลายเป็นครอบครัวที่ไม่มีคุณภาพ และแนวทางการวางแผนของการมีครอบครัวยังไม่ชัดเจน ดังเช่น แต่งงานเพราะพลาดท้องโดยที่ไม่ได้มีการวางแผนครอบครัวล่วงหน้า และไม่มีความพร้อม ที่จะดูแลเด็กที่เกิดมาให้มีคุณภาพได้ หากต้นนโยบายมีการสอนความรู้ความเข้าใจใน ด้านเพศศึกษาในวัยเด็ก และวัยผู้ใหญ่ก็สามารถป้องกันและวางแผนการแต่งงานได้อย่าง มีคุณภาพ

เมื่อวิเคราะห์นโยบายของครอบครัวในประเทศไทย พบว่า มีลักษณะของนโยบายครอบครัวที่พูดถึงการมีครอบครัวแล้ว เช่น สถิติการ การลาคลอดตลอดจนให้ทุนการศึกษา แต่ไม่มีการพูดถึงนโยบายก่อนมีครอบครัวว่าต้องทำอะไร ไม่มีข้อมูลที่ปรากฏชัดเจนและเป็นระบบว่าจะเตรียมความพร้อมอย่างไรการมีครอบครัวที่มีคุณภาพ หากมีความพร้อมก่อนนโยบายครอบครัวจึงจะนำไปสู่ความเข้าใจต่อการมีคู่ ลดความเสี่ยงต่อความรุนแรงในครอบครัว และปัญหาที่เกิดขึ้นรวมไปถึงการเตรียมความสัมพันธ์ในรูปแบบใหม่ คือการที่สามารถใช้ชีวิตร่วมกันได้อย่างมีคุณภาพ

4.2 นโยบายครอบครัว กลุ่มสแกนดิเนเวีย

ประเทศสแกนดิเนเวีย ประกอบด้วยประเทศ นอร์เวย์ สวีเดน และเดนมาร์ก ซึ่งกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย เป็นกลุ่มประเทศที่มีรัฐสวัสดิการ ที่คล้ายคลึงกัน

ภิกคักดิ์ กัลยาณมิตร (2558, น. 25) ได้กล่าวว่า สวัสดิการของกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย มีการนำนโยบายที่เน้นการนำรายได้ของรัฐมาสนับสนุนภาคบริการ เพื่อเป็นหลักประกันทางสังคมแก่ ประชาชนในด้านต่างๆ เช่น การบริการรักษาพยาบาล การศึกษา การจัดระบบบำนาญบำนาญและการดูแลผู้พิการและผู้สูงอายุ เป็นต้น รวมทั้งให้ความสำคัญกับความเท่าเทียมกันในเรื่องเพศ ดังที่กล่าวมาข้างต้นในด้านนโยบายที่ทางรัฐของกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียได้นำเงินของรัฐมาสนับสนุนนโยบายให้เกิดผลประโยชน์ต่อประชาชน ซึ่งนโยบายของกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียก็มีความคล้ายคลึงเช่นกัน ในด้านนโยบาย

นโยบายของประเทศ นอร์เวย์ สวีเดน และเดนมาร์ก มีจุดประสงค์การสร้างนโยบายขึ้นเพื่อให้ผู้ปกครองสามารถประนีประนอมกับงานและครอบครัว กล่าวคือ สามารถที่จะแบ่งเวลาการทำงานและเลี้ยงดูบุตรได้อย่างเหมาะสมโดยไม่จำเป็นต้องเลือกทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งก่อนจะมีนโยบายครอบครัวนั้นฝ่ายหญิงจำเป็นต้องออกจากงานมาเพื่อเลี้ยงดูบุตร รัฐบาลจึงคิดนโยบายนี้ขึ้นเพื่อ ตอบสนองให้ผู้หญิงสามารถทำงานในขณะเลี้ยงดูบุตรได้ เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมทางเพศในการแบ่งปันค่าใช้จ่ายอย่างเท่าเทียม โดยเป็นการแบ่งเงินเดือนที่เท่าเทียมจากการที่บิดาหรือมารดา ต้องออกมาเลี้ยงดูลูกระหว่างการทำงาน เพื่อเป็นการเท่าเทียมในการจ่ายเงินจากนายจ้างนโยบายนี้จึงตอบโจทย์เช่นกัน และจุดประสงค์สุดท้ายเพื่อจัดหาแนวทางการดูแลเพื่อผลประโยชน์สูงสุดของเด็ก (Tine Rostgaard, 2014)

ในขณะที่ตัวนโยบายครอบครัวจากกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียนี้มีจุดประสงค์เหมือนกันคือ เพื่อให้ประชาชนของตนนั้นได้ประโยชน์มากที่สุด เพื่อเห็นผลสำคัญว่าสามารถที่จะพัฒนาปัญญาของเด็กและประเทศทั้งสาม ได้แนะนำหลักประกันการดูแลเด็ก ซึ่งรับรองว่าเด็ก

จะได้รับสถานะที่ในการดูแลเด็กโดยไม่คำนึงถึงสถานะทางการเงินของบิดาและมารดา นโยบายการดูแลเด็กนี้ถือว่าเป็นสิทธิของเด็ก สิ่งนี้ทำให้มั่นใจได้ว่าเด็กทุกคนจะได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมการดูแลเด็ก โดยไม่ต้องคำนึงถึงภูมิหลังทางเศรษฐกิจของครอบครัว

จากที่กล่าวมาข้างต้น นโยบายของสามกลุ่มประเทศดังกล่าว ต้องการที่จะผลักดันให้เกิดผลประโยชน์ต่อประชาชนมากที่สุด และเป็นการใช้ประโยชน์จากภาษีของประชาชนในประเทศเพื่อให้เกิดผลประโยชน์ จึงจะเห็นได้ว่าเหตุนี้จึงทำให้กลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียนั้นมีสวัสดิการที่มั่นคง เพราะรัฐสามารถจัดการถึงปัญหาได้อย่างตรงจุด ถึงแม้ว่าตัวนโยบายในบางจุดอาจจะไม่เป็นที่ถูกใจประชาชนมากนัก แต่ถือได้ว่านโยบายครอบครัวของกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียบรรลุเป้าหมายได้อย่างเข้มแข็ง

4.2.1 นโยบายการลาคลอด การลาเพื่อเลี้ยงดูบุตร และโควต้าของการลาเพื่อเลี้ยงดูบุตรของบิดาและมารดา

1 นโยบายการลาเพื่อเลี้ยงดูบุตรของบิดาและมารดาในประเทศสวีเดน (Sweden)

Michael B. Wells และ Disa Bergnehr (2014, p. 5) ได้กล่าวว่า ประเทศสวีเดนได้ชื่อว่าเป็นรัฐสวัสดิการสังคมโดยที่ประชาชนที่อาศัยอยู่ในสวีเดนมีสิทธิประโยชน์สาธารณะ ประเทศสวีเดนได้เปลี่ยนโฉมวัฒนธรรมของตน โดยจากประเทศที่จนที่สุดในประเทศแถบยุโรป สู่ประเทศที่เฟื่องฟู โดยมีหลายประเทศได้ทดลองนำไปเป็นแบบอย่างในด้านนโยบายครอบครัว ประเทศสวีเดนนั้นได้ริเริ่มพัฒนานโยบายครอบครัวพื้นฐานหลายประการที่เป็นการส่งเสริมความเท่าเทียมของประชากรในประเทศของตน สวีเดนได้มีนโยบายต่างๆ ที่เอื้อต่อสิทธิสำหรับคู่สมรส ตลอดจนคู่รักเพศเดียวกัน เพศตรงข้าม และผู้ปกครอง ไม่ว่าจะเป็นโยบายการลาเพื่อเลี้ยงดูบุตร โดยมีการจ้างงานที่ยืดหยุ่นต่อการลาคลอด ค่าเล่าเรียนของบุตรแต่ละครอบครัว และสวัสดิการด้านต่างๆ ที่เอื้ออำนวยต่อครอบครัว เป็นต้น

ในด้านนโยบายการลาเพื่อเลี้ยงดูบุตรของผู้เป็นบิดาและมารดา ประเทศสวีเดนได้มีการสร้างนโยบายที่เอื้อต่อการลาเพื่อเลี้ยงดูบุตรให้เกิดความสมเหตุสมผลในด้านการลา

Adriana Lender (2011, p. 26) ได้แสดงถึงการลาเพื่อเลี้ยงดูบุตรในประเทศสวีเดนมีการเอื้อต่อครอบครัวอย่างมาก เช่น ในช่วง 2 สัปดาห์แรกหลักการคลอดบุตร บิดาและมารดาทั้งสองมีสิทธิลาเพื่อเลี้ยงดูบุตรได้ครั้งละคน และมีสิทธิใช้วันลาของผู้ปกครองได้ถึงวันแรกที่บุตรได้เข้าโรงเรียน การลาเพื่อเลี้ยงดูบุตรสามารถใช้เพิ่มได้ที่ละน้อย เช่น เลิกงานเร็วเพื่อมาดูแลบุตรของตนเอง ผู้ปกครองสามารถเลือกได้ว่าจะให้ผู้เป็นบิดาหรือมารดาใช้โควต้าการหยุด

เพื่อเลี้ยงดูบุตรซึ่งใช้ระยะเวลานานแค่ไหน ดังเช่นสำหรับ 390 วัน แรกของการลาเพื่อเลี้ยงดูบุตร บิดาและมารดาสามารถรับเงินได้ 50 SEK (แปลงเป็นเงินไทยประมาณ 247.38 บาท) โบนัสสำหรับในทุกวันลาเพื่อเลี้ยงดูบุตร

2. นโยบายการลาเพื่อเลี้ยงดูบุตรของบิดาและมารดาในประเทศนอร์เวย์ (Norway)

Anne Skevik Grodem (2017, p. 3) ได้กล่าวว่าประเทศนอร์เวย์ มีรูปแบบนโยบายด้านครอบครัวที่ก้าวกระโดดเป็นอย่างมาก โดยใน พ.ศ. 2544 ประเทศนอร์เวย์ได้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายการเลี้ยงดูบุตร จากที่เคยให้แค่มารดาที่เลี้ยงดูบุตร เปลี่ยนเป็นให้บิดาสามารถมีสิทธิในการลาเพื่อเลี้ยงดูบุตร

นโยบายในการลาเพื่อเลี้ยงดูบุตรของมารดาและบิดาในประเทศนอร์เวย์ ใน พ.ศ. 2563 ในประเทศนอร์เวย์ มีการลาเพื่อคลอดบุตรตามกฎหมายที่กำหนด ในการลาคคลอด หรือเพื่อเลี้ยงดูบุตรมีระยะเวลา 42 สัปดาห์ และได้รับค่าจ้างเต็มจำนวนถึง 80% ในผู้เป็นมารดา ต้องใช้เวลาเลี้ยงดูบุตรเป็นเวลา 3 สัปดาห์ จึงต้องทำเรื่องขอในการลา 3 สัปดาห์เพิ่มเพื่อมารดา ไม่ต้องเสียสิทธิในการดูแลบุตรหลังคลอด 3 สัปดาห์ โดยระยะเวลา 6 สัปดาห์นั้นจะเอื้ออำนวยให้ผู้เป็นมารดา 4 สัปดาห์จะเอื้อให้ผู้เป็นบิดาเพื่อลาเลี้ยงดูบุตร ส่วน 29 สัปดาห์ที่เหลือ อาจใช้ร่วมกันระหว่างบิดาและมารดา เพื่อให้มีสิทธิได้รับผลประโยชน์ของบิดาและมารดา มารดาจะต้องได้รับการว่าจ้าง และมีรายได้ปานกลางอย่างน้อย 6 ใน 10 เดือนทันทีก่อนที่จะเริ่มงาน ในผู้เป็นบิดานั้นต้องได้รับการว่าจ้างและมีรายได้ 6-10 เดือนก่อนเริ่มงาน เช่นกัน (Anne Skevik Grodem, 2016)

ในปี พ.ศ. 2558 ได้มีการเปลี่ยนแปลงระยะเวลาการลาคคลอด โดยขยายวันลา เป็น 49 สัปดาห์ ซึ่งบิดาและมารดามีสิทธิลาเพื่อเลี้ยงดูบุตรได้ หากพวกเขาทำงานมาแล้วอย่างน้อย 6 ใน 10 เดือนก่อนวันลาเพื่อเลี้ยงดูบุตร การลาคคลอดที่ได้รับค่าจ้างนั้น บิดาจะได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐร้อยละ 70 และมารดา ร้อยละ 85 ซึ่งการที่จะได้รับเงินเท่าไหร่นั้นต้องขึ้นอยู่กับพื้นฐานของแต่ละครอบครัวอีกด้วย (Splash database, 2016)

3. นโยบายการลาเพื่อเลี้ยงดูบุตรของบิดาและมารดาในประเทศเดนมาร์ก (Denmark)

Splash database (2014) ได้กล่าวถึงนโยบายการลาคคลอดบุตร ในประเทศเดนมาร์กเป็นประเทศที่มีการริเริ่มนโยบายการลาคคลอด และการลาเพื่อเลี้ยงดูบุตร พร้อมกับประเทศนอร์เวย์ ซึ่งนโยบายการลาเพื่อเลี้ยงดูบุตรของเดนมาร์กมีความคล้ายคลึงกัน สองประเทศข้างต้นที่ได้กล่าวไป โดยประเทศเดนมาร์กนั้นมีโควตาการลาเพื่อเลี้ยงดูบุตรของบิดา

จากเดิมในปี พ.ศ. 2540 ที่ให้มีการลาได้เพียง 2 สัปดาห์ ได้ทำการเปลี่ยนนโยบาย โดยขยายเวลาการลาออกเพิ่มอีก 22 สัปดาห์ รวมเป็น 32 สัปดาห์ มารดามีสิทธิลาคลอดได้ 18 สัปดาห์ โดยที่พวกเขาได้รับค่าจากตามเดิมจากนายจ้าง และนายจ้างได้รับเงินตอบแทนจากรัฐ

จากนโยบายครอบครัว ด้านการลาเพื่อเลี้ยงดูบุตรของ 3 ประเทศ ในกลุ่มสแกนดิเนเวียข้างต้น มีความคล้ายกันเป็นอย่างมาก มีความแตกต่างกันในไม่มีที่ด้าน แต่ในภาพรวมมีความคล้ายกัน เพราะการได้รับอิทธิพลในด้านนโยบายที่คล้ายๆ กัน จึงทำให้เริ่มมีการนำนโยบายด้านครอบครัวมาปรับใช้ในประเทศของตน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปกครองประเทศของตน การมีนโยบายลาเพื่อเลี้ยงดูบุตรนั้น ถือเป็นนโยบายที่พึงพอใจต่อประชาชนใน 3 ประเทศนี้เป็นอย่างมาก เป็นนโยบายที่ลดความกังวลของสตรีในด้านการทำงาน เพื่อที่จะเลี้ยงดูบุตรของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังคงการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพด้วย

4.2.2. นโยบายสิทธิในเด็ก

1. นโยบายสิทธิในเด็ก ของประเทศสวีเดน (Sweden)

Hass (1996, as cited in Michael B. Wells และ Disa Bergnehr, 2014, p. 16) ได้แสดงนโยบายเด็กในประเทศสวีเดนมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความเท่าเทียมกัน เพื่อให้เด็กได้รับการดูแลสุขภาพที่เหมาะสม ที่อยู่อาศัยที่เพียงพอต่อการใช้ชีวิต การเลี้ยงดูที่ดี การศึกษาที่เหมาะสม และความช่วยเหลือหากมีความต้องการพิเศษ

ในด้านการศึกษาคเด็กที่อาศัยอยู่ในสวีเดนนั้นมีสิทธิในการรับการศึกษาตั้งแต่พวกเขาอายุ 3 ปี และนอกจากเรียน สถานที่รับเลี้ยงเด็กของพวกเขาก็มีคุณภาพในการดูแลสุขภาพ เนื่องจากการพยายามที่จะผลักดันด้านนโยบายของภาครัฐเพื่อให้เกิดประโยชน์นโยบายเหล่านี้ของสวีเดนไม่เพียงทำให้วัยเด็กมีคุณภาพสูงเท่านั้น แต่ยังทำหน้าที่เป็นฉากหลังของระบบสวัสดิการสังคมประชาธิปไตยของสวีเดนว่ามีการทำให้นโยบายมีผลไปในทางที่ดี (Michael B. Wells และ Disa Bergnehr, 2014)

2. นโยบายสิทธิในเด็ก ของประเทศนอร์เวย์ (Norway)

ประเทศนอร์เวย์ และประเทศสวีเดน ถือว่าเป็นประเทศแรกๆ ที่นำเสนอกฎหมายที่ชัดเจนเกี่ยวกับความเท่าเทียมกันของผู้ปกครอง และเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นหลักสำคัญ นอร์เวย์ ได้กำหนดกฎหมายเด็ก เพื่อประโยชน์ของเด็กออกมาโดยมีใจความว่าเด็กมีสิทธิได้รับการดูแลและพิจารณาจากผู้มีหน้าที่ดูแล บิดาและมารดามีสิทธิและหน้าที่ในการตัดสินใจแทนบุตรของตน ซึ่งผู้ที่คอยตรวจสอบการเลี้ยงดูของผู้ปกครองว่า บิดาและมารดาสามารถเลี้ยงดูบุตรได้เป็นอย่างดี เด็กจะต้องไม่อยู่ภายใต้ความรุนแรง หรือถูกคุกคาม

ทำร้ายร่างกายและสุขภาพจิต เป็นกฎหมายที่เอื้อผลประโยชน์ต่อเด็กในการใช้ชีวิตอยู่กับครอบครัวของตน ซึ่งถ้าบิดา มารดา มีการใช้ความรุนแรงต่อเด็กก็จะเกิดการดำเนินคดีได้

3. นโยบายสิทธิในเด็ก ของประเทศเดนมาร์ก (Denmark)

นโยบายสิทธิเด็ก ประเทศเดนมาร์ก ได้ลงทุนทรัพยากรจำนวนมากตั้งแต่เนิ่นๆ ในการจัดหาบริการดูแลเด็ก และสหภาพแรงงาน การเข้าร่วมสถาบันรับเลี้ยงเด็กเป็นส่วนหนึ่งของวัยเด็กเป็นสิ่งที่ปกติในเดนมาร์ก มีสิทธิที่ได้รับการดูแลเด็กเมื่อเด็กอายุ 26 สัปดาห์ในประเทศเดนมาร์ก เมื่อบุตรมีอายุ 6 เดือนขึ้นไปจะเริ่มมีการให้เงินในด้านสิทธิของเด็ก และเดนมาร์กกับสวีเดนนั้นมีจุดประสงค์หลักเพื่อให้ผู้ปกครองตัดสินใจว่าเด็กควรจะเลี้ยงดูในสถานรับเลี้ยงเด็กหรือไม่

จากนโยบายสิทธิในเด็กข้างต้นของทั้ง 3 ประเทศถือเป็นอีกนโยบายที่มีความใกล้เคียงกันอีกเป็นอย่างมาก ซึ่งสิทธิในเด็กเป็นนโยบายที่ถือเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งในด้านการผลักดันให้ประเทศพัฒนา เพื่อให้เด็กในประเทศของตนมีคุณภาพชีวิตสูง และยังสามารถให้เด็กเป็นกำลังขับเคลื่อนประเทศไปในทางที่ดี

4.2.3 นโยบายความรุนแรงในครอบครัวของกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย

1 นโยบายความรุนแรงในครอบครัว ประเทศสวีเดน (Sweden)

ในช่วงปี พ.ศ.2523 ประเทศสวีเดน ได้รับข้อมูลและความช่วยเหลือมากมาย สำหรับผู้หญิงที่ประสบความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งในปี 2540-2541 ได้เริ่มมีการร่างกฎหมายเชิงรุกฉบับใหม่ที่เรียกว่าร่างกฎหมาย ความรุนแรงต่อผู้หญิง ซึ่งทำให้เกิดความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาฉบับใหม่ การละเมิดขั้นร้ายแรงสิทธิความเป็นผู้หญิง ซึ่งกฎหมายเหล่านี้สะท้อนถึงความมุ่งมั่นของรัฐต่อความเม่าเทียมทางเพศ ถ้าเกิดเหตุการณ์ ร้ายแรงต่อเพศหญิง เช่น การทำร้ายร่างกาย การล่วงละเมิดทางเพศ ศาลสามารถตั้งข้อหาจำเลยได้เช่นกัน (Michael B. Wells และ Disa Bergnehr, 2014)

จากนโยบายด้านความรุนแรงในครอบครัวนั้น ทำให้เห็นถึงความพร้อมด้านนโยบายของสวีเดนที่สามารถพร้อมที่จะจัดการต่อปัญหาได้อย่างทัน่วงที่ ได้มีการออกนโยบายเพื่อที่จะป้องกันถึงปัญหาความรุนแรงในเพศหญิง และคนในครอบครัว เพื่อเป็นการแก้ปัญหาไม่ให้เกิดความรุนแรงในครอบครัว สวีเดนจึงเกิดการรับมือได้โดยการออกกฎหมายที่เข้มแข็งได้ เพราะประเทศสวีเดนนั้นมีการวางฐานที่เข้มแข็งเพื่อประชาชนได้ และมีนโยบายที่สามารถจัดการต่อปัญหาที่เกิดขึ้น

จากนโยบายครอบครัวในกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียทั้งหมดที่ได้มีมาข้างต้น ผู้วิจัย พบประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับนโยบายครอบครัวของกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย ว่านโยบายครอบครัวของ 3 กลุ่มประเทศมีความคล้ายคลึงกันทางด้านนโยบายเป็นอย่างมาก

จากข้างต้นกล่าวได้ว่าทั้ง 3 ประเทศนี้เป็นประเทศที่มีภูมิภาคใกล้เคียงกัน จึงมีการรับด้านวัฒนธรรมและการปกครองจากกัน ซึ่งในการกำหนดเชิงนโยบายก็มีความคล้ายคลึงกันอีกเช่นกัน

จากสถานการณ์ข้างต้น ทำให้เห็นถึงความใส่ใจต่อประชาชนที่มีร่วมกันของ 3 กลุ่มประเทศนี้ที่ต้องการให้ประชากรสามารถอยู่ในประเทศได้อย่างมีสิทธิเสรีภาพ และสามารถบอกความต้องการของตน กลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียทำให้เห็นถึงการมีรัฐสวัสดิการที่พร้อมต่อการให้ความสำคัญต่อประชาชนของตนไม่ว่าจะเป็นการใช้ชีวิต การมีบุตรที่มีคุณภาพ การศึกษาที่มีคุณภาพ เป็นต้น

นโยบายการลาคลอดของกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย นั้น สามารถลาคลอดได้ทั้งมารดาและบิดา การที่เกิदनโยบายเช่นนี้เป็นการทำให้เห็นถึงความพร้อมทางด้าน การสนับสนุนประชาชนของรัฐ และเพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดการมีความครัวที่มีคุณภาพ ในอนาคต และเพื่อให้เกิดการไว้วางใจต่อการเลือกมีครอบครัว ในทุกรัฐบาลจึงมีการจัดทำนโยบายที่ดีมากยิ่งขึ้นไปอีกเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนและนโยบายครอบครัว สามารถตอบโจทย์ต่อประชาชนในประเทศได้โดยที่ผู้หญิงสามารถมีครอบครัวได้โดยไม่ต้องกังวลถึงหน้าที่การงานว่าจะโดนไล่ออกจากงานหรือไม่

ซึ่งในตัวนโยบายครอบครัวของกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียนี้สามารถทำให้เกิดการมีครอบครัวได้อย่างมีคุณภาพ และหากเกิดความรุนแรงในครอบครัวรัฐก็สามารถจัดการได้อย่างทันท่วงทีโดยให้ผู้ที่ถูกกระทำนั้นสามารถเข้าแจ้งความและสามารถได้รับความเป็นธรรมโดยไม่ต้องปล่อยให้มันเป็นแค่เรื่องภายในครอบครัว

5.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้วิจัยพบว่า ยังไม่มีงานวิจัยใดที่ทำการศึกษ ถึงประเด็นนโยบายครอบครัวในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวกับการวางแผน การแต่งงานหรือการมีครอบครัวอย่างมีคุณภาพ หากแต่เป็นเพียงการชี้ให้เห็นถึงด้านนโยบาย ที่เกิดขึ้นแต่ไม่ได้ทำให้เห็นถึงงานวิจัยที่มีการวางแผนครอบครัวในระดับนโยบาย

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยในครองนี้ ผู้ศึกษาได้รวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำมาเสนอเพื่อให้เข้ากับประเด็นที่ต้องการศึกษา โดยแบ่งลักษณะงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ออกเป็น 3 ประเด็นใหญ่ อันมีรายละเอียด ดังนี้

5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวและการแต่งงาน

พบว่า งานวิจัยในลักษณะนี้มุ่งศึกษาครอบครัวและการแต่งงาน โดยงานวิจัยที่เกิดขึ้นโดยมุ่งเน้นที่สภาพหรือสภาวะของครอบครัวและการแต่งงาน โดยงานวิจัยของ ผกามาศ นันทจักรวัฒน์ (2554, น. 116-117) ได้ศึกษาถึงการพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัวอย่างประสบความสำเร็จ โดยเพื่อศึกษาองค์ประกอบของการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวอย่างประสบความสำเร็จ เพื่อทำการเปรียบเทียบการปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัวก่อนการให้คำปรึกษาและหลังให้คำปรึกษา และงานวิจัย รพีพัฒน์ ศรีศิริลาภ และ พิทักษ์ ศิริวงศ์ (2560) ได้ศึกษาถึงการตัดสินใจใช้ชีวิตคู่ร่วมกันของนักศึกษาชายหญิง ก่อนแต่งงาน ผลการศึกษาพบว่า การตัดสินใจมาใช้ชีวิตคู่ระหว่างนักศึกษาหญิงมาจากความรัก ต้องการที่ปรึกษาและตามเพื่อน และลองใช้ชีวิตแบบสามภริยา การแบ่งหน้าที่เป็นไปตามบทบาททางเพศของสังคมไทย ในสองงานวิจัยนี้จึงเป็นการมุ่งเน้นถึงแนวและวิถีทางในการเลือกวิธีการแต่งงาน หรือการตัดสินใจในการเลือกใช้ชีวิต

จากงานวิจัย 2 งานนี้ทำให้เห็นถึงงานวิจัยที่มุ่งเน้นต่อแนวทางการแต่งงานและการพัฒนาครอบครัวโดยมีบริบทการเรื่องคู่ครองและการพัฒนาครอบครัวเป็นปัจจัยในการเลือกวิจัยในครั้งนี้ แม้ว่าวิธีวิจัยของทั้งสองจะมีความแตกต่างกันแต่ทั้ง 2 งานนี้สามารถตอบถึงแนวทางการมีชีวิตร่วมกันและการเลือกคู่ครองในชีวิตได้ตรงตามที่งานวิจัยที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาในแนวทางการวางแผนการแต่งงานและการคาดหวังการมีครอบครัว

ในงานวิจัยของ Truong Thi Hang (2559, น. 212-224) ได้ศึกษาถึงลักษณะของการแต่งงาน ตลอดจนการเลือกคู่ชีวิตของบางประเทศ จากการศึกษาพบว่า การแต่งงานเปรียบเสมือนการสะท้อนหน้าที่ความรับผิดชอบที่ของแต่ละคนที่มีต่อสังคม การแต่งงานทำให้เห็นถึงวุฒิภาวะด้านต่างๆของมนุษย์ และการแต่งงานเกิดขึ้นเนื่องด้วยวัตถุประสงค์ทางด้านเศรษฐกิจเกี่ยวกับลักษณะของการแต่งงาน สามารถจัดแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ จัดแบ่งตามเหตุผลที่ฝ่ายชายได้ฝ่ายหญิงมาเป็นภริยา จัดแบ่งตามความเจริญก้าวหน้าทางวุฒิภาวะของมนุษย์ และจัดแบ่งโดยอิงจากการอาศัยสายเลือดโลหิตร่วมกัน เป็นสำคัญ

จากการรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้เห็นว่าแนวคิดครอบครัวและการแต่งงาน ทำให้ผู้วิจัยเห็นถึงความต้องการของผู้คนจากการเลือกคู่ครองให้เหมาะสมตามความต้องการของ

ตน และงานวิจัยข้างต้นนั้นถึงแม้จะตรงตามความต้องการของผู้วิจัยแต่ในการวิจัยที่ได้เลือกมายังขาดการวางแผนในการเลือกกรอบวิธีหากใส่มาด้วยจะทำให้เห็นภาพในงานวิจัยมากยิ่งขึ้น

5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีทางสังคมวิทยาว่าด้วยการแต่งงานสมัยใหม่

พบว่า บทความในลักษณะนี้มุ่งศึกษาในด้านปรากฏการณ์ทฤษฎีทางสังคมวิทยาว่าด้วยการแต่งงานสมัยใหม่ โดยมุ่งเน้นถึงทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม ในงานวิจัยของ Kei M. Nomaguchi และ Melliss A. Milkie (2004, p. 140) จะเป็นงานวิจัยที่กล่าวถึงการแต่งงาน ครอบคลุมกับทฤษฎีการแลกเปลี่ยนว่าการแต่งงานนั้นมีทฤษฎีการแลกเปลี่ยนเข้ามาอย่างไร เช่น การแลกเปลี่ยนทางสังคม ในครอบครัว มุมมองการแลกเปลี่ยนทางสังคมให้เหตุผลว่าความสัมพันธ์ในครอบครัวกลายเป็นความสัมพันธ์ระหว่างขึ้นอยู่กับอำนาจกลายเป็นลักษณะของความสัมพันธ์ และเข้าใจความสัมพันธ์ในครอบครัว ในการวิจัยดังกล่าว ทำให้เห็นถึงมุมมองการแลกเปลี่ยนทางสังคมเป็นไปตามบรรทัดฐานของความเป็นธรรมและการตอบแทนซึ่งกันและกัน พลวัตของแรงดึงดูด และการพึ่งพาอาศัยกัน การกระจายอำนาจภายในครอบครัว และคำจำกัดความของรางวัลและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนทางสังคมในครอบครัว

งานวิจัยของ Karen S. Cook และ Coye Cheshire (2013) เป็นบทความที่กล่าวถึงทฤษฎีแลกเปลี่ยนทางสังคม ดังนี้ ในบทความนี้ เราจะทบทวนงานพื้นฐานของสามผู้มีส่วนร่วมหลักและการวิจัยต่อมานองพวกเขาได้แรงบันดาลใจ จากการวางแผนทฤษฎีนี้สามารถพบได้ในงานด้านปรัชญาและจิตวิทยาที่ก่อนหน้านี้อันเนื่องมาจากการใช้ประโยชน์ในด้านหนึ่งและพฤติกรรม ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนในปัจจุบันนี้ เรามุ่งเน้นไปที่ธรรมชาติของการมีส่วนร่วมของทฤษฎีการแลกเปลี่ยนในการวิเคราะห์จิตสังคมปรากฏการณ์ทางตรรกะและสังคมที่มีความสำคัญในการทำความเข้าใจกระบวนการแลกเปลี่ยนระดับจุลภาคและโครงสร้างทางสังคมที่พวกเขาประกอบขึ้นเป็น

จากการทบทวนบทความในด้านทฤษฎีนั้นจะเป็นการกล่าวถึงทฤษฎีการแลกเปลี่ยนที่มีการแต่งงานเข้ามาเกี่ยวข้องกล่าวคือการแต่งงานนั้นมักมีการแลกเปลี่ยนบางอย่าง เช่น ความคาดหวังจากอีกฝ่าย ฐานะทางการเงิน และการมีลูกเพื่อเป็นโช่ของคั้งใจซึ่ง ทฤษฎีที่ผู้วิจัยได้ไปทบทวนบทความมานั้นสามารถสะท้อนถึงแนวทางในการเข้าใจต่อบริบทการแต่งงานที่มีการแลกเปลี่ยนเข้ามาเกี่ยวข้องอีกด้วย

5.3.งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทางสังคมวิทยาว่าด้วยการแต่งงานสมัยใหม่

พบว่า บทความในลักษณะนี้มุ่งศึกษาในด้านปรากฏการณ์ในด้านแนวคิดทางสังคมวิทยาว่าด้วยการแต่งงานสมัยใหม่ โดยงานวิจัยของรุ่งนภา ยรรยงเกษมสุข (2559, น. 32-51) ได้มีแนวทางในการศึกษาถึง ทฤษฎีแต่งงาน ได้กล่าวว่าการแต่งงานของผู้มีสถานะทางสังคมเปรียบเสมือนยุทธศาสตร์และเกมส์ที่ผู้มีตำแหน่งในสังคมจำเป็นต้องลงเล่น เพื่อให้เห็นถึงสถานะทางสังคม เช่น เพื่อแสดงให้เห็นถึงความโดดเด่นที่ไม่ต่างกัน ซึ่งลักษณะการแต่งงานดังกล่าวไม่ได้เพิ่งเกิดขึ้นในปัจจุบันนี้ แต่หากในอดีตนั้นก็มีมาตั้งแต่สมัยอยุธยา การแต่งงานในลักษณะนี้จึงกลายเป็นสิ่งที่ผู้มีตำแหน่งในสังคมแต่งงานในลักษณะดังกล่าวเป็นเรื่องปกติ โดยการจัดงานจะเป็นในลักษณะที่ยิ่งใหญ่ สิ้นสุดที่มีมูลค่าที่สูง จากการแต่งงานลักษณะนี้ เป็นสิ่งที่สะท้อนถึงความรุนแรงเชิงสัญลักษณ์ ของชนชั้นและการรักษาความโดดเด่นของการมีสถานะในสนามและชนชั้นของตนเอง

งานวิจัยของ อารีวรรณ หัสติน (2557) ที่ได้ทำการศึกษา การแต่งงานสมัยใหม่ ซึ่งเป็นงานวิจัยที่มีการนำเสนอมุมมองการแต่งงานแบบใหม่ภายใต้ภาวะสังคม ที่เรียกว่าหลังสมัยใหม่ ที่ความรู้ความเข้าใจของผู้คนในปัจจุบันที่มีต่อประเพณีการแต่งงานมีการเปลี่ยนแปลงไป ทั้งการเปลี่ยนแปลงและสร้างความหมาย การประกอบสร้างความหมายใหม่ต่อมุมมองในที่เกี่ยวข้องกับประเพณีการแต่งงาน ที่ได้ก้าวข้ามความคิดเรื่องการแต่งงานตามมาตรฐานแบบเดิม มาสู่การแต่งงานแบบหลังสมัยใหม่ ที่เน้นการตอบสนองของความพึงพอใจในระดับปัจเจกมากขึ้น และ Agata Kozak (2011) ได้ศึกษา การเปลี่ยนแปลงในชีวิตแต่งงานและชีวิตครอบครัวหลังสมัยใหม่ ในปัจจุบัน การแต่งงานแบบเดิม ไม่ได้มีเพียงรูปแบบเดียวอีกต่อไป ชีวิตครอบครัวมีทางเลือกที่หลากหลาย ในยุคหลังสมัยใหม่ต้องมีการเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว การแต่งงานเริ่มมีความหลากหลาย และครอบครัวที่มีหลายประเภทจึงทำให้เกิดค่านิยมการแต่งงานและชีวิตครอบครัวหลังสมัยใหม่

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทางสังคมวิทยาว่าด้วยการแต่งงานสมัยใหม่ จึงทำให้เห็นถึงแนวทางการวิจัยที่มีความแตกต่างกัน แต่สามารถเชื่อมโยงกันได้ในการแต่งงาน ซึ่งในงานวิจัยข้างต้นผู้วิจัยเห็นถึงการเป็นรูปธรรมต่อแนวคิดการแต่งงานที่เกิดขึ้น การแต่งงานสมัยใหม่หรือการแต่งงานทั่วไปนั้นก็มีทุนทางการแต่งงานเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยยังเห็นถึงแนวทางการวิจัยที่ทำให้เห็นถึงวิธีการที่แน่ชัด

5.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนโยบายครอบครัว

พบว่า งานวิจัยในด้านนโยบายมีขอบเขตที่กว้างขวาง โดยในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้ โดยนโยบายครอบครัวของประเทศไทยนั้นไม่สามารถหาได้ และไม่สามารถค้นหาเจอโดยจะมีแค่การกำหนดนโยบายแต่ไม่สามารถมีการวิจัยที่ลงมือทำการเข้าใจถึงนโยบายครอบครัวที่จริงจัง ต่างจากนโยบายครอบครัวของกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียที่มีข้อมูลให้เห็นถึงการจัดตั้งนโยบายครอบครัวอย่างเห็นเป็นรูปธรรม สามารถจับต้องได้และสามารถนำมาใช้งานได้จริง โดยในงานของ Anne Skevik Grodem (2016, p. 78-87) ได้ศึกษา นโยบายเกี่ยวกับครอบครัวในกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียและการย้ายถิ่นฐาน หลักการใช้นโยบายเชิงครอบครัวในกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย เป้าหมายของนโยบายครอบครัวอาจจะแตกต่างกันในด้านนโยบาย แต่เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพที่มากขึ้นนโยบายครอบครัว และทำให้ครอบครัวมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

Michael B. Wells และ Disa Bergnehr (2014) ได้ศึกษา นโยบายครอบครัวในประเทศนอร์เวย์ ในการส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศทั้งในด้านแรงงานตลาดและในครอบครัว ผู้เป็นมารดาได้รับการส่งเสริมให้มีการทำงานมากขึ้น ในขณะที่ผู้เป็นบิดาได้ส่งเสริมให้ดูแลผลประโยชน์ต่างๆ ภายในครอบครัว และได้ศึกษานโยบายต่างๆ ของครอบครัวในประเทศนอร์เวย์อีกด้วย

Anne Skevik Grodem (2017) ได้ศึกษาและทบทวนข้อมูลประชากรของครอบครัวและนโยบายครอบครัวในประเทศดอร์ดิก เป็นการให้ภาพรวมของข้อมูลประชากรในครอบครัวบางแง่มุมและนโยบายครอบครัวใน 5 ประเทศนอร์ดิก : เดนมาร์ก สวีเดน ฟินแลนด์ นอร์เวย์ และไอซ์แลนด์ เกี่ยวกับข้อมูลประชากร ตัวเลขบางประการเกี่ยวกับการหย่าร้างและการสมรส การคลอดบุตร การจ้างสตรีทำงาน และการยากจนในเด็ก เป็นต้น

โดยในงานของ Michael B. Wells และ Disa Bergnehr (2014, p. 1-32) เป็นการศึกษา นโยบายครอบครัวและครอบครัวในประเทศสวีเดนเป็นการศึกษาถึงนโยบายครอบครัวในสวีเดน โดยเห็นถึงนโยบายครอบครัวของกลุ่มประเทศสวีเดนว่ามีแนวทางการช่วยเหลือประชาชนอย่างไรบ้าง โดยนโยบายของสวีเดนนั้นมีการเอื้อให้บุคคลอย่างมากมาย ไม่ว่าจะเป็นประชาชนที่มีครอบครัว หรือประชาชนที่เป็นคู่รักเพศเดียวกัน และในงานวิจัยของ Tine Rostgaard (2014, p. 3-13) ได้ศึกษานโยบายครอบครัวในสแกนดิเนเวีย โดยภายในกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย เดนมาร์ก นอร์เวย์ และสวีเดน นโยบายครอบครัวถือเป็นสิ่งสำคัญ

อย่างมากในองค์ประกอบของนโยบายรัฐสวัสดิการ ประเทศเหล่านี้ยังเป็นที่รู้จักสำหรับการสนับสนุนนโยบายที่กว้างขวางสำหรับครอบครัวที่มีบุตร

จากการรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในด้านนโยบายครอบครัวของทั้งไทยและกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย ซึ่งงานวิจัยเชิงนโยบายครอบครัวของประเทศไทยนั้นพบได้น้อยหรือไม่มีปรากฏให้เห็นอย่างแน่ชัดจึงทำให้เห็นถึงการขาดความเข้าใจต่อปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากการละเลยต่อปัญหาการวิจัยเชิงนโยบายครอบครัว ดังที่ปรากฏให้เห็นนั้นจะเป็นการปรากฏต่อตัวนโยบายครอบครัวที่ไม่ความแน่นอนมากกว่า

หากเปรียบเทียบงานวิจัยเชิงนโยบายของกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียแล้วนั้นสามารถเห็นภาพตัวตนของนโยบายครอบครัวได้อย่างเข้าถึงปรากฏการว่าเป็นนโยบายที่เข้มแข็งของกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียจนถึงทำให้เกิดอัตราการหย่าร้างที่ต่ำ และความรุนแรงภายในครอบครัวที่ต่ำอีกเช่นกัน หากเทียบกับประเทศไทยที่ไม่มีงานวิจัยเชิงนโยบายในการวางแผนการมีครอบครัวหรือชีวิตหลังแต่งงานไว้ จึงเห็นได้ว่าประเทศไทยนั้นม้อัตราการหย่าร้างที่สูง ความรุนแรงในครอบครัวสูงตามเช่นกัน หากประเทศไทยยังขาดการวิจัยเชิงนโยบายครอบครัวประเทศไทยนั้นอาจหนีไม่พ้นอัตราความรุนแรงในครอบครัวในระยะยาว และในตัวนโยบายครอบครัวนั้นยังขาดความเข้าใจถึงปัญหาครอบครัวที่เกิดขึ้นจากการขาดความเข้าใจต่อตัวปัญหาของนโยบายที่เกิดขึ้น

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเพื่อศึกษาเรื่อง “การเปรียบเทียบเชิงนโยบายการดำเนินงานอย่างมีคุณภาพ กรณีศึกษา ประเทศไทยและกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย” เป็นการวิจัยเชิงนโยบาย (Policy Research) ในการวิจัยเชิงนโยบายที่ผู้วิจัยได้เลือกใช้ เพื่อให้ให้เห็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับนโยบายว่าด้วยการดำเนินงานอย่างมีคุณภาพ ซึ่งการจัดการเชิงนโยบายนั้นเป็นการจัดการกระบวนการเชิงสาเหตุและการอธิบายถึงสาเหตุ ทั้งอาจเป็นการประเมินโครงการนโยบายใหม่ หรือ นโยบายที่มีอยู่ เป็นการวัดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเพื่อพัฒนาการคาดการณ์บนพื้นฐาน (Oxford University press, 2021)

จากหลักการดังกล่าวนี้ การวิจัยเชิงนโยบายจะเน้นที่บทบาทของระบบการศึกษา สาธารณะในการเปลี่ยนแปลงการรับรู้ของคุณค่างานไปในทิศทางที่พึงประสงค์และอาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายครอบคลุมคุณภาพให้ดีขึ้นตามที่คุณค่าของการศึกษา และผู้วิจัยได้ยึดถือแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพเข้ามาเป็นแนวทางในการศึกษาร่วมด้วย เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาทำความเข้าใจต่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการวางแผนความคาดหวังในการดำเนินงาน จากที่ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามการวิจัยไว้ การศึกษาครั้งนี้จึงเป็นการทำความเข้าใจถึงนโยบายซึ่งว่าด้วยการดำเนินงานอย่างมีคุณภาพให้เกิดรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

ดังนั้นงานวิจัยชิ้นนี้จึงเริ่มจากการค้นคว้าชุดความรู้เกี่ยวกับนโยบายครอบครัวของประเทศไทย และกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นถึงตัวนโยบายที่ต้องการให้เห็นถึงแนวทางในการแก้ปัญหาในตัวนโยบาย พัฒนานโยบายจนไปสู่กระบวนการเสนอแนะนโยบายให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยผู้วิจัยได้เลือกการวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปมา โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า กล่าวคือ การทดสอบต่อตัวนโยบายที่ยังเกิดการขาดความมั่นคงในบางจุด และนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเชิงเอกสาร เพื่อเป็นการตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ได้กำหนดไว้

ด้วยเหตุนี้ วิธีการศึกษาการวิจัยเชิงนโยบาย และการวิจัยเชิงคุณภาพ จึงมีความเหมาะสมในการดำเนินงานวิจัยชิ้นนี้ โดยผู้วิจัยนั้นมุ่งหวังจะศึกษาด้านนโยบาย โดยมีการวิจัยเชิงคุณภาพเข้ามาช่วยเพื่อให้เห็นความกระจ่างของตัวคำถามการวิจัยมากยิ่งขึ้น ในการวิจัยเชิงนโยบายได้เป็นการเข้าใจถึงปัญหาในตัวด้านนโยบาย ซึ่งปัญหาเหล่านี้ จะไม่สามารถบรรลุได้ หากไม่มีวิธีการศึกษาเชิงเอกสาร ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญในการนำงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยมุ่งหวังการศึกษาดังกล่าว เพื่อที่จะนำคำตอบที่ได้มาสู่

วัตถุประสงค์ และสามารถเชื่อมโยงต่องานวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยขั้นตอนในการใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพนั้นมาเชื่อมโยงต่อการวิจัยเชิงนโยบาย

โดยขั้นตอนแรกในการใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเข้ามานั้น ผู้วิจัยจึงเลือกการศึกษา โดยการศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยดูว่าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการแต่งงาน และนโยบายครอบครัวของประเทศไทยและกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียเป็นอย่างไร เพื่อสามารถตอบถึงปรากฏการณ์และปัญหาทางด้านนโยบายครอบครัวที่เกิดขึ้นได้ที่เกิดขึ้นได้

1. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

ในการวิจัยเชิงนโยบาย โดยมีการวิจัยเชิงคุณภาพเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ซึ่งผู้วิจัยถือว่าเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตัวผู้วิจัยถือเป็นเครื่องมือสำคัญ สำหรับการศึกษารื่อง “การเปรียบเทียบเชิงนโยบายการแต่งงานอย่างมีคุณภาพ กรณีศึกษา ประเทศไทยและกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย” ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกทำการศึกษา การวิจัยเชิงนโยบาย และ การวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นวิธีที่ได้ตามวัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ โดยจะทำภายใต้กรอบทางด้านนโยบายในการลงเห็นถึงปัญหาด้านนโยบาย โดยผู้วิจัยต้องการศึกษาถึงจุดออกของปัญหาเชิงนโยบาย และเข้าใจต่อปรากฏการณ์การแต่งงานอย่างมีคุณภาพที่หางานวิจัยได้น้อยหรือแทบจะหาไม่ได้ในประเทศไทย จากเหตุผลดังนี้ผู้วิจัยจึงมีความต้องการศึกษาประเด็นดังกล่าวได้อย่างลึกซึ้ง และประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการศึกษามีดังนี้

1. ผู้วิจัยมีความตระหนักถึงสาเหตุของการแต่งงานหรือความล้มเหลวในชีวิตคู่ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยและพบว่า จากการทบทวนเอกสารยังไม่พบนโยบายที่สามารถให้ความช่วยเหลือในการวางแผนเพื่อลดความล้มเหลวในชีวิตคู่ที่เกิดขึ้นแล้วและยังไม่เกิดขึ้น หากมีเพียงแค่วุฒิสภาครอบครัวที่เกิดขึ้นเพื่อเป็นแผนการพัฒนาครอบครัว แต่ยังไม่มีการนำมาใช้อย่างจริงจังและเห็นผลที่ชัดเจน การทำความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายการแต่งงานอย่างมีคุณภาพของกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียจึงเป็นกลุ่มประเทศที่ผู้วิจัยมีความสนใจ เนื่องจากประชากรในประเทศดังกล่าว ได้ประสบความสำเร็จ โดยมีนโยบายครอบครัวที่มีความเข้มแข็งและเข้าถึงประชากรได้อย่างเท่าเทียม เป็นการลดความล้มเหลวที่เกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้หากประเทศไทยมีนโยบายครอบครัวที่สามารถวางแผนการแต่งงานได้ เช่น กลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย จึงน่าจะเป็นวิธีการหนึ่งลดปัญหาครอบครัวและลดความล้มเหลวด้านความรุนแรงในครอบครัวได้

2. การศึกษาด้านนโยบายครอบครัวที่มีคุณภาพโดยประเด็นด้านความรุนแรงภายในครอบครัวของประเทศไทยยังคงได้รับความสนใจอย่างต่อเนื่อง หากแต่ในประเด็นดังกล่าว

ค่อนข้างถูกละเลยในด้านนโยบายที่ชัดเจน แม้ว่าที่ผ่านมาจะเกิดประสบการณ์ความรุนแรงจากครอบครัวให้พบเห็นมาโดยตลอด แต่เนื่องจากความไม่ชัดเจนในด้านนโยบายของประเทศไทย เมื่อเกิดสถานการณ์ความรุนแรงจากครอบครัวดังกล่าว จึงทำให้ถูกลดทอนความสำคัญในด้านกฎหมาย และทำให้เกิดสภาพการณ์ดังกล่าวให้เป็นเรื่องปกติ แม้ว่าจะไม่ปกติก็ตาม

3. การศึกษาด้านนโยบายครอบครัวที่มีคุณภาพโดยประเด็นปัญหาหลังการแต่งงานที่อาจเกิดขึ้น นโยบายครอบครัวที่มีคุณภาพจึงถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่สามารถช่วยลดปัญหาครอบครัวที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต และการศึกษาในประเด็นดังกล่าว จึงจะเป็นการยกยูดคุณค่าในด้านนโยบายที่เป็นตัวกำหนดให้ผู้คนตระหนักคิดตัดสินใจให้ดีก่อนแต่งงานและรวมถึงการวางแผนการใช้ชีวิตคู่หลังการแต่งงาน เพื่อสร้างความมั่นคงในครอบครัวและสามารถผลิตประชากรที่มีคุณภาพได้ในอนาคต

2. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

สำหรับวิธีการที่ใช้ในการศึกษาเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบเชิงนโยบายการแต่งงานอย่างมีคุณภาพ กรณีศึกษา ประเทศไทยและกลุ่มประเทศ สแกนดิเนเวีย” ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลโดยจำแนกตามวัตถุประสงค์ และคำถามวิจัย ดังนี้

เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ข้อที่ 1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบนโยบายการแต่งงานกรณีประเทศกลุ่มสแกนดิเนเวียและประเทศไทย และข้อที่ 2. เพื่อวิเคราะห์บทเรียนและแนวทางการจัดการเชิงนโยบายเพื่อนำไปสู่รูปแบบการแต่งงานที่มีคุณภาพ ผู้วิจัยจึงเลือกการศึกษาโดยการศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยดูว่าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการแต่งงาน และนโยบายครอบครัวของประเทศไทยและกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียเป็นอย่างไร โดยศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์จากหนังสือ เอกสาร อินเทอร์เน็ต งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวทั้งในประเทศไทยและของกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย เพื่อนำมาวิจัยเชิงนโยบาย เพื่อเป็นการพัฒนานโยบาย และเป็นข้อเสนอแนะจากการแก้ปัญหาในด้านนโยบายครอบครัวได้ในระยะยาวนี้

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์นโยบายครอบครัว ของงานวิจัยเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบเชิงนโยบายการแต่งงานอย่างมีคุณภาพ กรณีศึกษา ประเทศไทยและกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย” ผู้วิจัยได้สืบค้นข้อมูลงานวิจัยและบทความเกี่ยวกับนโยบายด้านครอบครัวในไทยที่ผ่านมายังไม่มีการกำหนดนโยบายที่แน่นอนและเห็นผลเป็นรูปธรรมมากยิ่งนัก ดังนั้น เพื่อให้บรรลุถึง

วัตถุประสงค์การวิจัยที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ จึงกำหนดวิธีการศึกษาตลอดจนการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้แนวทางในการศึกษาโดยเริ่มจากการสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับตัวนโยบายครอบครัวที่เกิดขึ้นในประเทศไทยและนโยบายครอบครัวในกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย

โดยผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการรวบรวมเอกสารด้านเนื้อหาเกี่ยวกับนโยบายในประเทศไทยและในนโยบายครอบครัวของกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย ผู้วิจัยจึงเลือกใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยมีการสืบค้นข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยทั้งในไทยและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับตัวนโยบาย และทำการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงนโยบายเกี่ยวกับก่อนการแต่งงานว่าในต่างประเทศนั้นมีแนวทางอย่างไร และนำมาวิเคราะห์เพื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เพื่อให้เห็นถึงการวางแผนเชิงนโยบายด้านครอบครัวที่เกิดขึ้นในประเทศไทย เพื่อให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้น

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบเชิงนโยบายการแต่งงานอย่างมีคุณภาพกรณีศึกษา ประเทศไทยและกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย” ผู้วิจัยมีความสนใจในเรื่องการแต่งงานเนื่องจากการแต่งงานเป็นพฤติกรรมทางสังคมรูปแบบหนึ่งที่สะท้อนความสำคัญของผู้คนซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าว ในปัจจุบันมีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไปจากในอดีต

กล่าวคือ ในอดีตการแต่งงานอาจจะเกิดขึ้นโดยเป็นเรื่องของคนที่มีความสนใจกันหรือว่าในเรื่องของคนต่างเพศมาแต่งงานกัน แต่การแต่งงานในปัจจุบันนั้นการแต่งงานมีลักษณะที่หลากหลายและมีขอบเขตที่กว้างขึ้น ซึ่งในต่างประเทศอนุญาตให้มีการแต่งงานในเพศเดียวกันและของไทยสภาได้ผ่านร่าง พ.ร.บ. สมรสเท่าเทียมไปเมื่อวันที่ 27 มีนาคม พ.ศ.2567

ซึ่งหากมองในความเป็นจริงการแต่งงานในเพศเดียวกัน ไม่ต่างอะไรกับการแต่งงานของเพศต่างเพศมากนัก จึงเป็นสิ่งที่ทำให้เห็นถึงความล้ำหลังของกลุ่มคนในประเทศไทยบางกลุ่มที่ไม่อยากที่จะยอมผลักดันกฎหมายนี้ให้เกิดขึ้นอย่างราบรื่น แม้ในประเทศที่นั่นจะมี หนึ่งชีรัย หรือการประกวดของ กลุ่ม LGBTQ+ แต่ก็ยังไม่เกิดการผลักดันในด้านนี้อีกเช่นกัน แต่ในส่วนใหญ่ได้ยอมรับถึงกฎหมายสมรสเท่าเทียมและทำให้เกิดการผ่านร่างพ.ร.บ. ในช่วงต้นนี้ไปได้

ก่อนหน้านี้หากคนในเพศเดียวกันนั้นต้องการแต่งงานด้วยกัน อาจจะต้องไปแต่งงานหรือจดทะเบียนสมรสกันที่ต่างประเทศ ซึ่งหากมองในมุมการแต่งงานของคนในเพศเดียวกันนั้นพวกเขาเหล่านี้ต้องการการสมรสเท่าเทียมเหมือนกับกลุ่มคนเพศเดียวกัน เพราะในการใช้ชีวิตคู่ของเขาทั้งสองนั้น ก็ต้องการความมั่นคงเหมือนกับกลุ่มคนต่างเพศในการแต่งงานด้วย

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษานโยบายการแต่งงานของกรณีประเทศไทยและกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย ด้วยเหตุผลที่ว่าประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงวัย แต่ในขณะเดียวกันคุณภาพของประชากรกลับมีคำถามที่เพิ่มขึ้นในเรื่องของอัตราการเกิดน้อย คุณภาพของคนและความสัมพันธ์ของคนต่างไปจากเดิมดังข้อมูลการหย่าร้างที่เพิ่มมากขึ้น และสถานการณ์ความรุนแรงที่ก่อตัวเพิ่มขึ้นในสังคมไทยเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและไม่มีท่าทีว่าจะลดลง

ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้จึงมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบนโยบายการแต่งงานกรณีศึกษา ประเทศไทยและกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย และเพื่อศึกษาวิเคราะห์บทเรียนและแนวทางการจัดการเชิงนโยบายเพื่อนำไปสู่รูปแบบการแต่งงานที่มีคุณภาพ โดยรูปแบบการศึกษาคือการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการรวบรวมเอกสารด้านเนื้อหาเกี่ยวกับนโยบายในประเทศไทย

และนโยบายครอบครัวของกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย ผู้วิจัยจึงเลือกใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยมีการสืบค้นข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยในไทยและต่างประเทศในกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียที่เกี่ยวข้องกับตัวนโยบาย และทำการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงนโยบายเกี่ยวกับก่อนการแต่งงานว่าในต่างประเทศนั้นมีแนวทางอย่างไร และผู้วิจัยได้ทำ Policy Comparative การเปรียบเทียบเชิงนโยบาย โดยผู้วิจัยทำการเปรียบเทียบนโยบายด้านครอบครัวของกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย โดยจะเป็นการทำให้เห็นถึงปัญหาต่างที่เกิดขึ้นในประเทศไทยในด้านการสร้างครอบครัว

1 ศึกษาเปรียบเทียบนโยบายการแต่งงานกรณีประเทศกลุ่มสแกนดิเนเวียและประเทศไทย

1.1 สถานการณ์ด้านการแต่งงานที่ครอบคลุมถึงแนวคิดการแต่งงาน

การแต่งงานเป็นประเพณีที่เห็นได้ชัดเกี่ยวกับการเปลี่ยนผ่านทางสังคมของช่วงเวลาที่ผ่านมาจากอดีตจนถึงปัจจุบันที่ทำให้เห็นถึงวัฒนธรรมการแต่งงานที่เปลี่ยนไป ในความหมายของการแต่งงานในอดีต คือระยะการเริ่มต้นแห่งชีวิตครอบครัวของหนุ่มมนุษย์ที่อยู่รวมกันเป็นสังคม ผู้ที่จะมีชีวิตครอบครัวได้ คือ ชายและหญิง ที่เป็นสามี ภริยากัน อันได้เข้าพิธีแต่งงานเป็นปกติ ตามจารีตประเพณีที่มีอยู่ในสังคม (เสฐียร โกเศศ, 2531)

จากที่กล่าวถึงความหมายของการแต่งงานในอดีตนี้จะเป็นการทำให้เห็นถึงประเพณีการแต่งงานในอดีตที่เกิดขึ้น โดยการแต่งงานในอดีตจะเป็นการแต่งงานที่เกิดขึ้นแค่ในเพศชายและหญิงเท่านั้น โดยจะแต่งงานตามความสมัครใจหรือไม่นั้นเป็นสิ่งที่ครอบครัวของทั้งสองฝ่ายตกลงปลงใจต่อกัน ซึ่งการแต่งงานที่เกิดขึ้นในอดีตในบางคู่จะเป็นการแต่งงานที่เกิดขึ้นโดยการคลุมถุงชนในบางคู่ เมื่อถึงวัยเยาว์หรือวัยเจริญพันธุ์แล้วนั้นเมื่อทางครอบครัวเห็นว่าบุตรหรือหลานของตนพร้อมจะออกเรือนแล้วนั้นแต่หากเพียงยังไม่มีชายใดที่หมายปอง ก็จะทำให้เกิดการคลุมถุงชนของบุตรหลานตนเกิดขึ้น โดยไม่ได้ถามความสมัครใจของบุตรหลานของตน เพียงเพื่อที่จะให้ฝ่ายหญิงได้มีคนคอยดูแลยันบั้นปลายชีวิต (ทิพวรรณ ศิริสัมพันธ์, สิริรัฐ หนูสี, และ ณัฐชนัน ลูติพันธ์รังสฤต, 2562)

การแต่งงานเพื่อให้ฝ่ายชายดูแลนั้นเป็นความคิดเพียงของคนสมัยก่อนที่ยังอยู่ในสังคมที่ชายเป็นใหญ่ เนื่องจากในอดีตฝ่ายชายนั้นได้มีการออกไปรบในสนามสงคราม และทำให้เห็นถึงความเป็นใหญ่ของฝ่ายชายที่เกิดขึ้น จึงเป็นเหตุที่ทำให้เห็นถึงความหวังที่จะให้ลูกหลานของตนได้ออกเรือนกับชายที่คิดว่าจะฝากฝังดูแลบุตร หลานของตนได้

จากที่กล่าวมาข้างต้น เป็นสิ่งที่ทำให้เห็นถึงสถานการณ์การแต่งงานในอดีตที่เกิดขึ้นว่าในการแต่งงานของคนสมัยก่อนมิใช่เพียงความรักเท่านั้น แต่ยังเป็นการแสดงถึงการแต่งงานที่เกิดขึ้นจากการบังคับให้แต่งงานจากทางครอบครัวของทั้งสองฝ่ายที่อาจมีการตกลงกันโดยไม่ได้บอกบุตรหลานของตน เพื่อที่จะได้เป็นทองแผ่นเดียวกันเป็นต้น

จากเหตุการณ์ข้างต้นนี้ เป็นสถานการณ์ทางครอบครัวที่เกิดขึ้นในอดีต ผู้คนแต่งงานกันเพราะความรัก และไม่ได้แต่งงานกันเพราะความรักซึ่งมิให้เห็นในหลายๆมุมมองทางด้านการแต่งงาน และในตอนนั้นรัฐบาลยังไม่ได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องมากนัก ในการให้ความรู้ในการมีบุตร การเลี้ยงดู หรือการมีลูกในวุฒิมภาวะทางอารมณ์ที่ไม่พร้อมก็ยังคงเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดสภาวะครอบครัวที่ไม่มีคุณภาพ

ในการแต่งงานปัจจุบัน พบว่า เป็นการแต่งงานที่เกิดขึ้นจากความสมัครใจ และเกิดจากความรักของคนสองคน ซึ่งการแต่งงานในปัจจุบันเป็นการแต่งงานที่มีอารยะธรรมมากขึ้น กล่าวคือ เป็นการแต่งงานโดยความสมัครใจของทั้งสองมิได้เกิดจากการคลุมถุงชน หรือบังคับแต่งงานอย่างที่เคยเกิดขึ้นในอดีต

แม้การแต่งงานจะเป็นการที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นหนึ่งเดียวกันของชายหญิงที่แสดงให้เห็นถึงความครบครัน แต่การแต่งงานยังเป็นการแสดงให้เห็นถึงความมีอำนาจของคนบางกลุ่ม โดยเป็นกลุ่มของคนรวยที่ต้องการให้ลูก หรือหลาน ของตนได้แต่งงานกับคนในระดับเดียวกัน และการแต่งงานก็เป็นการแต่งงานที่แสดงออกให้เห็นถึงความร่ำรวยผ่านการแต่งงานและสินสอดที่มีมากมาย (รุ่งนภา ยรรยงเกษมสุข, 2559) ก็แสดงความร่ำรวยของครอบครัวนั้นๆ ได้อีกด้วย ซึ่งการแต่งงานของคนรายนั้นเป็นการแต่งงานที่กล่าวได้ว่าทำให้เห็นถึงสถานะทางสังคมที่สอดคล้องให้เห็นถึงความพร้อมในการแต่งงานที่เกิดขึ้น

สถานการณ์การแต่งงานของไทยที่เกิดขึ้น พบว่า ในยุคปัจจุบันมีความแปรผัน ously เห็นได้ชัดโดยในปัจจุบัน การแต่งงานเป็นเพียงประเพณีหนึ่งที่ทำให้เห็นถึงชีวิตคู่ในขั้นแรกเริ่มของการสร้างครอบครัว แต่ในคู่รักบางคู่เลือกที่จะไม่มีการแต่งงานและเลือกที่จะอยู่กัน โดยไม่ได้จัดพิธีเหล่านี้ เพราะในมุมมองความคิดของคนรุ่นใหม่มองว่าการแต่งงานนั้นเป็นเพียงความฟุ่มเฟือยที่เกิดขึ้น และไม่ได้มีผลอะไรต่อการใช้ชีวิตคู่ของตนมากนัก จึงเลือกที่จะอยู่กันโดยไม่แต่งงานมากกว่า และในปัจจุบันนี้การแต่งงานไม่ใช่ปัจจัยหลักของการใช้ชีวิตแล้วอย่างเห็นได้ชัดของคนรุ่นใหม่ ที่เลือกจะอยู่เป็นโสดกันมากขึ้น โดยปัจจัยหลายๆอย่างในสังคมปัจจุบันนี้ จึงทำให้เลือกที่จะอยู่เป็นโสดมากกว่า

การอยู่เป็นโสดของคนรุ่นใหม่เป็นเหมือนสัญญาณบางอย่างที่ส่งผลให้รัฐบาลในหลายๆ ประเทศเลือกที่จะออกมาให้ความสำคัญมากยิ่งขึ้น โดยการเลือกอยู่เป็นโสดนี้กลายเป็นเรื่องที่ปกติของคนสมัยใหม่ไปโดยปริยายแล้ว หากเลือกที่จะอยู่เป็นโสดและในการเลือกเป็นโสดเกิดจากความไม่มั่นใจทางเศรษฐกิจ สังคมที่เกิดขึ้นกับคนในปัจจุบันนี้อย่างเห็นได้ชัด

ในงานวิจัยของ ทิพวรรณ ศิริสัมพันธ์ และคนอื่น ๆ (2562) ในปี 2562 กล่าวว่า การเลือกโสดของผู้หญิงในยุคปัจจุบันกับเศรษฐกิจในเมืองไทย ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ค่าตอบแทนในค่าแรงทางเศรษฐกิจที่ไม่สัมพันธ์กับค่าครองชีพที่สูง ฐานะทางเศรษฐกิจที่ไม่สามารถที่จะเลือกครอบครัวได้เนื่องจากการแต่งงานต้องมีการใช้เงิน และการสร้างครอบครัวนี้เป็นการสร้างครอบครัวที่ต้องมีการใช้กำลังทรัพย์ในการดำรงชีวิต ครอบครัวจึงเป็นผลต่อหน้าที่การงาน สังคม การศึกษา และความสามารถในการพึ่งพาตัวเอง รวมไปถึงการวางแผนในการแต่งงานและการมีบุตร ซึ่งเป็นผลที่กล่าวมาเป็นเหตุที่ทำให้ผู้หญิงเลือกที่จะอยู่เป็นโสดและเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางต่างๆ เช่น ผู้หญิงโสดที่มีการศึกษาในระดับที่สูง ครอบครัวมีฐานะดี มีหน้าที่การงานอยู่ในระดับสูง มักมีแนวโน้มเลือกอยู่เป็นโสดมากกว่าที่จะรีบแต่งงานมีครอบครัว หรืออาจจะเลื่อนอายุการมีครอบครัวออกไปจนกว่าจะมีความพร้อมหรือเป้าหมายที่ตั้งไว้สำเร็จ ส่วนผู้หญิงโสดที่ฐานะปานกลางมักจะก่อให้เกิดความมั่นคงทางการเงิน เศรษฐกิจที่มั่นคงก่อนที่จะแต่งงาน

จากสถานการณ์ข้างต้น จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันผู้คนเริ่มที่จะครองโสดกันมากยิ่งขึ้น เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจที่เข้ามามีบทบาทในการเลือกใช้ชีวิตคู่แล้วนั้น จึงทำให้เห็นถึงความต้องการที่มากขึ้นในการแต่งงาน หรือการมีคู่ ในการที่จะมีคู่นั้นมิใช่มีเพียงแคความรักอย่างเดียว แต่ยังมีปัจจัยทางเศรษฐกิจเข้ามาเกี่ยวข้องเพื่อที่จะทำให้เกิดความมั่นใจว่าหากจนมีครอบครัวแล้วนั้นจะสามารถเลี้ยงดูบุตรของตนได้ดีหรือไม่ในสถานะทางการเงินที่หากไม่มั่นคง อาจเป็นปัจจัยที่ทำให้คนอยู่เป็นโสดกันมากยิ่งขึ้น

สถานการณ์การแต่งงานในกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย พบว่า ปัจจุบันมีสถานการณ์การแต่งงานที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น เช่น การแต่งงานในเพศเดียวกัน การแต่งงานที่ยอมรับในเพศสภาพของทั้งสองเป็น โดยมีกฎหมายรองรับสำหรับคนแต่งงานในเพศเดียวกัน แต่ในการแต่งงานของเพศเดียวกันนั้นก็ยังมีข้อขัดแย้งในบางกลุ่มเกิดขึ้น กล่าวคือการแต่งงานของกลุ่ม LGBTQ+ เป็นการแต่งงานที่เกิดขึ้นในกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียอย่างแพร่หลายโดยมีสถานการณ์ที่เกิดขึ้นคือการที่เด็กส่วนใหญ่ประเทศสแกนดิเนเวียนั้นเกิดนอกสมรสโดยประมาณ 60 % ของเด็กแรกเกิดที่เกิดโดยที่พ่อและแม่ไม่ได้แต่งงานหรือสมรสกัน

จึงเป็นสถานการณ์การแต่งงานของกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียที่เกิดขึ้นเนื่องจากสถานการณ์ข้างต้นเป็นสถานการณ์การแต่งงานที่สแกนดิเนเวียมีการออกนโยบายมาเพื่อแก้ไขสถานการณ์ดังกล่าว

จากสถานการณ์การแต่งงานของประเทศไทยและกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย จากการศึกษาพบว่า มีความคล้ายกันในการมองการแต่งงานเป็นเพียงพิธีหนึ่งที่จะแต่งงานกันหรือไม่แต่งงานกันก็ได้ และการแต่งงานนั้นเป็นการแต่งงานที่คำนึงถึงด้านเศรษฐกิจในประเทศของตนว่าการแต่งงานนี้มีความคุ้มค่าต่อฐานะครอบครัวหรือไม่

1.1.1 ลักษณะครอบครัว และการเปลี่ยนแปลงของขนาดครอบครัว

ในอดีตและปัจจุบันความหลากหลายของทางลักษณะครอบครัว ทำให้เห็นถึงความหลากหลายที่เกิดขึ้นกับลักษณะครอบครัวในอดีตจนถึงปัจจุบันจะเห็นได้ว่าลักษณะของครอบครัวมีการขยายมากยิ่งขึ้นจากในอดีตครอบครัวมีเพียงแค่ครอบครัวขยาย

ชาย โพรธิสตา (2555) ได้กล่าวถึงนักวิชาการไทยหลายคนเชื่อกันว่า ในครอบครัวไทยส่วนใหญ่ในอดีตนั้นเป็นครอบครัวขยาย แต่ต่อมาเศรษฐกิจและสังคมในประเทศไทยได้มีการพัฒนามากขึ้น รูปแบบการอยู่อาศัยของคนส่วนใหญ่จึงมีการเปลี่ยนเป็นครอบครัวเดี่ยว โดยความเชื่อนี้ได้มีการอิงแนวคิดที่อธิบายการเปลี่ยนแปลงครอบครัวในสังคมตะวันตก และในบทความของ ชาย โพรธิสตา ได้เสนอว่า ครอบครัวไทยส่วนใหญ่ในอดีตเป็นครอบครัวเดี่ยว และเป็นเช่นนั้นมาตลอดจนถึงปัจจุบัน และแม้ในช่วง 10 ปี ที่ผ่านมา ครอบครัวเดี่ยวจะมีสัดส่วนลดลงอย่างต่อเนื่องก็ตาม แต่ในปัจจุบันครอบครัวไทยได้มีความหลากหลายขึ้นตามยุคสมัยที่เปลี่ยนผ่าน โดยจำแนกครอบครัวในปัจจุบันได้ 8 ประเภท

ลักษณะครอบครัวที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น โดยมีครอบครัวแบ่งออกเป็น 8 ประเภท ดังนี้

1.ครอบครัวเดี่ยว คือ ครอบครัวที่มี พ่อ แม่ และลูก แม้จะยังมีมากที่สุด แต่ลดลงเรื่อยๆ ครอบครัวเดี่ยวที่ไม่มีลูกเพิ่มขึ้น 3 เท่า

2.ครอบครัวขยาย คือ ครอบครัวที่อยู่กันเกิน 3 รุ่น เป็นครอบครัวแบบดั้งเดิมของไทย คนไทยราวครึ่งหนึ่งอยู่ในครอบครัวขยายและมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

3.ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว คือ ครอบครัวที่พ่อ หรือแม่ เลี้ยงดูรูปตามลำพัง ร้อยละ 80 เป็นแม่เลี้ยงเดี่ยว ที่มักจะมีปัญหาเรื่องรายได้ ต้องแบกรายจ่ายตามลำพัง

4.ครอบครัวข้ามรุ่น คือ ครอบครัวที่ปู่-ย่า ตา-ยาย เลี้ยงหลานเพราะลูกไปทำงานต่างถิ่น พบได้มาก โดยเฉพาะ ย่า ยาย เลี้ยงหลานตามลำพัง มีปัญหาด้านรายได้ และสุขภาพ

5. ครัวเรือนคนเดียว คือ คนที่อาศัยอยู่คนเดียวตั้งแต่ 3 เดือนขึ้นไป เป็นรูปแบบที่เพิ่มขึ้นมากที่สุด ส่วนใหญ่เป็นคนวัยแรงงานในเขตเมือง

6. ครอบครัวเพศเดียวกัน คือ ครอบครัวที่เป็นคนรักเพศเดียวกัน ปัจจุบันมีจำนวนเพิ่มขึ้น แต่ไม่มีตัวเลขเป็นทางการ และยังคงทะเบียนสมรสไม่ได้

7. ครอบครัววัยรุ่น หญิงและชายอายุต่ำกว่า 20 ปี ที่ใช้ชีวิตร่วมกัน มีแนวโน้มจะกลายเป็นครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวโดยเฉพาะแม่วัยรุ่นเลี้ยงเดี่ยว

จากลักษณะครอบครัว 8 ประเภทนี้มีความแตกต่างและมีขนาดที่เพิ่มขึ้นตามยุคสมัยที่ผ่านมา จึงทำให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงนี้ทำให้เห็นถึงความสัมพันธ์ในด้านต่างของครอบครัวที่เกิดขึ้น ดังเช่น ประเภทครอบครัวที่เกิดขึ้นมาใหม่เมื่อไม่นานมานี้ ในครอบครัวคู่รักเพศเดียวกัน ซึ่งเป็นครอบครัวที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เป็นกลุ่มครอบครัวที่พึงได้รับการยอมรับจากสังคมเมื่อไม่นานมานี้ โดยในหลายๆ ประเทศเริ่มมีการให้แต่งงาน จัดทะเบียนสมรสได้ในเพศเดียวกัน แต่ก็ยังมีในบางประเทศที่ยังไม่มีการยอมรับในการสร้างครอบครัวของคนกลุ่มนี้

ประเทศไทยปัจจุบัน สภาผู้แทนราษฎรมีมติเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติ (พ.ร.บ.) ร่างกฎหมายสมรสเท่าเทียม เมื่อวันที่ 27 มีนาคม 2567 (BBC News ไทย, 2567) จึงจะเห็นได้ว่าประเทศไทยนั้นเริ่มที่จะเห็นความสำคัญในการสร้างครอบครัวในรูปแบบที่หลากหลายขึ้น ในประเทศไทยลักษณะครอบครัวจะมีความหลากหลายตามสภาพสังคมนั้นๆ ซึ่งในหลายๆ ประเทศรวมถึงประเทศแคนาดาเนเวียก็ได้มีลักษณะครอบครัว ของกลุ่ม LGBTQ+ เช่นเดียวกัน

1.2 กระบวนการประกอบสร้างทางสังคมเกี่ยวกับการแต่งงาน และรูปแบบการแต่งงานที่ปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย

กระบวนการประกอบสร้างทางสังคมเกี่ยวกับการแต่งงาน พบว่า การแต่งงานในอดีตหากมองย้อนกลับไปถึง นับตั้งแต่ปลาย พ.ศ. 2480 ปั้นแก้ว เหลืองอร่ามศรี (2563) ได้กล่าวถึงเป้าหมายสำคัญของครุฑอารยะ คือ การเรียนรู้จากโลกตะวันตก เพื่อนำมาสร้าง “ร่างกายของชาติ” ที่มีสุขภาพที่สมบูรณ์และสามารถลดอัตราการตายของทารก เด็ก และแม่ผู้คลอดบุตรลงแล้ว การตั้งครุฑในสมัยก่อนนั้นจึงเป็นผลผลิตโดยมีเป้าหมายสำคัญในการเร่งรัดการเพิ่มจำนวนประชากร เป็นการเพิ่มการผลิตให้กับประเทศ โดยในอดีตนั้นการที่ให้ผู้หญิงตั้งครุฑนั้นเพื่อเป็นการเร่งการผลิตผลเพื่อให้รัฐสามารถใช้ในการเพิ่มจำนวนของพลเมืองเป็นเครื่องมือสำคัญในการนำพาประเทศไทยไปสู่การเป็นมหาอำนาจในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ และ ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ (2533, น. 93) ยังกล่าวถึงเหตุการณ์ในอดีตที่มีการเพิ่มจำนวนประชากรเป็นการแสดงถึงศักยภาพในทางการทหารอีกด้วย จนในช่วงสมัยของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ทำให้ผู้หญิง

กลายเป็นแหล่งให้กำเนิดประชากร ซึ่งในตอนนั้นถือว่าเป็นนโยบายหลักที่ถูกเร่งรัดตลอดช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง จนถึงในยุคเริ่มต้นของการพัฒนา

เมื่อเทียบกับในประเทศมหาอำนาจอื่นๆ ในตอนนั้นแล้วประเทศไทยถือว่ามีกำลังประชากรที่น้อยมาก ในช่วงนั้นจอมพล ป. จึงออกนโยบายหลายนโยบายเพื่อสนับสนุนให้เกิดการสมรส โดยตัวนโยบาย เช่น การส่งเสริมการสมรส โดยการออกพรบ.การเก็บภาษีคนโสด การประกวดแม่ลูกดก โดยนโยบายเหล่านี้หวังจะเพิ่มจำนวนประชากรให้ได้อย่างน้อย 30 – 40 ล้านคน ภายในระยะเวลาอันสั้นนี้ แต่ในแนวคิดการเร่งสร้างลูกเพื่อชาติก็ต้องหยุดลงในช่วงต้นสมัยของยุคแห่งการพัฒนา หลังจากแนวคิดเรื่องประชากรได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในระดับโลก ตลอดจนการทวีความสำคัญของบทบาทของนักประชากรศาสตร์ไทย การเพิ่มขึ้นของประชากร กลายเป็นดัชนีการวัดความเจริญของประเทศ ซึ่งเป็นสิ่งที่ตรงกันข้ามกับแนวคิดก่อนหน้านี้ที่กล่าวถึงการเร่งสร้างประชากรเพื่อความมั่นคงของประเทศ

ปีนแก้ว เหลืองอร่ามศรี (2563) ได้กล่าวถึงรายงานของธนาคารโลกในปี พ.ศ. 2499 ได้ชี้ให้เห็นว่า อัตราการเพิ่มของประชากรไทย อยู่ในอัตราที่เร็วเกินไป โดยจำนวนบุตรที่ผู้หญิงมีในตอนนั้นมีจำนวนราว 5-6 คนต่อครอบครัว

จากที่กล่าวมาข้างต้นนี้ทำให้เห็นว่ารัฐบาลในยุคจอมพล ป. ต้องการเร่งและผลิตจำนวนของประชากรที่เพิ่มมากขึ้นเพื่อให้เป็นไปตามประเทศมหาอำนาจ เพื่อให้ประเทศไทยในตอนนั้นมีกำลังมากพอที่จะผลักดันในด้านเศรษฐกิจ กองกำลังทหารในช่วงหลังสงครามโลก แต่ในการเริ่มผลิตประชากรนี้ ก็เป็นการทำให้เห็นในช่วงหลังว่าการที่มีประชากรที่มากเกินไปก็ไม่ได้ส่งผลดีต่อประเทศมากนัก เมื่อประชากรมากขึ้น ความต้องการมากขึ้น ความไม่มีคุณภาพเกิดขึ้น

จึงเป็นเหตุผลที่นักประชากรศาสตร์ เริ่มหันมาให้ความสำคัญกับจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นในประเทศไทย เพราะการที่ประชากรเพิ่มอย่างรวดเร็ว เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการขาดแคลนทรัพยากรในบางส่วนไป จึงกลายเป็นนโยบายการจำกัดการเกิดของประชากรในช่วงดังกล่าว เพื่อไม่ให้มีมากจนเกิดกำลังในการดูแลของรัฐบาลมากจนเกินไป

ด้วยเหตุนี้ รัฐบาลจึงมีการเริ่มวางแผนครอบครัวเป็นต้นมา แต่ในช่วงเวลานั้นก็ยังมีเหตุการณ์ที่แบ่งเป็น 2 ฝ่าย โดยฝ่ายที่เห็นด้วยกับการที่มีการเพิ่มประชากรตามแรงงานอุตสาหกรรม แต่อีกฝ่ายก็ไม่เห็นด้วยกับการเพิ่มประชากร เนื่องจากจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในระยะเวลานั้นก็เป็นผลเสียในด้านเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศได้ โดยการไม่ลงรอยของทั้งสองฝ่ายนี้รัฐบาลในยุคนั้นจึงเริ่มที่จะตั้งเล็งถึงสองประเด็นดังกล่าวนี้ จึงทำให้เกิด

ช่วงระยะเวลาในการเปลี่ยนผ่านระหว่างยุคการเปลี่ยนผ่านระหว่างยุคของนโยบายประชากร โดยรัฐไม่สามารถออกนโยบายประชากรที่แน่นอนอย่างใดอย่างหนึ่ง และรัฐจึงออกนโยบายที่ประณีประนอบให้กับทั้ง 2 ฝ่าย โดยเป็นการคุมกำเนิดและการมีบุตรตามความสมัครใจของประชาชนในตอนนั้น (ชัชยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์, 2533, น. 3)

โดยความที่รัฐนั้นไม่สามารถเลือกออกนโยบายอย่างเด็ดขาดได้จึงเลือกนโยบายที่จะประณีประนอมทั้งสองฝ่ายได้ แต่หากในตอนนั้นรัฐบาลเลือกที่จะเด็ดขาดได้ไทยอาจจะมีนโยบายด้านครอบครัวที่มั่นคงก็เป็นได้

ในกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย สถานการณ์การแต่งงานในกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย แคนดิน เคียร์แนน (Bernstein, 2015) นักประชากรศาสตร์ชาวอังกฤษ ได้กล่าวถึงการมีบุตรนอกสมรส หรือการมีบุตรโดยไม่ได้มีการจดทะเบียนสมรส ได้มีการแพร่กระจายในกลุ่มนี้ทั่วยุโรป แบ่งออกเป็นทวีปสามโซน ในช่วงต้นของยุค ค.ศ.1990

การแต่งงานของกลุ่ม LGBTQ+ ในกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย ซึ่งมีอัตราการมีบุตรโดยไม่จดทะเบียนสมรสอยู่ในระดับสูง และประเทศในกลุ่มสแกนดิเนเวียได้มีกฎหมายการแต่งงานในเพศเดียวกันเกิดขึ้น ในอัตราการมีบุตรโดยที่ไม่ได้จดทะเบียนสมรสนั้นจึงเป็นเหตุที่ส่งผลให้การแต่งงานของกลุ่ม LGBTQ+ ประสบความสำเร็จได้ค่อนข้างต่ำ และชี้ให้เห็นว่าการแต่งงานของกลุ่ม LGBTQ+ เป็นทั้งผลกระทบและเป็นสาเหตุของการแยกระหว่างการแต่งงานและการเป็นพ่อแม่เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากอัตราการมีบุตรโดยไม่จดทะเบียนสมรสที่เพิ่มขึ้นทำให้การแต่งงานต่างเพศขาดการเชื่อมโยงจากการเป็นพ่อแม่ การแต่งงานกลุ่ม LGBTQ+ จึงเกิดขึ้นได้หากการแต่งงานเป็นเพียงความสัมพันธ์ระหว่างคนสองคน และไม่เกี่ยวข้องโดยเนื้อแท้กับการเป็นพ่อแม่ ด้วยเหตุนี้ทำให้เกิดคำถามที่ว่าทำไมเพศเดียวกันถึงแต่งงานด้วยกันไม่ได้ ตามมาด้วยว่าเมื่อมีการนิยามการแต่งงานใหม่เพื่อรองรับคู่รักเพศเดียวกัน

จากบทความข้างต้น กระบวนการการแบ่งแยกการแต่งงานและความเป็นพ่อแม่ซึ่งได้แผ่ขยายไปทั่วกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียในยุค 1990 ซึ่งอัตราการเกิดนอกสมรสของชาวสแกนดิเนเวียไม่สูงนักในช่วงปลายทศวรรษที่ 80 และการสิ้นสุดการแต่งงานอย่างมีคุณภาพซึ่งเป็นการแต่งที่สามารถส่งเสริมคุณภาพชีวิตของบุตรในครอบครัว และการแต่งงานกลุ่ม LGBTQ+ นั้นไม่ได้เป็นการขัดขวางการแบ่งแยกระหว่างการแต่งงานและการเป็นพ่อแม่ เพราะมีความก้าวหน้ามากขึ้นแล้ว

การวิจัยของ Stacey (2016) Marriage Foundation โดยระบุว่า พ่อแม่ที่มีรายได้น้อยในกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียเป็นกลุ่มที่มีแนวโน้มน้อยที่สุดในยุโรปที่จะแต่งงาน

ซึ่งในประเทศนอร์เวย์ สวีเดน และเดนมาร์กมีพ่อแม่ที่หย่ากันที่แต่งงานแล้วโดยเฉลี่ยต่ำกว่าหนึ่งในสาม (ร้อยละ 30) เมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยทวีปที่ ร้อยละ 43 ประเทศแถบเมดิเตอร์เรเนียนมีอัตราการการแต่งงานที่สุด คือพ่อแม่ที่มีรายได้น้อยแต่งงานกันเกินครึ่ง (53 เปอร์เซ็นต์) การวิจัยเผยให้เห็นเป็นครั้งแรกว่าสิ่งที่เรียกว่า 'ช่องว่างการแต่งงาน' ซึ่งเป็นความแตกต่างในการแต่งงานที่เกิดขึ้นระหว่างครัวเรือนที่หย่ากันที่สุดและร่ำรวยที่สุด เป็นปัญหาทั่วทั้งทวีป ช่องว่างการแต่งงาน มีอัตราที่เยอะที่สุดในประเทศสแกนดิเนเวีย โดยร้อยละ 75 ของพ่อแม่ที่มีรายได้สูงสุดแต่งงาน เทียบกับเพียงร้อยละ 30 ของผู้มีรายได้ต่ำ ซึ่งต่างกัน 45 % ประเทศแถบเมดิเตอร์เรเนียนมีช่องว่างการแต่งงานต่ำที่สุด โดยร้อยละ 53 ของรายได้ต่ำ และร้อยละ 87 ของพ่อแม่ที่ร่ำรวยที่สุดแต่งงานแล้ว ซึ่งต่างกันเพียงร้อยละ 34 เท่านั้น

ในการศึกษาก่อนหน้านี้โดยสถาบันครอบครัวศึกษาแสดงให้เห็นว่า ในกรณีที่อัตราการแต่งงานต่ำ ครอบครัวแตกแยกมีอัตราสูงทั่วยุโรป การวิจัยของมูลนิธิการแต่งงานพบว่าช่องว่างการแต่งงานเป็นหนึ่งในตัวขับเคลื่อนหลักของวงจรความเสียหายเปรียบทางสังคม แฮร์รี เบนสัน ผู้อำนวยการฝ่ายวิจัยของ Marriage Foundation ให้ความเห็นว่า “งานวิจัยนี้แสดงให้เห็นเป็นครั้งแรกว่าปัญหาช่องว่างในการแต่งงาน ซึ่งคนรวยสามารถหลีกเลี่ยงความมั่งคั่งและความได้เปรียบของตนโดยการแต่งงาน ในขณะที่คนที่หย่ากันที่สุดต้องทนทุกข์กับความไม่มั่นคงมากขึ้นโดยการไม่แต่งงาน

“หลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าการแต่งงานคือหลักประกันความมั่นคงของครอบครัวที่ยิ่งใหญ่ที่สุดซึ่งขณะนี้ถึงไม่ได้ ในสหราชอาณาจักร พ่อแม่ที่อยู่ด้วยกันจนกว่าลูกอายุครบ 15 ปี ร้อยละ 93 แต่งงานแล้ว คู่รักที่มีความมุ่งมั่นและอยู่ร่วมกันอย่างมั่นคงแน่นอนกว่าดีพอๆ กับคู่รักที่แต่งงานแล้วในการเลี้ยงดู

“ทั่วยุโรปต้องตื่นตัวกับปรากฏการณ์นี้ ซึ่งคนที่หย่ากันที่สุดกำลังประสบกับปัญหาครอบครัวแตกสลายบ่อยครั้งมากขึ้น ในขณะที่ชนชั้นสูงที่ร่ำรวยยังคงได้รับผลประโยชน์จากชีวิตแต่งงานที่มั่นคงและมั่นคง”

เซอร์พอล โคเลอริดจ์ อดีตผู้พิพากษาศาลสูงและประธานมูลนิธิการแต่งงาน ให้ความเห็นว่า “หลังจากการวิจัยดั้งเดิมของมูลนิธิการแต่งงานเกี่ยวกับช่องว่างการแต่งงานในสหราชอาณาจักรที่เผยแพร่เมื่อปีที่แล้ว ข้อมูลข้ามยุโรปใหม่นี้ น่าสนใจและน่าตกใจทันทีที่น่าสนใจเพราะแสดงให้เห็นว่าทั่วยุโรปมีปัญหาสำคัญในด้านนี้ อังกฤษก็อยู่ในระดับปานกลาง จากสถานการณ์ดังกล่าวทำให้เห็นถึงความน่าตกใจ เพราะเมื่อตรวจสอบตัวเลขอย่าง

ใกล้ชิดมากขึ้น ดูเหมือนว่าจะมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างประเทศต่างๆ ซึ่งมองอย่างผิวเผินว่ามีความคล้ายคลึงกันมาก

“โมเดลสแกนดิเนเวียถูกมองว่าดีที่สุดในด้านการศึกษา การเคลื่อนย้ายทางสังคม และคุณภาพชีวิตโดยทั่วไป แต่ความมั่นคงของครอบครัวถือเป็นข้อยกเว้นที่สำคัญอย่างชัดเจน อัตราการแต่งงานที่ต่ำในหมู่คนยากจนนำไปสู่อัตราการแตกแยกของครอบครัวที่สูงขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้” ประเทศแถบเมดิเตอร์เรเนียนมีชื่อเสียงมายาวนานในเรื่องอาหารเพื่อสุขภาพและความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานที่ดี “ผลกระทบที่กระทบกระเทือนจิตใจจากการแตกสลายของครอบครัว ไม่ว่าจะพบที่ใดก็ตาม ไม่ควรมองข้าม ไม่ว่าจะด้วยผลกระทบทางจิตวิทยาจากการแยกทางกันของผู้ปกครองหรือการสูญเสียการติดต่อกับผู้ปกครองคนใดคนหนึ่ง เด็กที่อาศัยอยู่ในครอบครัวพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวมักจะมีประสบการณ์เลวร้ายที่สุด จากตัวชี้วัดทางสังคมเชิงลบเกือบทุกชนิด พวกเขามีแนวโน้มที่จะถูกตัดขาดจากโรงเรียน ประสบปัญหาสุขภาพจิต พลาด การศึกษาระดับสูง และได้งานทำที่มีรายได้ต่ำ ในทางกลับกัน ลูกของพ่อแม่ที่แต่งงานแล้วมีความภูมิใจในตนเองในระดับสูงสุด ดังผลการวิจัยล่าสุดที่แสดงให้เห็น “ความไม่เท่าเทียมกันทางสังคมถือเป็นปัญหาที่แท้จริงที่ต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วน แน่ใจว่าไม่มีรัฐบาลหรือพรรคการเมืองใดในยุโรปที่จริงจังกับการต่อสู้กับความชั่วร้ายนี้สามารถเพิกเฉยต่อกระแสการล่มสลายของครอบครัวที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในครอบครัวที่ยากจนที่สุด”

จากสถานการณ์การครอบครัวของกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียข้างต้น พบว่า กลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียไม่ได้มีปัญหาในอัตราครอบครัวเนื่องจากการแต่งงานในกลุ่มฐานนะยากจน ทำให้เกิดสถานการณ์การแต่งงานที่ล้มเหลว รัฐของกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียจึงได้มีการออกนโยบายการให้สวัสดิการการแต่งงานของคนในครอบครัว เพื่อให้เกิดการมีครอบครัวที่มีคุณภาพ และสวัสดิการสามารถเข้าถึงประชาชนที่มีครอบครัวในประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพจึงเกิดการสร้างนโยบายขึ้น เพื่อบรรเทาปัญหาการไม่เข้าถึงสวัสดิการดังกล่าว

1.2.1 ค่านิยมเกี่ยวกับการมีครอบครัวและการแต่งงานของคนในยุคปัจจุบัน

พบว่า ในปัจจุบันสังคมไทยนั้นมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ตามยุคสมัยที่เปลี่ยนผ่านการอยู่ก่อนแต่ง หรือแต่งก่อนอยู่เป็นสิ่งที่เริ่มเป็นธรรมชาติที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนี้ และพบว่า การอยู่ก่อนแต่งเป็นเรื่องที่ยังมีการถกเถียงกันบ้างเล็กน้อยว่าเป็นเรื่องที่ดีจริงหรือไม่ เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศที่มีชนบทธรรมเนียมที่ผู้หญิงต้องรักษานวลสงวนตัว ต้องแต่งงานเพื่อ การแสดงให้เห็นถึงการมีเจ้าของ หากอยู่ก่อนแต่งงานก็อาจจะเป็นคำพูดของผู้อื่นได้ แต่ในปัจจุบันนี้คนรุ่นปัจจุบันไม่ได้สนใจในจุดนี้กันมากนัก เพราะมองว่าการอยู่ก่อนแต่งเป็นการทดลองการเข้า

กันทางด้านนิสัย การใช้ชีวิตของกันและกัน ซึ่งหากไม่สามารถที่จะอยู่ร่วมกันได้ก็สามารถที่จะแยกย้ายกันไป ซึ่งคนในปัจจุบันได้มองถึงเหตุผลนี้กันมากกว่า นิธิกานต์ เหมสุวรรณ และ พาฝัน รัตนะ (2565, น. 19-23) ได้กล่าวถึง การใช้ชีวิตคู่ก่อนการแต่งงานในทัศนคติของนักศึกษา ระดับอุดมศึกษา พบว่า การใช้ชีวิตคู่นั้นเป็นเรื่องของการทำความรู้จักตัวตนและวิถีชีวิตของกันและกัน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ชีวิตของทั้งสองฝ่ายอีกด้วย

การอยู่ก่อนแต่งงานในปัจจุบันถือว่าเป็นเรื่องที่ปกติอย่างมากในปัจจุบัน เพื่อเป็นการเรียนรู้ซึ่งการใช้ชีวิตซึ่งกันและกัน และการรู้จักการใช้ชีวิตของตนเองว่าชอบหรือไม่ชอบอะไรจากการมีชีวิตคู่ ซึ่งการอยู่ก่อนแต่งงานนั้นก็ปฏิเสธไม่ได้เลยว่าเป็นการลดอัตราการทำร้าย เนื่องจากทำให้เรียนรู้กันและกันจึงสามารถที่จะลดอัตราการทำร้ายและเป็นการใช้ครอบครัวในอนาคตได้อย่างมีความสุข และในข้อเสียของการอยู่ก่อนแต่งงานมีอยู่เช่นกัน คือ การที่ยังไม่กล้าเปิดเผยกับพ่อและแม่ เนื่องจากกลัวที่จะโดนกล่าวหา และกลัวว่าบุคคลในครอบครัวจะไม่ยอมรับ รวมถึงในบางครั้งการใช้ชีวิตคู่ด้วยกันทำให้ขาดความเป็นส่วนตัว จึงทำให้เกิดความอึดอัดใจต่อกัน ในบางครั้ง โดยในส่วนนี้จะเป็นข้อเสียที่อาจจะเกิดขึ้นต่อกันในบางคู่เนื่องจาก บางทีการที่อยู่ด้วยกันมากเกินไปก็อาจจะกลายเป็นการไม่มีพื้นที่ส่วนตัวให้กัน

ปัจจัยเหล่านี้จะทำให้เห็นว่าการแต่งงานมักจะมีเงินเข้ามาเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการแต่งงานในบางครั้งก็เป็นเหมือนธุรกิจบางอย่างในสังคมที่ทำให้เราเห็นถึงมูลค่าการแต่งงานที่ว่าเป็นเหมือนหน้าตาทางสังคม ที่เกิดขึ้นทั้งในอดีตและปัจจุบัน ซึ่งปฏิเสธไม่ได้เลยว่าการแต่งงานนั้นต้องใช้จ่ายเงินในจำนวนมากเพื่อที่จะให้งานออกมาดีและน่าประทับใจ ด้วยเหตุนี้บุคคลในบางกลุ่มไม่ได้ที่จะต้องการแต่งงาน เพียงขอแค่ได้อยู่ด้วยกันโดยไม่มีภาระทะเลาะและเข้าใจกันก็เป็นชีวิตคู่ที่ต้องการมากพอแล้วนั่นเองสำหรับในบางคู่

สุดท้ายนี้ปรากฏการ การอยู่ก่อนแต่งงานจึงเป็นสิ่งที่แปลกใหม่ที่เกิดขึ้นกับยุคปัจจุบันและเริ่มเป็นที่ยอมรับมากยิ่งขึ้นในสังคมปัจจุบัน ซึ่งการอยู่ก่อนแต่งงานเป็นเหมือนการจำลองการใช้ชีวิตของคู่แต่งงานที่ต้องการจะทดลองว่าหากเราได้มาอยู่ด้วยกันแล้วนั้นชีวิตคู่ของทั้งสองจะไปกันรอดหรือไม่ เพราะในการแต่งงานโดยที่ไม่ได้อยู่ก่อนแต่งงานบางคู่แทบจะไม่เคยได้ลองใช้ชีวิตคู่ด้วยกัน แต่พอได้มาลองอยู่ด้วยกันแล้วทำให้รู้สึกว่าการเข้ากันไม่ได้ในบางเรื่อง และจะกลายเป็นปัญหาที่สะสมไปเรื่อยๆ จนอาจจะทำให้เกิดการทำร้ายกันได้ในอนาคตของบางคู่ แต่หากในคู่นั้นนั้นสามารถปรับความเข้าใจกันได้ก็จะเป็นการไม่เกิดการหย่าร้างกันขึ้น จึงทำให้เห็นว่าทั้งการอยู่ก่อนแต่งงานและการแต่งงานก่อนอยู่ด้วยกันก็เป็นทั้งข้อดีและข้อเสียของชีวิตคู่ ไม่ได้มีวิธีใดที่ดี

ไปกว่าการที่คนสองคนมีความรักละความเข้าใจกัน ก็จะกลายเป็นครอบครัวที่มีความสุข และสามารถกลายเป็นครอบครัวที่มีคุณภาพได้อย่างเห็นได้ชัดมากยิ่งขึ้น

1.2.2 ข้อเรียกร้องเกี่ยวกับการแต่งงานระหว่างเพศเดียวกัน

ข้อเรียกร้องเกี่ยวกับการแต่งงานระหว่างเพศเดียวกัน พบว่า ในการแต่งงานในปัจจุบันนี้ได้รับความหลากหลายในการแต่งงานเพิ่มจากในอดีตที่มีเพียงการแต่งงานกันของเพศชายและเพศหญิง ที่เป็นการแต่งงานที่ถูกมองว่าเป็นการแต่งงานที่มีความเหมาะสมทางกฎหมายตามที่ได้มีการจัดวางกฎหมายจากอดีตสู่ปัจจุบัน แต่ในปัจจุบันการแต่งงานในประเทศไทยมีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น และเริ่มมีการยอมรับตัวตนของบุคคลกลุ่ม LGBTQ+ ที่มากขึ้นในประเทศไทยและมีหลายครอบครัวที่เป็นครอบครัว กลุ่ม LGBTQ+

โดยในปี พ.ศ. 2544 ในยุครัฐบาลของทักษิณ ชินวัตร โดยกระทรวงมหาดไทยได้เริ่มแนวคิดเรื่อง การสมรสในเพศเดียวกัน แต่ในช่วงนั้นกระแสสังคมไม่เห็นด้วยกับแนวคิดในเรื่องนี้และรัฐบาลในขณะนั้นได้มองว่าสังคมยังไม่พร้อมในเรื่องนี้จึงทำให้เรื่องนี้ไม่ได้มีการสานต่อแต่อย่างใด ในปี พ.ศ. 2555 ได้มีคูรักรกลุ่ม LGBTQ+ มีความต้องการในการจดทะเบียนสมรสให้มีความเท่าเทียมกับเพศสภาพทั่วไป แต่ได้ถูกปฏิเสธ จนนำไปสู่การร่างกฎหมาย พ.ร.บ. คู่ชีวิตในสมัยอดีตนายกรัฐมนตรี ชินวัตร ในช่วงของปี 2556 แต่ในการร่างกฎหมาย พ.ร.บ. คู่ชีวิตนั้นยังไม่ได้ครอบคลุมถึงสิทธิประโยชน์และสวัสดิการเท่ากับในคูรักร ชาย-หญิง เพราะในตอนนั้นในชาติตะวันตก มี พ.ร.บ. คู่ชีวิตออกมา จึงทำให้ไทยเริ่มมีการขับเคลื่อนในเรื่องการสมรสเท่าเทียม

ต่อมาในปี พ.ศ. 2557 ไทยได้เกิดการรัฐประหาร จึงทำให้การผลักดันร่าง พ.ร.บ. คู่ชีวิตได้หยุดลง และยาวนานไปจนถึง ปี พ.ศ. 2563 รัฐบาลในยุคของ ประยุทธ์ จันทร์โอชา ก็ได้เริ่มกลับมาเคลื่อนไหวเกี่ยวกับสมรสเท่าเทียมอีกครั้ง เนื่องจากเห็นว่ากระแสโลกในปัจจุบันนั้นมีการพัฒนาเรื่องความเท่าเทียมทางด้านการสมรสไปอย่างมาก จึงกลายเป็นการที่รัฐบาลชุดนี้จัดทำเป็น พ.ร.บ. คู่ชีวิตต่อจากรัฐบาลของยุค ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร แต่ในตอนนั้นพรรคก้าวไกล ได้จัดเสนอร่าง พ.ร.บ. ดังกล่าว เป็น พ.ร.บ. สมรสเท่าเทียม และพรรคก้าวไกลยื่นเสนอร่าง พ.ร.บ. ต่อสภา และได้รับการถูกบรรจุวาระแรก จากปี พ.ศ. 2563 – พ.ศ. 2566 ร่าง พ.ร.บ. สมรสเท่าเทียมได้ผ่านวาระที่ 1 ไปแล้วในวันที่ 15 มิถุนายน 2565 แต่เนื่องจากสภามีการล่มบ่อยครั้ง จึงไม่สามารถพิจารณาได้ครบ 3 วาระ จึงเป็นผลทำให้ พ.ร.บ. สมรสเท่าเทียมตกไป แต่ในวันที่ 21 ธันวาคม 2566 ร่าง พ.ร.บ. สมรสเท่าเทียม ฉบับกระทรวงยุติธรรม ได้ผ่านมติ ครม. ส่งเป็นวาระด่วนเข้าสู่การพิจารณาของสภา พร้อมร่างของพรรคก้าวไกลที่จะนำร่างเดิมมาพิจารณาคืบคู้กันในวันวาระที่ 1 รวมทั้งร่างของภาคประชาชน (Thai PBS, 2566)

ในสถานการณ์การสมรสในเพศเดียวกันปัจจุบัน เมื่อวันที่ 27 มีนาคม พ.ศ. 2567 สภาได้ผ่านร่างพ.ร.บ. สมรสเท่าเทียม ในตอนนี้ถือว่าประเทศไทยเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงด้านครอบครัวให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้นจากเดิมในอดีตที่การสมรสเท่าเทียมยังเป็นเรื่องที่ไม่น่ายอมรับในสังคมมากนัก และยังเป็นการปิดกั้นสิทธิมนุษยชนที่ประชาชนทุกคนพึงมี เพราะเนื่องจากการสมรสเท่าเทียมนั้นไม่ได้เป็นการทำลายใคร แต่ด้วยเหตุใดการผ่านร่าง พ.ร.บ. นี้ ถึงมีการดำเนินการที่ค่อนข้างนานมากและกินเวลาไปเกือบ 10 ปี ทั้งที่เป็น พ.ร.บ. เพื่อประชาชน เช่นเดียวกับในคู่ รักชาย - หญิง

การแต่งงาน หรือ สมรสในเพศเดียวกันของกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย เป็นการสมรสกันได้อย่างเท่าเทียมไม่ว่าจะเป็นคู่รักต่างเพศ หรือ คู่รักในเพศเดียวกัน ซึ่งในกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย ได้มี พ.ร.บ. การสมรสเท่าเทียมเหมือนกันใน ประเทศ นอร์เวย์ สวีเดน เดนมาร์ก ซึ่งจากที่ผ่านมา ทั้ง 3 ประเทศนี้มีนโยบาย และกฎหมาย ด้านต่างๆ ที่เหมือนกัน และเช่นเดียวกันกับ พ.ร.บ. การสมรสเท่าเทียมนี้ ในกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียก็ได้มีการกำหนดกฎหมายนี้ขึ้นมา เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของคนในประเทศของตนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีความสุข

Bernstein (2015) ได้กล่าวว่า Andrew Sullivan และศาสตราจารย์ Yale William Eskridge Jr. ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการจดทะเบียนสมรสในกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย โดยได้กล่าวว่า Darran Spedale นักวิจัยอิสระ ได้เดินทางไปยังประเทศเดนมาร์ก ในปี ค.ศ. 1996 และได้ศึกษาในกฎหมายการแต่งงานเท่าเทียมของประเทศเดนมาร์ก ว่าในปี ค.ศ. 1989 เดนมาร์ก นั้นได้มีการรับรองกฎหมายการสมรสเท่าเทียมโดยนิตินัย ประเทศนอร์เวย์มีกฎหมายนี้ในปี ค.ศ. 1993 และสวีเดนมีในปี ค.ศ. 1994 และตั้งแต่มีการตั้งกฎหมายนี้ขึ้นมากการแต่งงาน มีความเข้มแข็งมากขึ้น

ซึ่ง Darran Spedale ยังได้มีการรายงานว่าในช่วง 6 ปี ให้หลังจากการมีกฎหมายการสมรสเท่าเทียมของกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียแล้วนั้นทำให้เห็นถึงอัตราการแต่งงานในเพศเดียวกันเพิ่มขึ้น 10 % และในขณะที่อัตราการหย่าร้างของคู่แต่งงานต่างเพศลดลงถึง 12 % แต่ในการมีกฎหมายสมรสเท่าเทียมนี้ ก็มีนักกฎหมายบางกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยกับกฎหมายดังกล่าว และได้มีการอ้างว่าการศึกษาของ Darran Spedale ได้เผยให้เห็น “การแต่งงานของคู่รักเพศเดียวกันเป็นการแต่งงานที่ไม่มีความรับผิดชอบ” ซึ่งประโยคนี้ได้มาจากผู้ที่มองว่าการแต่งงานของ LGBTQ+ นั้นจะเป็นการทำลายการแต่งงานของคู่รักทั่วไป

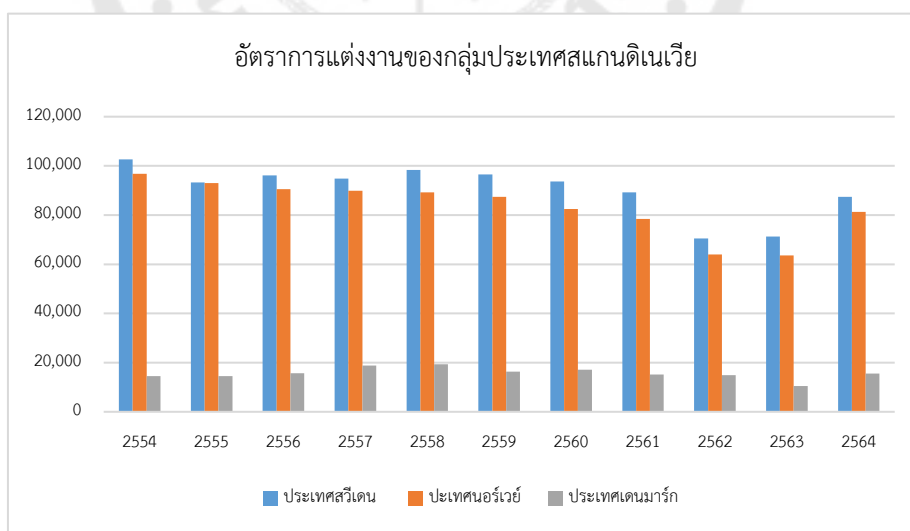
ในการแต่งงานของกลุ่ม LGBTQ+ ของกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย ทำให้เห็นถึงสถานการณ์การยอมรับการแต่งงานของกลุ่มดังกล่าว และการแต่งงานของเพศเดียวกันก็เป็นสิ่งที่

ทำให้เห็นถึงความก้าวหน้าและการเห็นถึงความสำคัญของคู่อรั้งของกลุ่ม LGBTQ+ ที่มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น ทั้งของประเทศไทยและของประเทศสแกนดิเนเวีย ได้เห็นถึงความสำคัญของชีวิตครอบครัวของทุกเพศมีความเท่าเทียมกัน

1.3 ข้อมูลสถิติเกี่ยวกับการแต่งงานตลอดจนการหย่าร้าง ข้อมูลความรุนแรงในครอบครัวโดยครอบคลุมทั้งของประเทศไทย และกรณีของสามประเทศกลุ่มสแกนดิเนเวีย

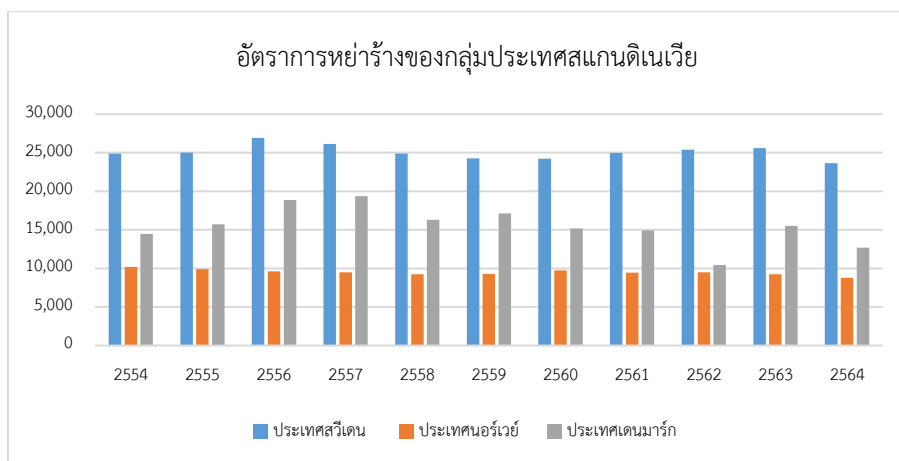
การหย่าร้างเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหลังจากการแต่งงาน ซึ่งการหย่าร้างเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้จากปัจจัยหลายๆ อย่าง อาจจะเป็นการใช้ความรุนแรงในครอบครัว การไม่เข้าใจกันในชีวิตคู่ และการหมัดรักกันแล้ว ซึ่งการหย่าร้างเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ในทั่วโลก ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาและหาข้อมูลเกี่ยวกับการสมรส และหย่าร้างของในประเทศไทย และกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย พบว่ามีอัตราการสมรสและหย่าร้างที่ผันผวนตามในแต่ละช่วงปี ซึ่งข้อมูลดังที่กล่าวมานั้นต่างมีอัตราการเปลี่ยนแปลงไปอย่างสัมพันธ์กันในอัตราการสมรสและการหย่าร้าง ผู้วิจัยจึงเลือกนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสถิติการหย่าร้างดังภาพกราฟอัตราการแต่งงานและการหย่าร้าง ดังต่อไปนี้

1.3.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถิติการแต่งงาน การหย่าร้าง และวิเคราะห์แนวโน้มสถิติการแต่งงาน และการหย่าร้างกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย

ภาพประกอบ 2 อัตราการแต่งงานของกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย

ที่มา: (Statista, 2023)

ภาพประกอบ 3 อัตราการทำงานย่ำร้างของกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย

ที่มา: (Statista, 2021b)

ในประเทศสวีเดน เมื่อปี พ.ศ. 2556 มีอัตราการทำงานย่ำร้างกันมากที่สุดเกือบ 26,933 คู่ ตั้งแต่นั้นมาจำนวนการทำงานย่ำร้างก็ได้มีการลดลงจนถึงปี พ.ศ. 2561 ซึ่งหลังจากที่ พ.ศ. 2561 ก็มีการทำงานย่ำร้างที่เพิ่มขึ้นโดยในมีอัตราการทำงานย่ำร้างจนถึง 24,933 คู่ จนถึงปี พ.ศ. 2563 ก็มีอัตราการทำงานย่ำร้างที่ มากกว่า 25,600 คน โดยกลุ่มอายุที่ทำงานย่ำร้างมากที่สุดในประเทศสวีเดน ในปี พ.ศ. 2563 คือช่วงอายุ 40-44 ปี รองลงมาคือกลุ่มอายุ 45-49 ปี และ 35-39 ปี ซึ่งคู่แต่งงานนั้นมีอายุเฉลี่ยต่อการแต่งงานเฉลี่ย 11.5 ปี จนกระทั่งทำงานย่ำร้าง และสำหรับการแต่งงานที่คงอยู่จนถึงบั้นปลายชีวิต เฉลี่ยอยู่ที่คู่ละ 47.2 ปี (Statista, 2021b)

ประเทศนอร์เวย์ นั้นมีอัตราการทำงานย่ำร้างที่น้อยลงอย่างเห็นได้ชัด โดยในปี พ.ศ. 2553 มีอัตราการทำงานย่ำร้างอยู่ที่ 10,224 คู่ แต่ในปี 2562 มีจำนวนการทำงานย่ำร้างที่ลดลงเหลือ 9,246 คู่ ซึ่งในปี 2563 คือจำนวนที่ทำงานย่ำร้างน้อยที่สุดในประเทศสแกนดิเนเวียอีกด้วย (Statista, 2021a)

ประเทศเดนมาร์ก ชาวเดนมาร์กส่วนใหญ่ นั้นมีการแต่งงานที่น้อย ซึ่งจำนวนผู้ที่ไม่เคยแต่งงานมีถึง 2.9 ล้านคน หากเทียบกับประเทศสวีเดนที่มีการแต่งงานและการทำงานย่ำร้าง ซึ่งการทำงานย่ำร้างในเดนมาร์กนั้นมีการผันผวนในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา โดยในปี พ.ศ. 2557 มีอัตราการทำงานย่ำร้างอยู่ที่ 19,387 คู่ และในปี พ.ศ. 2563 มีจำนวนที่ลดลงอยู่ที่ 15,521 คน ซึ่งในคู่สมรสในเดนมาร์กนั้นสามารถทำงานย่ำร้างได้ หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่าย ไม่ต้องการที่จะใช้ชีวิตคู่ด้วยกัน พวกเขาสามารถทำงานย่ำร้างได้หลังจากแยกทางกันในระยะเวลา 6 เดือน (Statista, 2021a)

จำนวนการหย่าร้างในนอร์เวย์ โดยรวมลดลงจากในปี พ.ศ. 2553 มีจำนวน 10,224 หากเทียบในปี พ.ศ. 2563 จำนวนการหย่าร้างอยู่ที่ 9,246 คู่ ซึ่งเป็นกรหย่าร้างที่ต่ำที่สุด และหากเทียบกับสวีเดนที่มีจำนวนการหย่าร้างที่เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

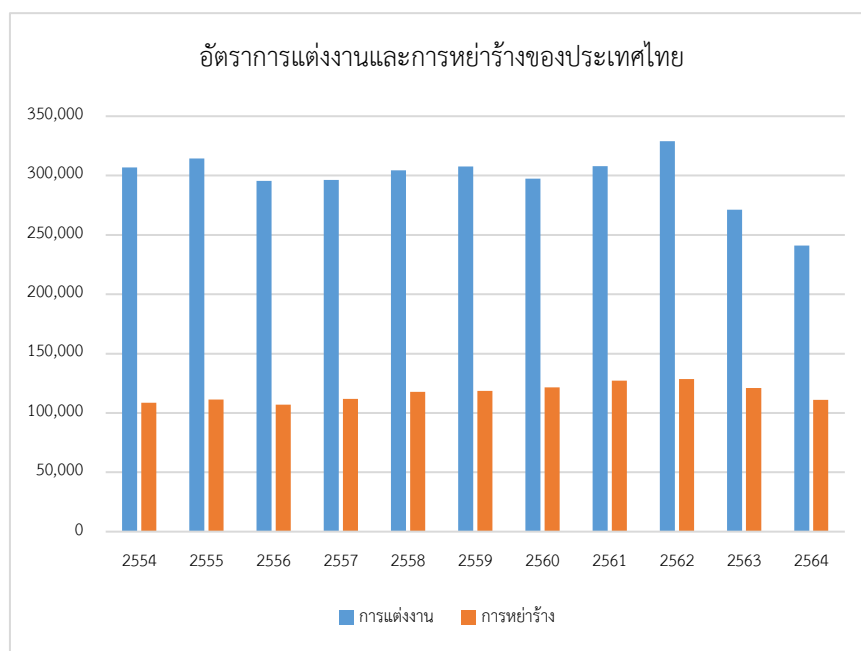
ในอัตราการหย่าร้างของกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียที่มีอัตราที่ไม่สูงมากนั้น ปฏิเสธไม่ได้เลยว่าในการที่อัตราการหย่าร้างที่มีการลดลงอย่างต่อเนื่อง เป็นเพราะนโยบายที่เข้มแข็งของทางรัฐบาลและความเชื่อมั่นต่อรัฐบาลที่จะสามารถนำพาครอบครัวของประชาชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีและในกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย ซึ่ง 3 กลุ่มประเทศนี้มีนโยบายและสวัสดิการที่เพียงพอต่อครอบครัวอย่างมาก ในกลุ่มประเทศนี้เป็นประเทศที่มีความเท่าเทียมทางเพศสูง มีอัตราการภาวะเจริญพันธุ์ มีการจ้างงานสตรีที่สูง รวมถึงมีความยากจนในครอบครัวที่ต่ำ กลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียไม่เพียงแต่มีรัฐสวัสดิการที่ดี แต่ยังมีการออกนโยบายเชิงรุกที่มุ่งเป้าหมายไปที่ครอบครัวเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานและการวางรากฐานเพื่อความสำเร็จทางเศรษฐกิจ

นโยบายดังกล่าวได้มีความพร้อมสนับสนุนผู้หญิงออกไปทำงานนอกบ้าน และสร้างเงื่อนไขที่ดีให้กับการศึกษาปฐมวัยของเด็กแต่ละครอบครัว เป็นต้น

ประเทศแรกที่น่าร่อนนโยบายครอบครัว ที่เอื้ออำนวยในด้านการศึกษา และคุณภาพชีวิตของเด็ก คือ ประเทศนอร์เวย์ และตามด้วยประเทศสวีเดนและเดนมาร์ก Anne Skevik Grodem (2017, p. 78-79) ได้กล่าวว่า นโยบายเหล่านี้สามารถตอบโจทย์ที่ทำให้ผู้หญิงไม่ต้องออกจากงาน และสามารถได้รับเงินช่วยเหลือจากรัฐได้อีกด้วย ไม่เพียงแต่มารดาเท่านั้นที่ได้รับสวัสดิการการลาคลอดเท่านั้น บิดาก็มีสิทธิในการลาคลอดอีกเช่นกันซึ่งในสามประเทศนี้มีความคล้ายคลึงทางนโยบายเป็นอย่างมาก ปัจจัยเหล่านี้ทำให้เห็นถึงความมั่นคงทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศเหล่านี้ ความใส่ใจของรัฐบาลที่ทำให้เกิดนโยบายที่เอื้อต่อคนทุกกลุ่ม

จึงเห็นได้ว่าความพร้อมด้านนโยบายของกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย คือการที่ประชาชนสามารถเข้าถึงนโยบายและสวัสดิการด้านต่างๆของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประชาชนสามารถมีสิทธิในการเลือกที่จะสามารถมีครอบครัวได้อย่างไม่มีความกังวลในการเลี้ยงดูบุตรของตนได้

1.3.2 สถิติการแต่งงานและการหย่าร้างของประเทศไทย

ภาพประกอบ 4 อัตราการแต่งงานและการหย่าร้างของประเทศไทย

ที่มา: (สำนักบริหารการทะเบียนกรมการปกครอง, 2564a)

การหย่าร้างของไทยในปี พ.ศ. 2550 มีจำนวน การหย่าร้าง 101,620 คู่ แต่ในปี พ.ศ. 2563 มีถึง 121,011 คู่ (สำนักบริหารการทะเบียนกรมการปกครอง, 2564b) จึงจะเห็นได้ว่า เมื่อความรุนแรงในครอบครัวมากขึ้น การหย่าร้างก็มากขึ้นเช่นกัน

จากเหตุผลข้างต้นนี้จึงเป็นสาเหตุหลักๆ ที่ทำให้เกิดการหย่าร้างมากยิ่งขึ้น และในส่วนการสมรสนั้น ซึ่งการสมรสในไทยโดยในปี 2550 มีจำนวนการสมรสถึง 313,546 แต่ในปี พ.ศ. 2563 มีจำนวน 271,344 คู่ จึงทำให้เห็นในช่วงระยะเวลา 13 ปีมานี้ จำนวนคู่สมรสในไทยนั้นมีจำนวนลดลง อย่างเห็นได้ชัด จากปัญหาการหย่าร้างที่มากขึ้นและการสมรสที่ลดลง จึงเป็นปัญหาที่รัฐควรเข้ามาแก้ไขอย่างเร่งด่วน ถึงแม้ในเมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2564 ที่ผ่านมา ทางกระทรวงสาธารณสุข (สธ.) ได้ออกมาเชิญชวนให้คนไทยมีบุตรเนื่องจากอัตราการเกิดของประเทศไทยต่ำลง โดยสถิติการเกิดของไทยในปี พ.ศ. 2563 ต่ำกว่า 600,000 คน และมีประชากรสูงอายุเพิ่มมากขึ้น (ข่าวสด, 2564)

สาเหตุเหล่านี้ล้วนแต่มีต้นเหตุมาจากการที่รัฐบาลไม่มีความเข้มแข็งในการจัดการต่อปัญหาด้านความรุนแรงในครอบครัวได้ และไม่สามารยยกระดับด้านนโยบาย

ให้มีความเข้มแข็งได้ ถ้าพึ่งแค่หน่วยงานเข้ามาช่วยอย่างเดียวคงไม่สามารถแก้ปัญหาเหล่านี้ได้ ดังนั้นนโยบายด้านครอบครัว รัฐบาลต้องเข้ามาช่วยด้วยมิใช่ปล่อยให้มันเป็นแค่ปัญหาของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง แต่เป็นสิ่งที่รัฐบาลควรยื่นมือเข้ามาช่วยอย่างจริงจัง หากปล่อยให้เป็นอย่างเช่นนี้ต่อไปเรื่อยๆ ประเทศไทยอาจกลายเป็นครอบครัวที่ไม่มีคุณภาพ และสุดท้ายจะกลายเป็นประเทศที่มีแต่ความรุนแรงในครอบครัว

ที่ผ่านกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้มีการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว ได้มีคำสั่งสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว จัดทำร่างนโยบายและแผนการพัฒนาสถาบันครอบครัวและจัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมสถาบันครอบครัว ระยะยาว 10 ปี (พ.ศ. 2547-2556) และจัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมสถาบันครอบครัว ระยะ 5 ปี เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีกรอบแนวทางในการดำเนินงานพัฒนาสถาบันครอบครัวให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันเสนอต่อคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติในขณะนั้น ซึ่งหลังจากการทำงานที่ผ่านมาก็สรุปผลลัพธ์ที่เห็นอย่างชัดเจนคือ ความรุนแรงในครอบครัวเพิ่มมากยิ่งขึ้น สาเหตุเพราะพนักงานสอบสวนไม่ยอมลงบันทึกประจำวัน มีการยอมความกันของคนในครอบครัว และสังคมไม่ได้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น และสถาบันครอบครัวยังต้องประสบปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัวและในสังคม ความสัมพันธ์ในครอบครัวที่เปราะบาง และการปฏิบัติหน้าที่ที่เหมาะสมของสมาชิกในครอบครัว และสถานการณ์ดังกล่าวยังทำให้เห็นข้อท้าทาย เช่น การเปลี่ยนแปลงทางสถาบันสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม วิถีชีวิต และสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งและมั่นคงของสถาบันครอบครัว (กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2563)

1.4 การเปรียบเทียบปัจจัยสนับสนุนเชิงนโยบายและการจัดการเพื่อการแต่งงานที่มีคุณภาพ

ผู้วิจัยได้พบความแตกต่างเกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุนเชิงนโยบายและการจัดการเพื่อการแต่งงานที่มีคุณภาพระหว่างนโยบายของประเทศไทยและกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย โดยมีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

1.4.1 นโยบายการลาคลอดและการมีส่วนร่วมของสามีในการดูแลบุตร

ประเทศไทยนโยบายลาคลอดและการมีส่วนร่วมของสามีในการดูแลบุตรของประเทศไทยในหน่วยงานราชการได้มีการให้สามีสามารถลาหยุดเพื่อไปช่วยภริยาเลี้ยงบุตรได้

แต่ในไทยมีเพียงแค่หน่วยงานราชการเท่านั้น ส่วนในหน่วยงานเอกชนยังไม่มีกฎหมายนี้รับรองในการเลี้ยงดูบุตรของฝ่ายชาย

ขณะที่นโยบายการลาคลอดและการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียมีการลาคลอดของทั้งสามีและภริยาได้ในทุกหน่วยงาน โดยมีการให้ฝ่ายหญิงลาคลอดเลี้ยงดูบุตรได้แค่ฝ่ายเดียว แต่ในตอนนี้ฝ่ายชายสามารถลาเพื่อเลี้ยงดูบุตรได้เหมือนฝ่ายหญิง และเป็นการลาหยุดเพื่อช่วยภริยาแบ่งเบาภาระเลี้ยงดูบุตร

ส่วนประเทศสวีเดน มีการลาโดยสามารถใช้โควตาการลาหยุดเพื่อเลี้ยงดูบุตร โดยสามารถเลือกได้ว่าฝ่ายหญิงหรือฝ่ายชายจะหยุดดูแลบุตรของตน ซึ่งในระยะเวลา 390 วัน ที่ลาจะได้รับเงิน 50 SEK หากแปลงเป็นเงินไทย ประมาณ 247.38 บาท

ขณะที่ประเทศนอร์เวย์ โดยในปี 2544 นอร์เวย์เป็นประเทศที่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายการเลี้ยงดูบุตรจากที่เคยให้แค่ฝ่ายหญิงที่เลี้ยงดูบุตร ได้เปลี่ยนเป็นให้ฝ่ายชายสามารถลางานเพื่อมาเลี้ยงดูบุตรของตน และในปี 2563 ในนอร์เวย์ มีการลาเพื่อคลอดบุตรตามกฎหมายที่กำหนด ในการลาคลอดหรือเพื่อเลี้ยงดูบุตร มีระยะเวลา 42 สัปดาห์ และได้รับค่าจ้างเต็มจำนวนถึง 80%

สำหรับประเทศเดนมาร์กนั้นมีโควตาการลาเพื่อเลี้ยงดูบุตรของฝ่ายชายจากเดิมในปี พ.ศ. 2540 ที่มีการลาได้เพียง 2 สัปดาห์ ให้ทำการเปลี่ยนนโยบาย โดยขยายการลาเพื่อเลี้ยงดูบุตรเพิ่มอีก 22 สัปดาห์ รวมเป็น 32 สัปดาห์ และฝ่ายหญิงมีสิทธิลาคลอดได้ 18 สัปดาห์ (Tine Rostgaard, 2014)

1.4.2 การศึกษาเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างเพศ

จากการศึกษาพบว่า ในตอนนี้ประเทศไทยมีร่างพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ โดยเพศหญิงจะได้รับความคุ้มครองตามมาตรการคุ้มครองผู้ถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ และป้องกันไม่ให้เกิดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการสิทธิมนุษยชนสากล กรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคี เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกิดความเท่าเทียมกันระหว่างเพศและเพื่อให้เกิดความเข้าใจในการไม่กดขี่เพศหญิงให้เพศหญิงสามารถมีความเท่าเทียมทางสังคมในทุกด้าน (ดวงพร เพชรคง, 2558)

ส่วนในกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย โดยประเทศนอร์เวย์เป็นประเทศแรกในโลกที่ส่งเสริมความเท่าเทียมและความหลากหลายทางเพศในองค์กร โดย Minelgaite, Sund, และ

Stankeviciene (2020) ได้กล่าวว่า นอร์เวย์ได้ออกกฎหมายที่กำหนดให้ต้องมีเพศที่หลากหลายอย่างน้อย 40 % ในองค์กรเพื่อเป็นการส่งเสริมให้ผู้หญิงสามารถทำงานได้อย่างเท่าเทียมกับเพศชายโดยที่ไม่ได้แบ่งแยก และเป็นการส่งเสริมให้เห็นว่าผู้หญิงสามารถที่จะทำงานได้อย่างเท่าเทียมกับเพศชาย และรัฐบาลมุ่งเน้นไปในเรื่องของความเท่าเทียมทางเพศ เช่น พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศของนอร์เวย์ปี ค.ศ. 1978 และการเปิดตัวผู้ตรวจการแผ่นดินของความเท่าเทียมทางเพศเป็นประเทศแรกของโลกในปี ค.ศ. 1979

1.4.3 สวัสดิการต่างๆ

ด้านสวัสดิการครอบครัวที่เกิดขึ้น พบว่า ในปัจจุบันนี้ ประเทศไทยยังไม่มี การส่งเสริมสวัสดิการครอบครัวอย่างเป็นรูปธรรมนอกจากสวัสดิการการลาคลอด ยังไม่มีสวัสดิการใดเข้ามาส่งเสริมครอบครัวในประเทศไทย

ในขณะที่กลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย มีการกำหนดนโยบายสิทธิในเด็ก กล่าวคือ ประเทศนอร์เวย์และประเทศสวีเดน ถือเป็นประเทศแรกๆ ที่นำเสนอกฎหมายที่ชัดเจนเกี่ยวกับความเท่าเทียมกันของผู้ปกครอง และเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นหลักสำคัญ โดยมีใจความว่า

“เด็กมีสิทธิได้รับการดูแลและพิจารณาจากผู้มีหน้าที่ดูแล บิดาและมารดามีสิทธิ และหน้าที่ในการตัดสินใจแทนบุตรของตน ซึ่งผู้ที่คอยตรวจสอบการเลี้ยงดูของผู้ปกครองว่า บิดาและมารดาสามารถเลี้ยงดูบุตรได้เป็นอย่างดี เด็กจะต้องไม่อยู่ภายใต้ความรุนแรง หรือถูกคุกคาม ทำร้ายร่างกายและสุขภาพจิต เป็นกฎหมายที่เอื้อผลประโยชน์ต่อเด็กในการใช้ชีวิตอยู่กับครอบครัวของตน ซึ่งถ้าบิดา มารดา มีการใช้ความรุนแรงต่อเด็กก็จะเกิดการดำเนินคดีได้ (Anne Skevik Grodem, 2017)

จากสวัสดิการข้างต้น ทำให้เกิดข้อค้นพบว่า สวัสดิการของกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียจะเป็นการเอื้ออำนวยต่อเด็ก และครอบครัวเป็นอย่างมาก เนื่องจากสถาบันครอบครัวเปรียบเสมือนกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศด้วยนั่นเอง ส่วนในประเทศไทยยังไม่มีสวัสดิการในการเอื้อต่อครอบครัวในปัจจุบันมากนัก มีเพียงแต่กิจกรรมจากหน่วยงานต่างเพียงเท่านั้น

2. บทเรียนและแนวทางในการจัดการเชิงนโยบายเพื่อนำไปสู่รูปแบบการแต่งงานที่มีคุณภาพ

2.1 บทเรียนการจัดการเชิงนโยบายสนับสนุนการแต่งงานที่มีคุณภาพ

ครอบครัวคุณภาพ หมายถึง ครอบครัวที่ไม่มี ความรุนแรงในครอบครัว คนในครอบครัวมีความรักใคร่กลมเกลียวกัน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันครอบครัวคือ สถาบันหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญต่อสังคมเป็นอย่างมาก เพราะเป็นสถาบันที่ผลิตประชากรออกเพื่อเป็นกำลังของประเทศ และเป็นการแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการสร้างครอบครัวเกิดขึ้นในสังคม เพราะการสร้างครอบครัวนั้น คือการที่เราจะสามารถทำให้เห็นว่าเรามีครอบครัวที่มีคุณภาพหรือไม่ แต่หากการที่จะมีครอบครัวคุณภาพนั้น จำเป็นที่จะต้องมีการเข้ามาสนับสนุนของทางรัฐบาลเพื่อที่จะนำไปสู่การมีครอบครัวที่มีคุณภาพได้ ครอบครัว คือหน่วยสถาบันหนึ่งที่คอยอบรมสั่งสอนสมาชิกในครอบครัวให้เป็นคนดีของสังคม และคอยชี้แนะแนวทางที่ถูกต้อง (ผกา มาศ นันทจักรวัฒน์, 2554)

จากการที่กล่าวข้างต้นเป็นสิ่งที่หน้าที่ของครอบครัวพึงกระทำเพื่อเป็นการสอนบุตรของตนเพื่อที่จะสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และไม่เดือดร้อนผู้อื่น โดยการที่คนในครอบครัวมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันเหมือนเป็นสิ่งที่ทำให้ครอบครัวมีความสุขตามที่คนในครอบครัวกระทำกัน

ความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว เป็นเหมือนบ่อเกิดของความสุขที่เกิดขึ้นในครอบครัว ความสัมพันธ์ที่กล่าวมานั้นเป็นสิ่งที่กล่าวถึง ความสัมพันธ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากทุกสถาบัน และสถาบันครอบครัวเป็นสิ่งที่ทำให้เห็นถึงความรักใคร่กลมเกลียวกัน ความสัมพันธ์ทางครอบครัวที่ดี หมายถึง การที่คนในครอบครัวรักใคร่กลมเกลียวกัน ไม่มีการทะเลาะเบาะแว้ง หากมีการทะเลาะจะคุยกันด้วยเหตุผลมากกว่าที่จะลงมือใช้ความรุนแรงต่อกัน และการที่ความสัมพันธ์ของครอบครัวที่ดีนั้นเป็นผลมาจากที่คนในครอบครัวได้เรียนรู้และทำความเข้าใจต่อกันและกัน

นางพางา ลิมสุวรรณ (2565) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ในครอบครัวว่า แนวทางในการส่งเสริมการพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวนั้น เป็นพื้นฐานด้านจิตใจที่สำคัญของเด็กให้เกิดขึ้นได้นั้น ตามหลักทฤษฎีของ “ซาเทียร์” นักจิตวิทยาชาวอเมริกันที่ค้นพบหนทางสร้างคามมั่นคงภายในจิตใจอันจะนำมา ซึ่งความสุขในชีวิตนั้น ได้กล่าวว่าต้องเริ่มจากการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับตัวเองก่อน ความสัมพันธ์กับตัวเองต้องมาก่อนที่จะมีความสัมพันธ์กับคนอื่น หากเราไม่มีความสัมพันธ์ที่ไม่ดีกับตัวเอง ไม่ชอบตัวเอง หงุดหงิดตลอดเวลา และไม่มีความสุข ก็ไม่สามารถ

เป็นพ่อแม่ที่ดีได้ หากความสัมพันธ์กับตนเองยังไม่ดีมากนักจะสามารถมีความสัมพันธ์ที่ดีกับลูก และสามีของตนอย่างไร

ในทฤษฎีของซาเทียร์จึงเน้นจากการเริ่มต้นพัฒนาตนเองไปพร้อมๆ กับการพัฒนาความสัมพันธ์กับผู้อื่น และเริ่มจากเราต้องเห็นคุณค่าของตัวเองว่าเราดีพอ แต่ไม่ได้หมายความว่า เราดีพิเศษ เราต้องตั้งใจที่จะเห็นความสำคัญของตนเอง เห็นคุณค่าและความดีของตนเอง เมื่อเราสามารถมองเห็นคุณค่าและความดีในตัวของเราได้เราก็จะสามารถมองเห็น คุณค่า และความดีในตัวของคนอื่นได้ ที่สำคัญพ่อแม่ต้องรู้จักมองลูกในแง่บวก เน้นในเรื่องของการสอนลูกให้เรียนรู้จากทั้งสิ่งที่ดีและสิ่งที่ไม่ดี ซึ่งความเข้าใจในสิ่งเหล่านี้มีความสำคัญมาก สำหรับการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว

ความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว มักจะเกิดจากการที่คนในครอบครัวสามารถที่จะจัดการอารมณ์ของตนเองได้ก่อนที่จะเริ่มบทบาทการเป็นพ่อและแม่ หากเราไม่ได้มีความพร้อมทางวุฒิภาวะทางอารมณ์การที่จะจัดการและสอนลูกของตนนั้นเป็นไปได้ไม่ดีนัก และจึงเป็นสิ่งที่รัฐเริ่มเข้ามาจัดการถึงปัญหาในตรงนี้

กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (2559) ได้กล่าวถึงในประเทศไทยได้มี ยุทธศาสตร์การพัฒนาครอบครัว เป้าหมายคือเพื่อครอบครัวเข้มแข็ง มีคุณภาพที่ดีขึ้น ซึ่งมีกลยุทธ์ที่จะส่งเสริมให้ครอบครัวมีความรู้ร่วมกัน สื่อสารอย่างสร้างสรรค์ เพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีในครอบครัว และมีภูมิคุ้มกันเพื่อรองรับต่อการเปลี่ยนแปลง และมีแผนงานในการจัดการกับการพัฒนาครอบครัวเพื่อเป็นการส่งเสริมให้ครอบครัวมีความรู้และทักษะในการดำเนินชีวิต ตามวงจรชีวิตครอบครัวส่งเสริมการพัฒนาทักษะพ่อแม่ และผู้ปกครองให้สามารถสื่อสารเชิงบวกกับลูก โดยสามารถพูดคุยให้คำปรึกษาแก่บุตรหลาน ส่งเสริมสมาชิกในครอบครัวใช้เวลาด้วยกันอย่างมีคุณภาพ ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกในครอบครัวมีความรู้และทักษะในการทำบทบาทหน้าที่อย่างเหมาะสมเพื่อดูและสมาชิกในครอบครัว มีสุขภาพที่ดี ทั้งทางกายใจ สติปัญญา และสังคมการปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมผ่านการเลี้ยงดูในครอบครัว การสร้างวินัยเชิงบวก รวมทั้งการพัฒนาพ่อแม่ให้เป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิต เสริมสร้างให้ครอบครัวมีจิตสำนึกด้านบทบาทหญิงชายในครอบครัวที่เหมาะสม โดยร่วมกันแบ่งเบาความรับผิดชอบร่วมกันในครอบครัว การยอมรับความเท่าเทียมระหว่างเพศ ส่งเสริมให้มีการสร้างสมดุลชีวิตครอบครัว และการทำงาน (Work-Life Balance)

ยุทธศาสตร์ที่กล่าวมาข้างต้นเป็นเพียง 1 ใน ยุทธศาสตร์ที่ทำให้เห็นว่าในประเทศไทย มีการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ออกมา เพื่อที่ครอบครัวในประเทศจะสามารถเป็นครอบครัว

ที่มีคุณภาพและมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน จึงเป็นเหตุที่ทำให้เกิดยุทธศาสตร์ดังกล่าวขึ้น และประเทศไทยได้มียุทธศาสตร์ 5 ยุทธศาสตร์เพื่อทำให้ครอบครัวมีคุณภาพมากยิ่งขึ้นและประเทศไทยได้เกิดขึ้นเพื่อต้องการให้ครอบครัวในประเทศไทยสามารถขับเคลื่อนครอบครัวได้อย่างมีคุณภาพ

กลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย เป็นกลุ่มประเทศที่มีสวัสดิการที่ดีที่สุดในโลก โดยสวัสดิการของประเทศสวีเดน นอร์เวย์ เดนมาร์ก เป็นกลุ่มประเทศที่มีนโยบายคล้ายคลึงกัน และเป็นประเทศที่ขับเคลื่อนนโยบายครอบครัวที่มีคุณภาพให้ประชากรในประเทศสามารถที่จะมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้และสามารถผลิตประชากรที่มีคุณภาพออกมาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในด้านนโยบายที่ผู้วิจัยจะนำเสนอต่อจากนี้เป็นข้อมูลด้านนโยบายที่ช่วยส่งเสริมสัมพันธภาพในครอบครัวให้มีความแน่นแฟ้น และสามารถนำมาใช้ผลได้จริง โดยมีการให้วันลาเลี้ยงดูบุตรที่พี่ลาคลอดของฝ่ายชายในกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียเป็นการส่งเสริมความเท่าเทียมและทำให้เห็นถึงความจำเป็นครอบครัวยิ่งขึ้นโดยผู้วิจัยจะทำการแบ่งผลการศึกษา นโยบายที่ส่งผลถึงสัมพันธภาพของคนในครอบครัวของกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียไว้ ดังนี้

ประเทศสวีเดน มีการลาโดยสามารถใช้โควตาการลาหยุดเพื่อเลี้ยงดูบุตรโดยสามารถเลือกได้ว่าฝ่ายหญิงหรือฝ่ายชายจะหยุดดูแลบุตรของตน ซึ่งในระยะเวลา 390 วัน ที่ลาจะได้รับเงิน 50 SEK หากแปลงเป็นเงินไทย ประมาณ 247.38 บาท

ประเทศนอร์เวย์ โดยในปี พ.ศ. 2544 นอร์เวย์เป็นประเทศที่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายการเลี้ยงดูบุตรจากที่เคยให้แค่ฝ่ายหญิงที่เลี้ยงดูบุตร ได้เปลี่ยนเป็นให้ฝ่ายชายสามารถลางานเพื่อมาเลี้ยงดูบุตรของตน และในปี 2563 ในนอร์เวย์ มีการลาเพื่อคลอดบุตรตามกฎหมายที่กำหนด ในการลาคลอดหรือเพื่อเลี้ยงดูบุตร มีระยะเวลา 42 สัปดาห์ และได้รับค่าจ้างเต็มจำนวนถึง 80% โดยในฝ่ายหญิงต้องใช้เวลาเลี้ยงดูบุตรหลังคลอด 3 สัปดาห์ โดยจะเชื้อให้ฝ่ายหญิงสามารถลาคลอดได้ 6 สัปดาห์ และในฝ่ายชายสามารถลาดูแลบุตรได้ ถึง 4 สัปดาห์ ในส่วน 29 สัปดาห์ที่เหลืออาจใช้เวลาร่วมกันระหว่างฝ่ายชายและฝ่ายหญิง เพื่อให้มีสิทธิได้รับผลประโยชน์ของฝ่ายชายและฝ่ายหญิง โดยในฝ่ายหญิง และฝ่ายชายจะต้องได้รับการว่าจ้าง และมีรายได้บำนาญ อย่างน้อย ก่อนที่จะเริ่มงาน เช่นกัน

ในปี พ.ศ. 2558 ได้มีการเปลี่ยนแปลงระยะเวลาการลาคลอด โดยขยายวันลาเป็น 49 สัปดาห์ ซึ่งฝ่ายหญิง และฝ่ายชายมีสิทธิลาเพื่อเลี้ยงดูบุตรได้ หากพวกเขาทำนานมาอย่างน้อย 6 เดือน ถึง 10 เดือน ตามกฎหมายกำหนด ในการลาคลอดที่ได้รับค่าจ้างนั้น ฝ่ายชายจะได้เงินสนับสนุนจากรัฐบาล ร้อยละ 70 ของเงินเดือน และในฝ่ายหญิงจะได้ ร้อยละ 85

ซึ่งในการได้รับเงิน จำนวนเท่าใหร่นั้นต้องขึ้นอยู่กับพื้นฐานของครอบครัวอีกด้วย (Splash database, 2016)

ประเทศเดนมาร์ก เป็นประเทศที่มีการริเริ่มนโยบายการลาคลอด และการลาเพื่อเลี้ยงดูบุตรพร้อมๆ กับประเทศนอร์เวย์ โดยประเทศเดนมาร์กมีโควตาการลาเพื่อเลี้ยงดูบุตรของฝ่ายชายจากเดิมในปี พ.ศ. 2540 ที่มีการลาได้เพียง 2 สัปดาห์ ให้ทำการเปลี่ยนนโยบายโดยขยายการลาเพื่อเลี้ยงดูบุตรเพิ่มอีก 22 สัปดาห์ รวมเป็น 32 สัปดาห์ และฝ่ายหญิงมีสิทธิลาคลอดได้ 18 สัปดาห์ โดยที่ยังสามารถได้รับค่าจ้างตามเดิมจากนายจ้าง และรัฐบาลนั้นได้รับเงินตอบแทนจากรัฐบาลด้วย

จึงเห็นได้ว่านโยบายของกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียมีการนำมาใช้และเกิดผลประโยชน์ต่อประชากรในประเทศของตนได้อย่างมากที่สุด เพราะการที่รัฐบาลมีนโยบายมาเพื่อสนับสนุนการมีบุตรของคนในประเทศก็เพื่อต้องการที่จะผลิตประชากรของตนให้ออกมามีคุณภาพ และส่งเสริมให้ประชาชนสนใจที่จะมีบุตรมากยิ่งขึ้น และนี่จึงเป็นสาเหตุที่รัฐออกนโยบายดังกล่าว เพื่อให้ประชาชนของตนสามารถที่จะมีบุตรได้อย่างสบายใจและไม่ต้องกังวลถึงภาระในแต่ละด้าน เพราะรัฐสามารถที่จะเข้ามาสนับสนุนได้อย่างเต็มที่

จากสถานการณ์ข้างต้นนี้ ผู้วิจัยได้เสนอถึงสัมพันธภาพในครอบครัวที่ควรเกิดขึ้นซึ่งในประเทศไทยได้มีนโยบายที่สามารถเชื่อมโยงกับการเกิดสัมพันธภาพในครอบครัวได้ แต่หากตัวนโยบายดังกล่าวไม่สามารถส่งเสริมการมีนโยบายได้อย่างเป็นรูปธรรมมีเพียงการส่งเสริมเพื่อให้เห็นภาพดังกล่าวเพียงเท่านั้น แต่ในส่วนของกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียสามารถนำนโยบายดังกล่าวมากระตุ้นทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว เป็นการสนับสนุนให้เกิดการมีครอบครัวที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งประเทศไทยนั้นยังไม่สามารถที่จะชูโรงสถานการณ์ดังกล่าวขึ้นมาใช้ได้จริง มีเพียงการนำเสนอเพียงเท่านั้น

2.1.1 นโยบายการส่งเสริมครอบครัวคุณภาพ ในเชิงบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว และการส่งเสริมความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ทั้งกรณีประเทศไทย และกรณีของสามประเทศกลุ่มสแกนดิเนเวีย

นโยบายการส่งเสริมครอบครัวคุณภาพของประเทศไทย และประเทศสแกนดิเนเวีย โดยนโยบายดังกล่าวเป็นนโยบายที่จะช่วยเข้ามาส่งเสริมในการมีครอบครัวในประเทศของตน เพื่อที่จะทำให้ประชาชนของตนนั้นได้มีนโยบายที่แข็งแกร่งและสามารถเข้ามาใช้ได้ในแต่ละครอบครัว

ในประเทศไทยได้มีนโยบายหรือยุทธศาสตร์ต่างๆที่เกิดขึ้นจากหน่วยงานรัฐ โดยเป็นนโยบายและยุทธศาสตร์การวางแผนครอบครัว ในระหว่างปี 2563 – 2565 ขึ้นซึ่งใน ยุทธศาสตร์ดังกล่าวได้เกิดขึ้นจาก กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ได้กล่าวถึงจุดประสงค์ ของนโยบายครอบครัว หรือแผนปฏิบัติการด้านครอบครัวไว้ว่า “เพื่อให้ครอบครัวมีชีวิตที่เป็นสุข และปราศจากความรุนแรง สามารถที่จะพึ่งพาตนเองได้ มีหน้าที่การงานที่สุจริต สามารถเลี้ยงดู บุตรหลานของตนได้อย่างมีความสุขและเกิดการพัฒนากิจกรรมรอบด้านที่เหมาะสมตามช่วงวัย และครอบครัวเป็นเหมือนพลังที่สามารถสร้างครอบครัวที่มีคุณภาพได้ และยังสามารถ ลดความเสี่ยงในสภาพแวดล้อมที่เป็นอันตรายและบั่นทอนจิตใจของคนในครอบครัว พร้อมทั้งยังสามารถเกื้อหนุนและสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่สมาชิกครอบครัวให้สามารถจัดการบริการ ที่เหมาะสมแก่ปัญหาของครอบครัวกลับคืนสู่สภาวะปกติ

โดยการสร้างการพัฒนาและการเผยแพร่องค์ความรู้ที่จำเป็นสำหรับครอบครัว ให้ประชาชนทราบอย่างทั่วถึง โดยหากบุคลากรที่ทำงานด้านครอบครัวได้รับความรู้ ทักษะ และมีเจตคติ ที่ถูกต้องในการพัฒนาป้องกันและแก้ไขปัญหาครอบครัว องค์กรทุกภาคส่วน มีการประสานและดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และเพื่อส่งเสริมให้สื่อมีหน้าที่ และความรับผิดชอบในการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร ทั้งในรูปแบบและเนื้อหาสาระที่ถูกต้อง และเหมาะสมเพื่อพัฒนาครอบครัวต่อไป” จากการศึกษาที่มียุทธศาสตร์ขึ้นมาในประเทศไทย

ยุทธศาสตร์การพัฒนาศาสนาครอบครัว พ.ศ. 2560 – 2564 กรมกิจการสตรีและ สถาบันครอบครัว (2566, น. 10-11) ได้แสดงถึงข้อมูลประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์ดังนี้

- ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาศักยภาพของครอบครัว
- ยุทธศาสตร์ที่ 2 สร้างหลักประกันความมั่นคงของครอบครัว
- ยุทธศาสตร์ที่ 3 การบริหารจัดการที่เอื้อต่อความเข้มแข็งของครอบครัว
- ยุทธศาสตร์ที่ 4 ส่งเสริมและสนับสนุนเครือข่ายทางสังคมเพื่อพัฒนา ครอบครัว

ยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนาระบบการสื่อสารสังคมเพื่อพัฒนาครอบครัว

นอกจากนี้ ยุทธศาสตร์การพัฒนาศาสนาครอบครัว พ.ศ. 2560 – 2564 ยังถูกนำไปปฏิบัติควบคู่กับแผนปฏิบัติการด้านครอบครัว พ.ศ. 2563 – 2565 ซึ่งอยู่ภายใต้ การกำกับดูแลของคณะกรรมการนโยบายและยุทธศาสตร์ครอบครัวแห่งชาติ (กยค.)

ซึ่งเป็นแผนการส่งเสริมและพัฒนาสถาบันครอบครัวระดับประเทศ เพื่อเป็น กรอบชี้้นำให้ภาคีเครือข่ายนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาศาสนาครอบครัว

ในช่วง 3 ปี โดยแผนปฏิบัติงานด้านครอบครัว พ.ศ. 2563 - 2565 ที่จัดทำขึ้นได้คำนึงถึงความสอดคล้องกับกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580)

ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันทางสังคม และยุทธศาสตร์ด้านสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ประเด็นการเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาพที่ดี ประเด็นพลังทางสังคม ประเด็นความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม และประเด็นการบริการประชาชน และประสิทธิภาพของภาครัฐ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ที่มียุทธศาสตร์เสริมสร้างและพัฒนา ศักยภาพทุนมนุษย์และยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม และแผนระดับ 3

จากการรวบรวมผลการดำเนินงานตามนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2560 - 2564 และแผนปฏิบัติการด้านครอบครัว พ.ศ. 2563 - 2565 พบว่า มีความก้าวหน้าในการดำเนินงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องกลไกการทำงานในระดับต่างๆ แต่ก็ยังมีข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงาน อาทิ การขาดมาตรฐานการบริหารจัดการด้านครอบครัว ที่มีปัญหาเกี่ยวกับบุคลากร เทคโนโลยีที่นำมาประยุกต์ใช้กับระบบฐานข้อมูลกลาง และกระบวนการติดตามประเมินผล ทำให้ขาดความยืดหยุ่นและความคล่องตัวในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรม อีกทั้งขาดการส่งเสริมและบูรณาการของภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีการดำเนินงานร่วมกันอย่างมีเป้าหมายและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ในขณะเดียวกันสถาบันครอบครัวยังคงต้องเผชิญกับปัญหาการใช้ความรุนแรงภายในครอบครัวและสังคมอย่างต่อเนื่อง มีปัญหาการหย่าร้างเพิ่มขึ้น และสัมพันธภาพของสถาบันครอบครัวลดลง รวมถึงขาดการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์สื่อด้านครอบครัวอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

จากข้อมูลข้างต้นของกรมกิจการสตรีและครอบครัวได้มีการรวบรวมผลการใช้แผนและยุทธศาสตร์ครอบครัว ของปี พ.ศ. 2563 - 2565 ทำให้พบถึงความก้าวหน้าที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะการทำงานในด้านต่างๆ แต่ยุทธศาสตร์ดังกล่าวนั้นก็ยังมีข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงาน เช่น การขาดมาตรฐานการบริหารจัดการด้านครอบครัว ที่มีปัญหาด้านบุคลากร เทคโนโลยีที่นำมาประยุกต์ใช้กับระบบฐานข้อมูลกลาง และกระบวนการติดตามประเมินผล ทำให้ขาดความยืดหยุ่นและความคล่องตัวในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรม อีกทั้งขาดการส่งเสริมและบูรณาการของภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีการดำเนินงานร่วมกัน

อย่างมีเป้าหมายและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ในขณะที่เดียวกันสถาบันครอบครัวยังคงต้องเผชิญกับปัญหาการใช้ความรุนแรงภายในครอบครัวและสังคมอย่างต่อเนื่อง มีปัญหาการหย่าร้างเพิ่มขึ้น และสัมพันธ์ภาพของสถาบันครอบครัวลดลง รวมถึงขาดการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์สื่อด้านครอบครัวอย่างจริงจัง ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้สามารถเห็นถึงความไม่พร้อมในการเข้ามาสนับสนุนตัวนโยบายข้างต้น ถึงแม้ในด้านนโยบายจะมีความพัฒนามากยิ่งขึ้น แต่การเข้ามาช่วยสนับสนุนยังมีการติดขัดไม่สามารถที่จะเข้ามาสนับสนุนได้อย่างเต็มที่

จึงเป็นเหตุผลที่ไทยนั้นมีนโยบายมากมายในการพัฒนาครอบครัวให้มีคุณภาพ แต่ไม่มีความเป็นรูปธรรมเกิดขึ้นอย่างจริงจังและมีประสิทธิภาพที่จะทำให้เกิดครอบครัวคุณภาพ และในบางครั้งการประชาสัมพันธ์ก็เกี่ยวกับครอบครัวด้านต่างๆยังไม่เป็นผลมากนัก และประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่รู้ ถึงการมีนโยบายดังกล่าวข้างต้น และในตอนนี้กรมกิจการสตรีและครอบครัวได้มีการพัฒนาแผนปฏิบัติการด้านครอบครัว พ.ศ. 2566 – 2570 ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการนโยบายและยุทธศาสตร์ครอบครัวแห่งชาติ ซึ่งเป็นการพัฒนาแผนดังกล่าวต่อไปอีก หวังว่าในอนาคตอันใกล้รัฐบาลจะเห็นถึงความสำคัญของแผนดังกล่าว และนำมาปฏิบัติให้ครอบครัวไทยได้มีคุณภาพ เพื่อเร่งอัตราการมีลูกในไทยให้เพิ่มขึ้นเพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้หย่าหนุ่มสาวสามารถมีครอบครัวได้อย่างสบายใจอีกด้วย

นโยบายครอบครัวของกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย นั้น มีจุดประสงค์ที่เหมือนกัน คือ เพื่อให้ประชาชนของตนนั้นได้ประโยชน์มากที่สุด เพื่อเห็นผลสำคัญว่าสามารถที่จะพัฒนาปัญญาของเด็กและประเทศทั้งสามนั้น ได้แนะนำหลักประกันการดูแลเด็ก ซึ่งรับรองว่าเด็กจะได้รับสถานที่ในการดูแลเด็กโดยไม่คำนึงถึงสถานะทางการเงินของบิดาและมารดา นโยบายการดูแลเด็กนี้ถือว่าเป็นสิทธิของเด็ก สิ่งนี้ทำให้มั่นใจได้ว่าเด็กทุกคนจะได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมการดูแลเด็ก โดยไม่ต้องคำนึงถึงภูมิหลังทางเศรษฐกิจของครอบครัว

โดยกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย นั้นจะเน้นเรื่องการเลี้ยงดูบุตร และการมีครอบครัว อย่างไรก็ตามให้มีคุณภาพเป็นอย่างมากด้วยการที่กลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย เน้นเรื่องการดูแลคู่รักหลังแต่งงาน ก็เพื่อต้องการให้ประชากรในประเทศของตนสามารถไว้วางใจในตัวรัฐบาลได้ และประชาชนสามารถมีความสุขกับสวัสดิการต่างๆ ของรัฐที่จัดทำให้ประชาชน ซึ่งนโยบายครอบครัวที่กลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียมีความคล้ายคลึงกัน เพราะ 3 ประเทศนี้มีภูมิภาคที่ใกล้เคียงกัน และได้รับอิทธิพลต่อกันมาเรื่อยๆ จึงเป็นเหตุผลที่ทั้ง 3 ประเทศนี้เหมือนกัน โดยนโยบายดังกล่าวมีดังนี้ อาทิเช่น นโยบายการลาเพื่อเลี้ยงดูบุตรของบิดาและมารดา นโยบายสิทธิในเด็ก

ในนโยบายการลาเพื่อเลี้ยงดูบุตรของบิดาและมารดา เป็นนโยบายที่มีขึ้นเพื่อให้พ่อและแม่ สามารถมีเวลาเลี้ยงดูบุตรและให้ความสำคัญกับบุตรในช่วงระยะแรกของการเจริญเติบโต โดยเป็นการลาหยุดที่ไม่ต้องเสียเงินค่าจ้าง และรัฐบาลของประเทศสวีเดน นอร์เวย์ เดนมาร์กสามารถออกค่าใช้จ่ายให้ และไม่จำเป็นต้องให้ประชาชนของตนออกเอง และหากกลับไปทำงานแล้วรัฐบาลก็ยังจัดศูนย์รับเลี้ยงเด็กให้โดยค่าใช้จ่ายฟรี เพื่อเลี้ยงดูเด็กในระหว่างที่พ่อและแม่ออกไปทำงาน นอร์เวย์ และสวีเดน ถือเป็นประเทศแรกๆ ที่นำเสนอกฎหมายที่ชัดเจนเกี่ยวกับความเท่าเทียมกันของผู้ปกครอง และเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นหลักสำคัญ

ประเทศนอร์เวย์ ได้กำหนดกฎหมายเด็ก เพื่อประโยชน์ของเด็กออกมาโดยมีใจความว่า “เด็กมีสิทธิได้รับการดูแลและพิจารณาจากผู้มีหน้าที่ดูแล บิดาและมารดามีสิทธิและหน้าที่ในการตัดสินใจแทนบุตรของตน ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องตรวจสอบการเลี้ยงดูของผู้ปกครองว่า บิดาและมารดาสามารถเลี้ยงดูบุตรได้เป็นอย่างดี เด็กจะต้องไม่อยู่ภายใต้ความรุนแรง หรือถูกคุกคาม ทำร้ายร่างกายและสุขภาพจิต เป็นกฎหมายที่เอื้อผลประโยชน์ต่อเด็กในการใช้ชีวิตอยู่กับครอบครัวของตน ซึ่งถ้าบิดา มารดา มีการใช้ความรุนแรงต่อเด็กก็จะเกิดการดำเนินคดีได้

ส่วนประเทศเดนมาร์ก ได้ลงทุนทรัพยากรจำนวนมากตั้งแต่เนิ่นๆ ในการจัดหาบริการดูแลเด็ก และสภาพแรงงาน การเข้าร่วมสถาบันรับเลี้ยงเด็กเป็นส่วนหนึ่งของวัยเด็ก เป็นสิ่งที่ปกติในเดนมาร์ก มีสิทธิที่ได้รับการดูแลเด็กเมื่อเด็กอายุ 26 สัปดาห์ ในเดนมาร์ก เมื่อบุตรมีอายุ 6 เดือนขึ้นไปจะเริ่มมีการให้เงินในด้านสิทธิของเด็ก และเดนมาร์กกับสวีเดนมีจุดประสงค์หลักเพื่อให้ผู้ปกครองตัดสินใจว่าเด็กควรจะเลี้ยงดูในสถานรับเลี้ยงเด็กหรือไม่ พิเศษ Hass 2539 (1996, as cited in Michael B. Wells และ Disa Bergnehr, 2014, p. 16)

จากนโยบายของกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียทำให้เห็นว่่านโยบายดังกล่าวของกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย นั้นนำออกมาใช้ได้เป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพ และสามารถที่จะนำมาใช้ได้จริงกับประชาชนในประเทศอีกด้วย ซึ่งนโยบายเหล่านี้จะสอดคล้องให้ประชาชนสามารถที่จะไว้วางใจต่อตัวรัฐบาล และนโยบายดังกล่าวสามารถนำออกมาได้อย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น เมื่อนำมาใช้กับประชาชนให้เห็นผล ซึ่งกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย นั้นถือว่าทำสำเร็จในด้านการกำหนดนโยบายครอบครัวที่สามารถเข้าถึงและครอบคลุมประชาชนได้อย่างเห็นผล

2.1.2 การแต่งงานที่ให้ความสำคัญเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศ

การแต่งงานเปรียบเสมือนสิ่งที่คนสองคนตกลงที่จะใช้ชีวิตร่วมกัน และพร้อมที่จะเคารพความคิดของกันและกัน ในด้านการส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย ซึ่งแม้หากแต่งงาน

กันไปก็ยังคงต้องรับฟังความคิดของกันและกัน โดยสภาพความเหลื่อมล้ำระหว่างผู้หญิงและผู้ชาย ในสังคมยังมีเกิดขึ้น อย่างทั่วไป

พรสม เปาปราโมทย์ (2560) ได้กล่าวว่าประเทศไทยได้มีอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of all Forms of Discrimination Against Women – CEDAW) ซึ่งเป็นหนึ่งในสนธิสัญญาระหว่างประเทศในด้านสิทธิมนุษยชนที่สหประชาชาติจัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและประกันพัฒนาการและความก้าวหน้าอย่างเต็มที่ของสตรีทั้งในด้านนิติบัญญัติและอื่น ๆ ที่เหมาะสมบนพื้นฐานของความเสมอภาคของสตรีและบุรุษ ที่ได้รับการรับรองจากที่ประชุมสมัชชาแห่งสหประชาชาติ สมัยที่ 34 เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2522 โดยหลักการของอนุสัญญาดังกล่าวประกอบด้วย การส่งเสริมความเสมอภาค การขจัดการเลือกปฏิบัติและพันธกิจของรัฐในการคุ้มครอง สนับสนุน และดำเนินการให้ผู้หญิงหรือกลุ่มบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศได้รับสิทธิและโอกาสในด้านต่าง ๆ ปัจจุบันมีประเทศที่เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาแล้วจำนวน 189 ประเทศประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ

โดยการภาคยานุวัติเมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2528 ส่งผลให้รัฐบาลไทยต้องเสนอรายงานของประเทศ ต่อคณะกรรมการประจำอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ เพื่อชี้แจงถึงมาตรการต่าง ๆ ที่ได้นำมาใช้เพื่อปฏิบัติงานตามอนุสัญญา โดยสมาชิกของคณะกรรมการจะหารือกับผู้แทนของรัฐบาลไทยเกี่ยวกับเนื้อหาของรายงาน และแสวงหาแนวทางปฏิบัติใหม่ ๆ ต่อไปตามความเหมาะสมของสถานการณ์ในประเทศ

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ในฐานะส่วนราชการหลักที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการดำเนินการและการอนุวัติตามอนุสัญญา ว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ และการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานของประเทศไทยตามอนุสัญญา เนื่องจากมีภารกิจในการส่งเสริมความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางเพศ การคุ้มครองพิทักษ์สิทธิสตรีผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด และบุคคลในครอบครัวกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

รัฐภาคีจะมีการใช้มาตรการที่เหมาะสมในการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในเรื่องทั้งปวงที่เกี่ยวกับการสมรสและความสัมพันธ์ทางครอบครัว และโดยเฉพาะอย่างยิ่งบนพื้นฐานของความเสมอภาคของบุรุษและสตรี โดยจะมีสิทธิด้านครอบครัวดังนี้

สามารถมีสิทธิในการทำการสมรสเหมือนกัน สามารถเลือกคู่สมรสได้เองโดยไม่มี การถูกบังคับและเป็นการสมรสที่เกิดจากความยินยอมพร้อมใจกัน

สามารถมีสิทธิและความรับผิดชอบที่เหมือนกันในฐานะบิดาและมารดา โดยไม่มี
 คำนี้ถึงสถานการณ์สมรสของตน ในด้านที่เกี่ยวกับบุตร ในทุกกรณีเพราะถือว่าผลประโยชน์ของ
 บุตรเป็นสิ่งสำคัญที่สุด

สามารถมีสิทธิในการตัดสินใจมีบุตรอย่างอิสระและมีความรับผิดชอบในกำหนด
 จำนวนบุตร และกำหนดระยะห่างในการมีบุตรได้อย่างเท่าเทียมและอิสระ และวิธีที่จะทำ ให้สตรี
 ใช้สิทธิเหล่านี้ได้

สามารถมีสิทธิรับผิดชอบในเรื่องการปกครองบุตร การใช้สิทธิในการปกป้องบุตร
 การได้รับการดูแลบุตรและการรับบุตรบุญธรรม หรือสถาบัน ในทุกกรณีผลประโยชน์ของบุตรจะ
 เป็นสิ่งสำคัญ สูงสุด

สามารถมีสิทธิส่วนตัวในฐานะสามีและภรรยา รวมถึงสิทธิในการเลือกใช้นามสกุล
 ของตนเอง และการเลือกประกอบอาชีพในชีวิต

สามารถมีสิทธิสำหรับคู่สมรสทั้งสองในสิ่งที่เกี่ยวกับ เป็นเจ้าของการได้มา
 การจัดการดำเนินการอุปโภคและการจำหน่ายทรัพย์สินไม่ว่าจะไม่ได้คิดมูลค่าหรือเพื่อตีราคา
 เป็นมูลค่าก็ตาม (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2561)

จากรัฐสภาของครอบครัวที่ผู้วิจัยได้กล่าวข้างต้น เป็นสิทธิความเท่าเทียมของ
 ชายหญิงในด้านการมีครอบครัวที่ทั้ง 2 พึ่งมีต่อกัน เพื่อที่จะสามารถเกิดความรักสัมพันธ์ภาพที่ดี
 ต่อกันโดยเป็นการที่ทั้ง 2 มีความเท่าเทียมกันในด้านต่างๆของการใช้ชีวิตคู่ แต่ยังคงมีความเคารพ
 ซึ่งกันและกันอยู่นั่นเอง

2.1.3 นโยบายการเสริมสร้างครอบครัวคุณภาพกลายเป็นวาระแห่งชาติ และการ แต่งงานกลายเป็นเงื่อนไขสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบาย ผ่านเงื่อนไขอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

สัมพันธ์ภาพทางครอบครัวที่เกิดขึ้น เป็นสิ่งที่ทำให้ผู้คนได้เห็นถึงความรัก
 ความเข้าใจกันในครอบครัวเป็นหลัก ซึ่งสัมพันธ์ภาพที่ดีเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการที่รัฐเริ่มให้ความรู้
 กับครอบครัวที่เริ่มมีครอบครัวเพื่อตอบสนองต่อการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีของครอบครัว ซึ่งในประเทศไทย
 ได้มีการกำหนดนโยบายที่เรียกว่านโยบายมหัศจรรย์ 1000 วัน Plus สู่ 2500 วันแรกของชีวิต

นโยบายดังกล่าว เป็นการนำเข้ามาเมื่อปี พ.ศ. 2560 เพื่อเป็นการดูแลติดตามถึง
 พัฒนาการเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 5 ปี โดย กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2561)
 กล่าวว่ามีการกระจายนโยบายเหล่านี้ไปสู่ชุมชนต่างๆ เพื่อให้ผู้ปกครองนั้นเห็นถึงความสำคัญใน

การพัฒนาการของเด็กๆ ทุกกิจกรรมสำคัญ คือ กิน กอด เล่น เล่า นอน ฝ้าดูฟัน กิจกรรมกิน กอด เล่น เล่า นอน ฝ้าดูฟัน หมายถึง การส่งเสริมสุขภาพครบถ้วนทุกกิจกรรมสำคัญ ได้แก่

1. กิจกรรมกิน เป็นการส่งเสริมให้หญิงตั้งครรภ์ หญิงให้นมบุตรกินอาหารที่มีคุณค่าโภชนาการและมีปริมาณเพียงพอต่อความต้องการของร่างกาย และกินยาเม็ดเสริมธาตุเหล็ก ไอโอดีน และฟolic acid ตลอดการตั้งครรภ์และกินต่อเนื่อง 6 เดือนหลังคลอดในระหว่างที่ให้นมบุตร การส่งเสริมให้เด็กแรกเกิด - 6 เดือน กินนมแม่อย่างเดียว และกินอาหารตามวัยเมื่ออายุ 6 เดือนขึ้นไป ควบคู่กับการกินนมแม่ต่อเนื่องจนถึงอายุ 2 ปี รวมถึงการส่งเสริมให้เด็กอายุ 6 เดือน - 5 ปี กินยาคาเสริมธาตุเหล็ก สัปดาห์ละ 1 ครั้ง

2. กิจกรรมกอด เป็นกิจกรรมสร้างความรัก ความผูกพันในครอบครัว พ่อแม่ควรโอบกอดลูกทุกวันซึ่งการกอด หอมแก้ม และปรบมือชื่นชม ทำให้เด็กรับรู้ถึงความรัก ความห่วงใย ความหวังดีของพ่อแม่และเป็นการสร้างสายสัมพันธ์ที่ดีและอบอุ่นของครอบครัว

3. กิจกรรมเล่น เป็นการส่งเสริมให้เด็กเล่นได้อย่างอิสระ เสริมสร้างสุขภาพทางกายการเจริญเติบโต และพัฒนาการของเด็ก

4. กิจกรรมการเล่า เป็นการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก และสร้างสายใยความรัก ความผูกพันระหว่างพ่อแม่ ผู้เลี้ยงดูเด็กกับเด็ก ด้วยการเล่านิทานให้ลูกฟังได้ตั้งแตอยู่ในครรภ์ โดยอาจเลือกนิทานที่มีภาพน่ารัก หรือเป็นรูปสัตว์ สามารถใช้เสียงสูง ต่ำ หรือร้องเพลงประกอบขณะเล่านิทาน

5. กิจกรรมการนอน เป็นการส่งเสริมการนอนที่เหมาะสมและเพียงพอสำหรับเด็ก แต่ละช่วงวัยและสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการนอนหลับสนิทของเด็ก ลดปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการนอนหลับ เช่น ไม่เปิดทีวีในห้องนอน การนอนหลับสนิทและเพียงพอ ทำให้ร่างกายสร้างฮอร์โมนการเจริญเติบโต (Growth hormone) ที่สำคัญต่อการเจริญเติบโต และช่วยเพิ่มความสูงของเด็ก

6. กิจกรรมฝ้าดูฟัน เป็นการส่งเสริมการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็ก โดยเริ่มต้นตั้งแต่แรกเกิด - 6 เดือน ใช้ผ้าสะอาดชุบน้ำต้มสุกที่เย็นแล้ว เช็ดเหงือก กระพุ้งแก้ม ลิ้น วันละ 2 ครั้ง และเริ่มแปรงฟันเมื่อลูกมีฟันซี่แรก โดยใช้ยาสีฟันผสมฟลูออไรด์ รวมถึงเด็กต้องได้รับการตรวจสุขภาพช่องปากและบริการทันตกรรมตามความจำเป็น (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2561)

ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ก็เป็นการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก และเป็นการเสริมสร้างให้เกิดความรักใคร่กัน ครอบครัว ในกิจกรรมนี้จะเป็นการกระจายสู่ตำบลต่าง ให้แต่ละครอบครัวได้เกิดประโยชน์จากสิ่งเหล่านี้ แต่ยังมีข้อจำกัดในบางครอบครัวที่บางที่ไม่ได้มีเวลามากพอนักที่

จะมาเข้าร่วมกิจกรรมเหล่านี้ แต่จากเหตุเหล่านี้เราจะทำอย่างไรให้สิ่งเหล่านี้เกิดผลขึ้นจริงซึ่งเป็นสิ่งที่ค่อนข้างท้าทายกับนักวิชาการ และหน่วยงานรัฐค่อนข้างมาก อาจจะต้องดูที่วาทะนโยบายอันนี้ค่อนข้างใหม่จึงเป็นผลทำให้ไม่เกิดผลสำเร็จเท่าที่ควรมากนั้น แต่ผู้วิจัยเห็นว่าหากรัฐบาลมีความจริงจังมากขึ้นกับนโยบายครอบครัวก็จะสามารถเห็นผลสำเร็จ และหากมีการวางนโยบายมาเรื่อยๆ และเริ่มทำจริงครอบครัวในประเทศไทยอาจจะมีคุณภาพมากขึ้นและส่งผลต่อการแต่งงานที่มีคุณภาพ

การแต่งงานอย่างมีคุณภาพเป็นการส่งเสริมการแต่งงานที่มีคุณภาพเป็นปัจจัยหลักที่จะเป็นการผลิตประชากรที่มีคุณภาพ และนโยบายข้างต้นก็เริ่มเป็นนโยบายที่ส่งเสริมครอบครัวให้มีคุณภาพที่ดี แต่เหตุผลข้างต้นที่กล่าวว่านโยบายดังกล่าวยังไม่สามารถเกิดประสิทธิผลได้อย่างที่ควร

กลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียได้มีนโยบาย 1,000 วัน เช่นเดียวกับประเทศไทยซึ่งในกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย Daniélsdóttir (2022) ได้กล่าวว่า โครงการ 1,000 วันแรกในกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียเป็นโครงการที่ร่วมมือกันมา ถึง 3 ปี เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดความเป็นอยู่ที่ดีทางด้านจิตใจของทารก เด็กเล็ก และผู้ปกครอง รวมถึงระยะเวลาตั้งแต่ตั้งครรภ์ ไปจนถึงเด็ก อายุ 2 ปี ซึ่งโครงการดังกล่าวได้รับทุนในการศึกษาจากรัฐบาล โดยวัตถุประสงค์ของโครงการเป็นการส่งเสริมสุขภาพจิต และความเป็นอยู่ที่ดีในระหว่างตั้งครรภ์ ส่งเสริมความผูกพันทางอารมณ์ ความเป็นอยู่ที่ดีระหว่างเด็ก และครอบครัว สนับสนุนความเป็นอยู่ที่ดีทางจิตใจในหมู่เด็กที่อายุน้อยที่สุดในสถานรับเลี้ยงเด็กและก่อนวัยเรียน

ระยะเวลาของโครงการที่ผ่านมา 3 ปีนี้ ประเทศนอร์เวย์ ประเทศสวีเดน และประเทศเดนมาร์ก ได้รวบรวมจุดเด่นและความเชี่ยวชาญ เพื่อให้ประชากรของตนมีการเริ่มต้นชีวิตที่ดี โดยโครงการ 1,000 วัน มุ่งเน้นไปที่การรวบรวม ตรวจสอบ และเผยแพร่ความรู้ประสบการณ์ เพื่อระบุแนวทางปฏิบัติที่ประสบความสำเร็จในการแบ่งปันและเรียนรู้จากประเทศสู่ประเทศ

จากการที่จัดทำโครงการ 1,000 วันขึ้น พบว่า มีความสำเร็จในเป้าหมายที่จะสนับสนุนการพัฒนาที่เด็กทุกคนในกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียได้รับการเริ่มต้นชีวิตใหม่ที่ดี และสิ่งเหล่านี้ขึ้นอยู่กับ การสนับสนุนในอานาคตของแต่ละประเทศอีกด้วย และกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียมีระบบสวัสดิการที่แข็งแกร่ง ระบบการดูแลสุขภาพและการศึกษาของประชาชน ซึ่งกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียมีความสามารถในการจัดหาสภาวะที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาเด็กเชิงบวก

นอกจากนี้ยังสามารถดำเนินการได้ดีขึ้นในการสนับสนุนสิ่งแวดล้อมที่เป็นมิตรต่อเด็กอย่างแท้จริงในสังคม โดยให้ความสำคัญกับความต้องการของเด็กที่อายุน้อยที่สุด การศึกษา การดูแลเด็กวัยปฐมวัยได้รับการสนับสนุนเงินทุนที่จำเป็นเพื่อส่งเสริมสภาพความเป็นอยู่ที่ดีของเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปีแรกของชีวิต จะเป็นรากฐานที่สำคัญสำหรับสุขภาพจิตและความเป็นอยู่ที่ดีตลอดชีวิต

จากโครงการ 1,000 วันที่เกิดขึ้นของกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียเป็นการกระตุ้นของรัฐบาลที่เข้ามาสนับสนุนโครงการดังกล่าว เพื่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อเด็กแรกเกิด เพื่อให้เห็นถึงความสำคัญของช่วงชีวิตที่จะส่งเสริมและพัฒนาความสัมพันธ์และความรักของคนในครอบครัว ตั้งแต่ช่วงวัยทารกจนถึงวัยผู้ใหญ่ จึงเป็นโครงการที่ทำให้เห็นถึงความเข้าใจในการสร้างครอบครัวเพื่อที่จะไม่ให้เกิดการมีครอบครัวที่มีคุณภาพเกิดขึ้น

จากโครงการดังกล่าวทำให้เห็นถึงรัฐบาลของกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียได้เห็นถึงความสำคัญของความเป็นอยู่ของเด็กตั้งแต่เป็นทารก จนถึงบุคคลในครอบครัว ซึ่งโครงการดังกล่าวได้มีความก้าวหน้าไปในทิศทางที่ดีมากขึ้น และในอนาคตโครงการดังกล่าวอาจมีความสำเร็จที่มากขึ้นไปอีกขั้น

2.1.4 สรุปเงื่อนไขเชิงบทเรียนผ่านปัจจัยนโยบาย

นโยบายด้านครอบครัวของกลุ่มประเทศไทยและประเทศสแกนดิเนเวีย มีการสร้างนโยบายขึ้นเพื่อส่งเสริมความเป็นอยู่ของครอบครัวของในแต่ละประเทศเพื่อให้ครอบครัวของประชาชนในประเทศตัวเองได้รับความมั่นคงในการสร้างครอบครัวของตัวเอง โดยนโยบายที่เกิดขึ้นผู้วิจัยได้ทำการเปรียบเทียบจุดเด่นในแต่ละนโยบายของประเทศไทยและกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย ดังนี้

นโยบายการลาคลอดและการมีส่วนร่วมการเลี้ยงดูบุตรของประเทศไทย ในปัจจุบันหน่วยงานข้าราชการไทยได้เปิดโอกาสให้ข้าราชการชายหยุดงานข้าราชการเพื่อไปช่วยเหลือภริยาในการเลี้ยงดู

หลักเกณฑ์ตามกฎหมายการลาเพื่อไปช่วยเหลือภริยาที่คลอดบุตร ตามราชกิจจานุเบกษา ในข้อที่ 20 ว่าด้วยข้าราชการซึ่งประสงค์จะลาไปช่วยเหลือภริยาโดยขอด้วยกฎหมายที่คลอดบุตร ให้เสนอหรือจัดส่งใบลาต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับจนถึงผู้มีอำนาจอนุญาตก่อน หรือในวันที่ลาภายใน 90 วัน นับแต่วันที่บุตรคลอด และให้มีสิทธิลาไปช่วยเหลือภริยาที่คลอดบุตรครั้งหนึ่งติดต่อกันได้ไม่เกิน 15 วันทำการ ผู้มีอำนาจอนุญาตตามวรรคหนึ่ง

อาจให้แสดงหลักฐานประกอบพิจารณาอนุญาตด้วยก็ได้ (พระราชบัญญัติว่าด้วยการลาของข้าราชการ พ.ศ. 2555, 2555)

นโยบายการลาคลอดและการมีส่วนร่วมการเลี้ยงดูบุตรของกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย พบว่า ขณะที่นโยบายการลาคลอดและการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียมีการลาคลอดของทั้งสามีและภริยาได้ในทุกหน่วยงาน โดยมีการให้ฝ่ายหญิงลาคลอดเลี้ยงดูบุตรได้แค่ฝ่ายเดียว แต่ในตอนนี้ฝ่ายชายสามารถลาเพื่อเลี้ยงดูบุตรได้เหมือนในฝ่ายหญิง และเป็นการลาหยุดเพื่อช่วยภริยาแบ่งเบาภาระเลี้ยงดูบุตร

ส่วนประเทศสวีเดน มีการลาโดยสามารถใช้โควตาการลาหยุดเพื่อเลี้ยงดูบุตร โดยสามารถเลือกได้ว่าฝ่ายหญิงหรือฝ่ายชายจะหยุดดูแลบุตรของตน ซึ่งในระยะเวลา 390 วันที่ลาจะได้รับเงิน 50 SEK หากแปลงเป็นเงินไทย ประมาณ 247.38 บาท

ขณะที่ประเทศนอร์เวย์ โดยในปี 2544 นอร์เวย์เป็นประเทศที่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายการเลี้ยงดูบุตรจากที่เคยให้แค่ฝ่ายหญิงที่เลี้ยงดูบุตร ได้เปลี่ยนเป็นให้ฝ่ายชายสามารถลางานเพื่อมาเลี้ยงดูบุตรของตน และในปี 2563 ในนอร์เวย์ มีการลาเพื่อคลอดบุตรตามกฎหมายที่กำหนด ในการลาคลอดหรือเพื่อเลี้ยงดูบุตร มีระยะเวลา 42 สัปดาห์ และได้รับค่าจ้างเต็มจำนวนถึง 80% โดยในฝ่ายหญิงต้องใช้เวลาเลี้ยงดูบุตรหลังคลอด 3 สัปดาห์ โดยจะเอื้อให้ฝ่ายหญิงสามารถลาคลอดได้ 6 สัปดาห์ และในฝ่ายชายสามารถลาดูแลบุตรได้ถึง 4 สัปดาห์ ในส่วน 29 สัปดาห์ที่เหลืออาจใช้เวลาร่วมกันระหว่างฝ่ายชายและฝ่ายหญิง เพื่อให้มีสิทธิได้รับผลประโยชน์ของฝ่ายชายและฝ่ายหญิง โดยในฝ่ายหญิง และฝ่ายชายจะต้องได้รับการว่าจ้าง และมีรายได้บำนาญ อย่างน้อย ก่อนที่จะเริ่มงาน เช่นกัน

ในปี 2558 ได้มีการเปลี่ยนแปลงระยะเวลาการลาคลอด โดยขยายวันลาเป็น 49 สัปดาห์ ซึ่งฝ่ายหญิง และฝ่ายชายมีสิทธิลาเพื่อเลี้ยงดูบุตรได้ หากพวกเขาทำนานมาอย่างน้อย 6 เดือน ถึง 10 เดือน ตามกฎหมายกำหนด ในการลาคลอดที่ได้รับค่าจ้างนั้น ฝ่ายชายจะได้เงินสนับสนุนจากรัฐบาล ร้อยละ 70 ของเงินเดือน และในฝ่ายหญิงจะได้ ร้อยละ 85 ซึ่งในการได้รับเงิน จำนวนเท่าไหร่นั้นต้องขึ้นอยู่กับพื้นฐานของครอบครัวอีกด้วย (splash database, 2016)

สำหรับประเทศเดนมาร์ก เป็นประเทศที่มีการริเริ่มนโยบายการลาคลอด และการลาเพื่อเลี้ยงดูบุตรพร้อมๆ กับประเทศนอร์เวย์ โดยเดนมาร์กนั้นมีโควตาการลาเพื่อเลี้ยงดูบุตรของฝ่ายชายจากเดิมในปี พ.ศ. 2540 ที่มีการลาได้เพียง 2 สัปดาห์ ให้ทำการเปลี่ยนนโยบายโดยขยายการลาเพื่อเลี้ยงดูบุตรเพิ่มอีก 22 สัปดาห์ รวมเป็น 32 สัปดาห์ และฝ่ายหญิงมีสิทธิ

ลาคลอดได้ 18 สัปดาห์ โดยที่ยังสามารถได้รับค่าจ้างตามเดิมจากนายจ้าง และรัฐบาลนั้น ได้รับเงินตอบแทนจากรัฐบาลด้วย

ด้านสวัสดิการต่างๆ ประเทศไทยยังไม่มีมาตรการออกมาที่เป็นรูปธรรม และประเทศไทยมีเพียงยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาครอบครัวออกมาแต่ยังมีอุปสรรคอีกมาก โดยจากการรวบรวมผลการดำเนินงานตามนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2560 – 2564 และแผนปฏิบัติการด้านครอบครัว พ.ศ. 2563 – 2565 พบว่า มีความก้าวหน้าในการดำเนินงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องกลไกการทำงานในระดับต่าง ๆ แต่ก็ยังมีข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงาน อาทิ การขาดมาตรฐานการบริหารจัดการด้านครอบครัว ที่มีปัญหาเกี่ยวกับบุคลากร เทคโนโลยีที่นำมาประยุกต์ใช้ งบประมาณระบบฐาน ข้อมูลกลาง และกระบวนการติดตามประเมินผล ทำให้ขาดความยืดหยุ่นและความคล่องตัวในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรม อีกทั้งขาดการส่งเสริมและบูรณาการของภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีการดำเนินงานร่วมกันอย่างมีเป้าหมายและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ในขณะเดียวกันสถาบันครอบครัวยังคงต้องเผชิญกับปัญหาการใช้ความรุนแรงภายในครอบครัวและสังคมอย่างต่อเนื่อง มีปัญหาการหย่าร้างเพิ่มขึ้น และสัมพันธภาพของสถาบันครอบครัวลดลง รวมถึงขาดการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์สื่อด้านครอบครัวอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง

จากข้อมูลข้างต้นของกรมกิจการสตรีและครอบครัวได้มีการรวบรวมผลการใช้แผนและยุทธศาสตร์ครอบครัว ของปี พ.ศ. 2563 – 2565 ทำให้พบถึงความก้าวหน้าที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะการทำงานในด้านต่างๆ แต่ยุทธศาสตร์ดังกล่าวนั้นก็ยังมีข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงาน เช่น การขาดมาตรฐานการบริหารจัดการด้านครอบครัว ที่มีปัญหาด้านบุคลากร เทคโนโลยีที่นำมาประยุกต์ใช้ งบประมาณระบบฐาน ข้อมูลกลาง และกระบวนการติดตามประเมินผล ทำให้ขาดความยืดหยุ่นและความคล่องตัวในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรม อีกทั้งขาดการส่งเสริมและบูรณาการของภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีการดำเนินงานร่วมกันอย่างมีเป้าหมายและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ในขณะเดียวกันสถาบันครอบครัวยังคงต้องเผชิญกับปัญหาการใช้ความรุนแรงภายในครอบครัวและสังคมอย่างต่อเนื่อง มีปัญหาการหย่าร้างเพิ่มขึ้น และสัมพันธภาพของสถาบันครอบครัวลดลง รวมถึงขาดการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์สื่อด้านครอบครัวอย่างจริงจัง ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้สามารถเห็นถึงความไม่พร้อมในการเข้ามาสนับสนุนด้านนโยบายข้างต้นถึงแม้ในด้านนโยบายจะมีความพัฒนามากยิ่งขึ้น แต่การเข้ามาช่วยสนับสนุนยังมีการติดขัดไม่สามารถที่จะเข้ามาสนับสนุนได้อย่างเต็มที่

กลุ่มประเทศแคนดิเนเวียมีนโยบายในด้านการส่งเสริมครอบครัวออกมา เช่น นโยบายสิทธิในเด็กที่ถือว่าเด็กมีความสำคัญโดยการช่วยส่งเสริมให้กับครอบครัวที่ต้องการส่งลูกไปดูแลก่อนวัยเข้าเรียน เพื่อบิดาและมารดาที่ไม่มีเวลาดูแลบุตรหลังจากใช้วันหยุดในการลาคลอดหมด และเป็นการส่งเสริมการเรียนฟรี การส่งเสริมสุขภาพจิต และความเป็นอยู่ที่ดี ในระหว่างตั้งครรภ์ ส่งเสริมความผูกพันทางอารมณ์ ความเป็นอยู่ที่ดีระหว่างเด็ก และครอบครัว สนับสนุนความเป็นอยู่ที่ดีทางจิตใจในหมู่เด็กที่อายุน้อยที่สุดในสถานรับเลี้ยงเด็กและก่อนวัยเรียน และกลุ่มประเทศแคนดิเนเวียจัดทำโครงการ 1,000 วันขึ้น พบว่า มีความสำเร็จในเป้าหมายที่จะสนับสนุนการพัฒนาที่เด็กทุกคนในกลุ่มประเทศแคนดิเนเวียได้รับการเริ่มต้นชีวิตใหม่ที่ดี และสิ่งเหล่านี้ขึ้นอยู่กับ การสนับสนุนในอาณาเขตของแต่ละประเทศอีกด้วย และกลุ่มประเทศแคนดิเนเวียมีระบบสวัสดิการที่แข็งแกร่ง ระบบการดูแลสุขภาพและการศึกษาของประชาชน

กลุ่มประเทศแคนดิเนเวียมีความสามารถในการจัดหาสถานะที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาเด็กเชิงบวก นอกจากนี้ยังสามารถดำเนินการได้ดีขึ้นในการสนับสนุนสิ่งแวดล้อมที่เป็นมิตรต่อเด็กอย่างแท้จริงในสังคม โดยให้ความสำคัญกับความต้องการของเด็กที่อายุน้อยที่สุด การศึกษา การดูแลเด็กวัยปฐมวัยได้รับการสนับสนุนเงินทุนที่จำเป็นเพื่อส่งเสริมสภาพความเป็นอยู่ที่ดีของเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปีแรกของชีวิต จะเป็นรากฐานที่สำคัญสำหรับสุขภาพจิตและความเป็นอยู่ที่ดีตลอดชีวิต

จากเงื่อนไขเชิงบทเรียนผ่านปัจจัยนโยบาย ทำให้เห็นถึงตัวนโยบายที่เกิดขึ้นของทั้งประเทศไทยและกลุ่มประเทศแคนดิเนเวีย พบว่า นโยบายของประเทศไทยยังเป็นนโยบายที่เชื่อใจแค่ครอบครัวบางกลุ่มเท่านั้น หากแต่ไม่มีการเข้าถึงในครอบครัวกลุ่มเปราะบางหรือครอบครัวชายขอบ ที่ไม่สามารถเข้าถึงปัจจัยหลายๆ ด้านในเรื่องของนโยบายได้ นโยบายของประเทศไทยนั้นยังมีความติดขัดในหลายๆปัจจัย ซึ่งเป็นสิ่งที่ล้นแต่ต้องการการสนับสนุนจากทางภาครัฐเพื่อให้สามารถขับเคลื่อนแผนและยุทธศาสตร์ไปได้ จากบทเรียนของนโยบายกลุ่มประเทศแคนดิเนเวีย พบว่าประเทศไทย ยังไม่มีเงินทุนสนับสนุนที่เพียงพอเหมือนกับของ กลุ่มประเทศแคนดิเนเวีย และยังไม่สามารถเข้าถึงปัญหาของประชาชนได้ ซึ่งในกลุ่มประเทศแคนดิเนเวีย มีการสนับสนุนด้านการเงิน การมีบุตร และการมีบุตรเพื่อส่งเสริมการพัฒนาของประเทศ

หากประเทศไทยต้องการที่จะมีนโยบายครอบครัวที่เข้มแข็ง และมั่นคงดังประเทศแคนดิเนเวีย ประเทศไทยต้องก้าวข้ามผ่านการมองปัญหาครอบครัวเป็นเพียงแค่เรื่องของคนในครอบครัว แต่ต้องยกให้กลายเป็นปัญหาแห่งชาติ ปัญหาการเข้าใจถึงปัญหาของ

ครอบครัวที่รัฐต้องเข้ามาให้ความช่วยเหลือ และจัดการสร้างสื่อเพื่อกระจายข่าวสารสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น

บทที่ 5

บทสรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบเชิงนโยบายการดำเนินงานอย่างมีคุณภาพ กรณีศึกษา ประเทศไทยและกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบนโยบายการดำเนินงานกรณีประเทศกลุ่มสแกนดิเนเวีย และประเทศไทย และเพื่อวิเคราะห์บทเรียน และแนวทางการจัดการเชิงนโยบายเพื่อนำไปสู่รูปแบบการดำเนินงานที่มีคุณภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตเนื้อหา

ศึกษารวบรวม ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องสำหรับนโยบายครอบครัว ในประเทศไทยและนโยบายครอบครัวกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย

ระเบียบวิธีวิจัย

วิธีการศึกษางานวิจัยชิ้นนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ และผู้วิจัยได้เลือกวิธีการศึกษา โดยการศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary Research) และวิธีการศึกษานโยบายเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Policy Research)

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ข้อที่ 1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบนโยบายการดำเนินงาน กรณีประเทศกลุ่มสแกนดิเนเวียและประเทศไทย และข้อที่ 2. เพื่อวิเคราะห์บทเรียนและแนวทางการจัดการเชิงนโยบายเพื่อนำไปสู่รูปแบบการดำเนินงานที่มีคุณภาพ ผู้วิจัยจึงเลือกการศึกษา โดยการศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยดูว่าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน และนโยบายครอบครัวของประเทศไทยและกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียเป็นอย่างไร

โดยศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์จากหนังสือ เอกสาร อินเทอร์เน็ต งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ นโยบายครอบครัวทั้งในประเทศไทยและของกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย เพื่อนำมาวิจัยเชิงนโยบาย เพื่อเป็นการพัฒนานโยบาย และเป็นข้อเสนอแนะจากการแก้ปัญหาในด้านนโยบายครอบครัว ได้ในระยะยาว

การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูล เอกสารที่มีเนื้อหา เกี่ยวกับนโยบายครอบครัวในประเทศไทย และนโยบายครอบครัวของกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย โดยผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ในลักษณะการเปรียบเทียบเชิงนโยบาย ในประเด็นที่ว่าก่อนการดำเนินงานว่าในต่างประเทศนั้นมีแนวทางอย่างไร และนำมาวิเคราะห์

เพื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และเพื่อให้เห็นการวางแผนและยุทธศาสตร์ในเชิงนโยบายด้านครอบครัวที่เกิดขึ้นในประเทศไทยเพื่อให้เห็นถึงประเด็นต่าง ๆ อันนำไปสู่การส่งเสริมความเข้มแข็งของครอบครัวเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ผู้วิจัยจึงเลือกการศึกษาโดยการศึกษาระเบียงเอกสาร (Documentary Research) โดยทำการสืบค้นเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานนโยบายครอบครัวของประเทศไทยและกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียเป็นอย่างไร

โดยศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์จากหนังสือ เอกสาร แหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนโยบายครอบครัวของประเทศไทยและกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย เพื่อนำมาวิจัยเชิงนโยบายเพื่อเป็นการพัฒนานโยบาย และเป็นข้อเสนอแนะจากการแก้ปัญหาในด้านนโยบายครอบครัวได้ในระยะยาว

สรุปผลการวิจัย

นโยบายครอบครัว หรือแผนงานด้านครอบครัว เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยรัฐบาลในแต่ละประเทศต้องการให้สิ่งที่อยู่ในนโยบายสามารถที่จะนำออกมาใช้ได้จริงและส่งผลที่ดีต่อประชาชน เพื่อที่หวังจะมีประชากรที่มีคุณภาพออกมาพัฒนาประเทศเกิดขึ้น

นโยบายครอบครัวของประเทศไทย ได้มีการดำเนินแผนงานและยุทธศาสตร์ครอบครัวโดยกรมกิจการสตรีและครอบครัวได้วางแผนไว้ เพื่อที่จะให้เห็นถึงการวางแผนในด้านต่างๆ เพื่อที่จะเข้าไปสนับสนุนครอบครัวที่เข้าไม่ถึงการมีชีวิตที่มีคุณภาพ ซึ่งประเทศไทยมีนโยบายมากมายในการพัฒนาครอบครัวให้มีคุณภาพ แต่ไม่มีความเป็นรูปธรรมเกิดขึ้นอย่างจริงจังและมีประสิทธิภาพที่จะทำให้เกิดครอบครัวคุณภาพ และในบางครั้งการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับครอบครัวด้านต่างๆ ยังไม่เป็นผลมากนักประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่รู้ ถึงการมีนโยบายดังกล่าวข้างต้น และในตอนนี้กรมกิจการสตรีและครอบครัวได้มีการพัฒนาแผนปฏิบัติการด้านครอบครัว พ.ศ. 2566 – 2570 ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการนโยบายและยุทธศาสตร์ครอบครัวแห่งชาติ ซึ่งเป็นการพัฒนาแผนดังกล่าวต่อไปอีก ซึ่งหวังว่าในอนาคตอันใกล้รัฐบาลจะเห็นถึงความสำคัญของแผนดังกล่าวและนำมาปฏิบัติให้ครอบครัวไทยได้มีคุณภาพ เพื่อเร่งอัตราการมีลูกในไทยให้เพิ่มขึ้นเพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้วัยเบบหนุ่มสาวสามารถมีครอบครัวได้อย่างสบายใจ

นโยบายในกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย เน้นเรื่องการเลี้ยงดูบุตร และการมีครอบครัวอย่างไรให้มีคุณภาพเป็นอย่างมากด้วยการที่กลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียเน้นเรื่องการดูแลคู่รักหลังการแต่งงาน เพื่อต้องการให้ประชากรในประเทศของตนสามารถไว้วางใจในตัวรัฐบาลได้ และประชาชนสามารถมีความสุขกับสวัสดิการต่างๆของรัฐที่จัดหาให้ประชาชน ซึ่งนโยบาย

ครอบครัวที่กลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียมีความคล้ายคลึงกัน เพราะ 3 ประเทศนี้มีภูมิภาคที่ใกล้กัน และได้รับอิทธิพลต่อกันมาเรื่อยๆ จึงเป็นเหตุผลที่ทั้ง 3 ประเทศนี้เหมือนกัน โดยนโยบายดังกล่าว จะมีดังนี้ อาทิ เช่น นโยบายการลาเพื่อเลี้ยงดูบุตรของบิดาและมารดา นโยบายสิทธิในเด็ก

ซึ่งในนโยบายการลาเพื่อเลี้ยงดูบุตรของบิดาและมารดา เป็นนโยบายที่มีขึ้นเพื่อให้พ่อและแม่ สามารถมีเวลาเลี้ยงดูบุตรและให้ความสำคัญกับบุตรในช่วงระยะแรกของการเจริญเติบโต โดยเป็นการลาหยุดที่ไม่ต้องเสียเงินค่าจ้าง และรัฐบาลของประเทศ สวีเดน นอร์เวย์ เดนมาร์ก สามารถออกค่าใช้จ่ายให้ และไม่จำเป็นต้องให้ประชาชนของตนออกเอง และหากกลับไปทำงานแล้วรัฐบาลก็ยังจัดศูนย์รับเลี้ยงเด็กให้โดยค่าใช้จ่ายฟรี เพื่อเลี้ยงดูเด็กไว้ในระหว่างที่พ่อและแม่ ออกไปทำงาน

ประเทศนอร์เวย์ และประเทศสวีเดน ถือว่าเป็นประเทศแรกๆ ที่นำเสนอกฎหมายที่ชัดเจนเกี่ยวกับความเท่าเทียมกันของผู้ปกครอง และเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นหลักสำคัญ ประเทศนอร์เวย์ ได้กำหนดกฎหมายเด็ก เพื่อประโยชน์ของเด็กออกมาโดยมีใจความว่า “เด็กมีสิทธิได้รับการดูแลและพิจารณาจากผู้มีหน้าที่ดูแล บิดาและมารดามีสิทธิและหน้าที่ในการตัดสินใจแทนบุตรของตน ซึ่งผู้ที่คอยตรวจสอบการเลี้ยงดูของผู้ปกครองว่า บิดาและมารดาสามารถเลี้ยงดูบุตรได้เป็นอย่างดี เด็กจะต้องไม่อยู่ภายใต้ ความรุนแรง หรือถูกคุกคาม ทำร้ายร่างกาย และสุขภาพจิต เป็นกฎหมายที่เอื้อผลประโยชน์ต่อเด็กในการใช้ชีวิตอยู่กับครอบครัวของตน ซึ่งถ้าบิดา มารดา มีการใช้ความรุนแรงต่อเด็กก็จะเกิดการดำเนินคดีได้

ในส่วนประเทศเดนมาร์ก ได้ลงทุนทรัพยากรจำนวนมากตั้งแต่นั้นๆ ในการจัดหาบริการดูแลเด็ก และสภาพแรงงาน การเข้าร่วมสถาบันรับเลี้ยงเด็กเป็นส่วนหนึ่งของวัยเด็กเป็นสิ่งที่ปกติในประเทศเดนมาร์ก มีสิทธิที่ได้รับการดูแลเด็กเมื่อเด็กอายุ 26 สัปดาห์ เมื่อบุตรมีอายุ 6 เดือนขึ้นไปจะเริ่มมีการให้เงินในด้านสิทธิของเด็ก และประเทศเดนมาร์กกับประเทศสวีเดนมีจุดประสงค์หลักเพื่อให้ผู้ปกครองตัดสินใจว่าเด็กควรจะเลี้ยงดูในสถานรับเลี้ยงเด็กหรือไม่พิเศษ (Michael B. Wells และ Disa Bergnehr, 2014, p. 16)

จากเหตุการณ์ข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้ค้นพบผลการศึกษาที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ โดยผู้วิจัยได้แบ่งสรุปตามวัตถุประสงค์ดังนี้

สรุปผลการศึกษาวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาเปรียบเทียบนโยบายการแต่งงานกรณี ประเทศไทย และกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย พบว่า ประเทศไทยมีนโยบายที่หลากหลายนโยบายครอบครัวของประเทศไทยได้มียุทธศาสตร์ครอบครัว โดยมีเป้าหมายเพื่อครอบครัวที่เข้มแข็งมีคุณภาพที่ดีขึ้น และเป็นการส่งเสริมสัมพันธภาพในครอบครัวให้ดีขึ้น ดังเห็นได้จาก

ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบครอบครัว พ.ศ. 2563 – 2565 ซึ่งมีความก้าวหน้าเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะในการทำงานด้านต่างๆ แต่ยุทธศาสตร์ดังกล่าวยังมีข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงาน อีกทั้งขาดการส่งเสริมและบูรณาการของภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีการดำเนินงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ส่วนนโยบายครอบครัวของกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย จะเน้นการส่งเสริมเรื่องการเลี้ยงดูบุตร และการมีครอบครัวอย่างไรให้มีคุณภาพเป็นอย่างมากด้วยการที่กลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียเน้นเรื่องการดูแลคู่รักหลังแต่งงาน ก็เพื่อต้องการให้ประชากรในประเทศของตนสามารถไว้วางใจในตัวรัฐบาลได้ และประชาชนสามารถมีความสุขกับสวัสดิการต่างๆ ของรัฐที่จัดทำให้ประชาชน ซึ่งนโยบายครอบครัวที่กลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียมีความคล้ายคลึงกัน เพราะ 3 ประเทศนี้มีภูมิภาคที่ใกล้เคียงกัน และได้รับอิทธิพลต่อกันมาเรื่อยๆ จึงเป็นเหตุผลที่ทั้ง 3 ประเทศมีความคล้ายกัน โดยนโยบายดังกล่าวจะมีดังนี้ อาทิ เช่น นโยบายการลาเพื่อเลี้ยงดูบุตรของบิดาและมารดา นโยบายสิทธิในเด็ก

สำหรับผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 2 เกี่ยวกับบทเรียนและแนวทางการจัดการเชิงนโยบายเพื่อนำไปสู่รูปแบบการแต่งงานที่มีคุณภาพ พบว่า ประเทศไทยยังไม่มีการจัดการเชิงนโยบายเพื่อนำไปสู่การแต่งงานอย่างมีคุณภาพ ซึ่งประเทศไทยได้มียุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาครอบครัวขึ้นมา และได้พบถึงความก้าวหน้าของยุทธศาสตร์ที่ตั้งขึ้น แต่ถึงจะมีความก้าวหน้าอย่างไร ก็ยังมีอุปสรรคด้านต่างๆ เกิดขึ้นรวมถึงไม่มีการประชาสัมพันธ์ถึงนโยบาย ดังกล่าวให้ประชาชนได้ทราบ หากไม่มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลอย่างจริงจัง ประชาชนทั่วไปจะไม่สามารถรับรู้ได้ถึงการเมืองอยู่ของยุทธศาสตร์ดังกล่าว

ในประเทศสแกนดิเนเวียมีการส่งเสริมด้านการมีครอบครัวที่มีคุณภาพ ให้ความสำคัญในเรื่องความเท่าเทียมทางเพศ โดยการมีนโยบายการลาคลอดของทั้งบิดา และมารดาเพื่อส่งเสริมให้เกิดสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวเกิดขึ้น และสามารถที่จะเข้าถึงสวัสดิการด้านครอบครัวในการได้รับการดูแลจากรัฐบาล การเข้ามาสนับสนุนส่งเสริมด้านต่างๆในการมีชีวิตที่ดีในประเทศ

การอภิปรายผลการวิจัย

จากผลสรุปดังกล่าวข้างต้นทำให้ได้ข้อค้นพบที่สำคัญ ดังนี้

1. ศึกษาเปรียบเทียบนโยบายการแต่งงานกรณีประเทศกลุ่มสแกนดิเนเวีย และประเทศไทย

ถึงแม้การศึกษาครั้งนี้จะมีความแตกต่างเรื่องบริบททางสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม รวมถึงแนวทางเชิงนโยบายและมาตรการ แต่สิ่งที่เหมือนกันระหว่าง

ประเทศไทยและกลุ่มประเทศแคนดิเนเวีย คือ มีการออกแบบนโยบายที่คำนึงถึงคุณภาพชีวิตของประชากรและครอบครัว ซึ่งในเรื่องของการแต่งงานที่ไม่ว่าประเทศไทยหรือประเทศแคนดิเนเวีย ต่างให้ความสำคัญเหมือนกัน หากแต่ความแตกต่างเชิงบริบททำให้เห็นว่าระบบสวัสดิการและเป้าหมายนโยบายนั้นมีความแตกต่างกัน ซึ่งประเทศไทยนโยบายครอบครัวที่ยังไม่มีความก้าวหน้าเท่าที่ควร เป็นผลมาจากการที่นโยบายของไทยยังไม่มีการเข้ามามีบทบาทในครอบครัวมาก จึงเห็นได้ว่าการที่ประเทศไทยยังไม่สามารถก้าวผ่านการเตรียมความพร้อมในการให้ประชาชนสร้างครอบครัวที่มีคุณภาพได้ จึงส่งผลให้ประเทศไทยไม่สามารถส่งเสริมนโยบายที่เป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พลดา เดชพลมาตย์, เสกสรรค์ นิสัยกล้า, และ จักร์ พันธุ์เพชร (2555) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะที่มีผลกระทบต่อครอบครัวไทยในยุคใหม่ ตามแนวคิดของมิเชล พูโกต์ ผลวิจัยพบว่า นโยบายครอบครัวหรือวาทกรรมครอบครัวที่หน่วยงานรัฐได้สร้างขึ้นมากล่าวว่า อำนาจของวาทกรรมครอบครัวที่สร้างขึ้นยังไม่เข้มแข็งมากพอที่จะแผ่ขยายไปสู่สังคมในวงกว้าง เนื่องจากยังขาดองค์ความรู้ที่ชัดเจน เป็นที่ยอมรับของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้ในรูปแบบที่เป็นสากล มาให้การรองรับวาทกรรมที่สร้างขึ้น เพื่อให้อำนาจของวาทกรรมครอบครัวในความหมายใหม่นี้ขับเคลื่อนไปภายใต้ความสัมพันธ์ของวาทกรรม อำนาจ และความรู้

การแต่งงานไม่เพียงแต่เป็นการแต่งงานเท่านั้น แต่หากการแต่งงานเป็นการสร้างความมั่นคงให้ครอบครัวของประชาชนและการแต่งงานไม่ใช่เรื่องของประชาชนเพียงอย่างเดียว ซึ่งการแต่งงานเปรียบเสมือนความรับผิดชอบในด้านต่างๆของรัฐบาลและความเป็นอยู่ของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Truong Thi Hang (2559, น. 212-224) ได้เป็นการศึกษาถึงลักษณะของการแต่งงาน ตลอดจนการเลือกคู่ชีวิตของบางประเทศ จากการศึกษาพบว่าการแต่งงานเปรียบเสมือนการสะท้อนหน้าที่ความรับผิดชอบที่ของแต่ละคนที่มีต่อสังคม การแต่งงานทำให้เห็นถึงวุฒิภาวะด้านต่างๆ ของมนุษย์และการแต่งงานเกิดขึ้นเนื่องด้วยวัตถุประสงค์ทางด้านเศรษฐกิจ เกี่ยวกับลักษณะของการแต่งงาน สามารถจัดแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ จัดแบ่งตามเหตุผลที่ฝ่ายชายได้ฝ่ายหญิงมาเป็นภริยา จัดแบ่งตามความเจริญก้าวหน้าทางวุฒิภาวะของมนุษย์ และจัดแบ่งโดยอิงจากการอาศัยสายเลือดโลหิตร่วมกันของคู่แต่งงาน

สำหรับสแกนดิเนเวียความแตกต่างเชิงนโยบายทำให้เห็นว่าความมุ่งหมายของทั้ง 3 ประเทศคือ การสนับสนุนประชาชน และเริ่มทำให้ประชาชนเกิดความมั่นใจในใจการที่มีครอบครัวเกิดขึ้นถึงแม้ว่าในกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียจะมีกลุ่มคู่รัก LGBTQ+ กลุ่มประเทศ

สแกนดิเนเวียจึงส่งเสริมและผลักดันสวัสดิการที่คอยสนับสนุนประชากรในประเทศของตนด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ของ Anne Skevik Grodem (2017, p. 78-79) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับนโยบายครอบครัวในกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย และการย้ายถิ่นฐาน หลักการใช้นโยบายเชิงครอบครัวในกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย เป้าหมายของนโยบายครอบครัวอาจจะแตกต่างกันในด้านนโยบาย แต่เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพที่มากขึ้นนโยบายครอบครัว และทำให้ความเป็นอยู่ของครอบครัวมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. บทเรียนและแนวทางในการจัดการเชิงนโยบายเพื่อนำไปสู่รูปแบบการดำเนินงานที่มีคุณภาพ

บทเรียนในการจัดการเชิงนโยบายเพื่อนำไปสู่การดำเนินงานที่มีคุณภาพ จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ประเทศไทยควรจะให้ความสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้คน การเคารพความหลากหลายและเพื่อเป็นการทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงการดำเนินงานที่มีคุณภาพได้ การดำเนินงานที่มีคุณภาพจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้หากรัฐบาลไม่มีการสนับสนุนการใช้ชีวิตครอบครัวของประชาชนในประเทศของตนให้มีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Agata Kozak (2011, p. 73-79) ได้ศึกษาเรื่อง การเปลี่ยนแปลงในชีวิตแต่งงานและชีวิตครอบครัวหลังสมัยใหม่ ในปัจจุบันการแต่งงานแบบเดิมไม่ได้มีเพียงรูปแบบเดียวอีกต่อไป ชีวิตครอบครัวมีทางเลือกที่หลากหลาย ในยุคหลังสมัยใหม่ต้องมีการเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วการแต่งงานเริ่มมีความหลากหลายและครอบครัวที่มีหลายประเภท จึงทำให้เกิดคำนิยามการแต่งงานและชีวิตครอบครัวหลังสมัยใหม่ เพราะว่าบริบทของครอบครัวในอนาคตเป็นบริบทที่มีความหลากหลายไม่ได้มีในบริบทเดียว และประเทศไทยกำลังเข้าสู่การยอมรับความหลากหลายมากขึ้น

ปัจจุบันประเทศไทยกำลังเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงด้านครอบครัวที่เพิ่มขึ้นเนื่องจากประเทศไทยได้มีการผ่านร่าง พ.ร.บ. สมรสเท่าเทียมและจะทำให้เกิดการแต่งงานที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้นในอนาคต จึงเป็นสิ่งที่ทำให้เห็นถึงการเริ่มพัฒนาด้านครอบครัวของประเทศไทยไปอีกระดับ และเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว ซึ่งเป็นเหมือนบ่อเกิดของความสุขที่เกิดขึ้นในครอบครัวความสัมพันธ์ที่กล่าวมา เป็นสิ่งที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากทุกสถาบัน และสถาบันครอบครัวเป็นสิ่งที่ทำให้เห็นถึงความรักใคร่กลมเกลียวกัน ความสัมพันธ์ทางครอบครัวที่ดี หมายถึง การที่คนในครอบครัวรักใคร่กลมเกลียวกัน ไม่มีการทะเลาะเบาะแว้ง หากมีการทะเลาะก็จะคุยกันด้วยเหตุผลมากกว่าที่จะลงมือใช้ความรุนแรงต่อกัน และการที่ความสัมพันธ์ของครอบครัวที่ดีนั้น เป็นผลมาจากที่คนในครอบครัวได้เรียนรู้และทำความเข้าใจต่อกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อารีวรรณ หัสติน (2557)

ที่ได้ทำการศึกษา การแต่งงานสมัยใหม่ ซึ่งเป็นงานวิจัยที่มีการนำเสนอมุมมองการแต่งงานแบบใหม่ภายใต้ภาวะสังคม ที่เรียกว่าหลังสมัยใหม่ ที่ความรู้ความเข้าใจของผู้คนในปัจจุบันที่มีต่อประเด็นการแต่งงานมีการเปลี่ยนแปลงไป ทั้งการเปลี่ยนและสร้างความหมาย การประกอบสร้าง ความหมายใหม่ ต่อมุมมองในที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการแต่งงาน ที่ได้ก้าวข้ามความคิด เรื่องการแต่งงานตามมาตรฐานแบบเดิม มาสู่การแต่งงานแบบหลังสมัยใหม่ ที่เน้นการตอบสนอง ความพึงพอใจในระดับปัจเจกมากขึ้น

บทเรียนด้านนโยบายการแต่งงานจึงเป็นปัจจัยที่ทำให้เห็นถึงการพัฒนา ด้านนโยบายที่เกิดขึ้นทั้งในประเทศไทยและกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียในด้านการจัดการนโยบาย สาธารณะของแต่ละประเทศ ซึ่งนโยบายด้านการแต่งงานหรือนโยบายครอบครัวเป็นนโยบาย ที่มีความละเอียดอ่อนและถือว่าเป็นนโยบายที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประชากร ในแต่ละประเทศ หากนโยบายดีจะส่งผลให้ประชาชนในประเทศอยากที่จะมีบุตร และหากประเทศ ใดที่ไม่สามารถส่งเสริมการเลี้ยงดูบุตรได้ประชาชนก็เลือกที่จะไม่มีครอบครัวเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้อง กับงานของ Tine Rostgaard (2014, p. 3-13) ได้ศึกษา นโยบายครอบครัวในสแกนดิเนเวีย โดยภายในกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย ประกอบด้วย เดนมาร์ก นอร์เวย์ และสวีเดน นโยบาย ครอบครัวถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากในองค์ประกอบของนโยบายรัฐสวัสดิการ ประเทศเหล่านี้ยัง เป็นที่รู้จักสำหรับการสนับสนุนนโยบายที่กว้างขวางสำหรับครอบครัวที่มีบุตร โดยเป็นการศึกษา นโยบายด้านครอบครัวที่เกิดขึ้นในกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย และได้ข้อค้นพบว่านโยบายของ กลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย มีนโยบายที่สนับสนุนประชาชนในประเทศในด้านการเอื้อสิทธิให้เด็ก และพ่อแม่ ในการเลี้ยงดูบุตรหลานของตน และการเข้ามาช่วยเหลือในด้านสวัสดิการต่างๆ ของประชาชนในประเทศของตน และยังสามารถมีการสนับสนุนด้านการศึกษาให้แก่ครอบครัวที่มี บุตรเพื่อส่งเสริมให้ประชากรของตนมีคุณภาพสูงส่งในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย

1. การกำหนดนโยบายการแต่งงานประเทศไทยควรจะต้องให้ความสำคัญ กับการส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านระบบการศึกษา และการกำหนดมาตรการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ของผู้คนในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นสำคัญเกี่ยวกับหลักการเคารพบุคคลอื่น (Respect) การส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาความสัมพันธ์ทั้งในระหว่างเพศ และคนเพศเดียวกัน

2. ควรมีการกำหนดระบบสวัสดิการที่ส่งเสริมการมีครอบครัวคุณภาพควรมี ความหลากหลายและมีบริการสังคมแบบมุ่งเป้าหมาย (Specific Group) ดังเช่น กรณีครอบครัวที่มี

อาจจะอยู่ในสภาวะเปราะบาง อาจต้องการสวัสดิการในเชิงส่งเสริมเช่นการศึกษาของบุตร หรือหากเป็นกลุ่มคนที่ฐานะค่อนข้างมั่นคงอาจจะจัดสวัสดิการในเรื่องของการเสริมสร้างสัมพันธภาพภายในครอบครัวให้เกิดการเรียนรู้ในการพัฒนาความสัมพันธ์สำหรับการอยู่ร่วมกัน

3. รัฐควรเตรียมความพร้อมของวัยรุ่นนเยวชนที่กำลังก้าวสู่วัยเจริญพันธุ์ โดยเฉพาะการเรียนรู้ในเรื่องสิทธิต่อร่างกายตนเอง การเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย อารมณ์และความต้องการ การเรียนรู้ในการเคารพผู้อื่น การมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย ควบคู่ไปกับการส่งเสริมสิทธิอนามัยเจริญพันธุ์ ความรู้ในการป้องกันโรค สวัสดิการในที่ครอบคลุมการป้องกันโรคอันเนื่องมาจากการมีเพศสัมพันธ์

4. หากเกิดการแก้ไขปัญหาอย่างจริงจังรัฐควรมีความต่อเนื่องในการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดขั้นตอนที่มั่นคงและสามารถทำให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นในตัวนโยบายดังกล่าวได้

บรรณานุกรม

Uncategorized References

Adriana Lender. (2011). *Social Insurance in Figures 2011*.

Agata Kozak. (2011). Post-modern changes in marital and family life. *Journal of education culture And society*, 7(4), p. 73-79.

Anne Skevik Grodem. (2016). *Family Policies in Norway*.

Anne Skevik Grodem. (2017). Family-oriented policies in Scandinavia and the challenge of immigration. *Journal of education culture And society*, 27(1), p. 78-79.

BBC News ไทย. (2567). สภาผ่านร่างกฎหมายสมรสเท่าเทียมแล้ว. สืบค้นจาก

<https://www.bbc.com/thai/articles/cn0edj0dq6lo>

Bernstein, M. (2015). Same-Sex Marriage and the Future of the LGBT Movement. *Gender & Society*, 29(3).

Danielsdóttir, S. (2022). *The First 1,000 Days in the Nordic Countries*. Sweden: Nordic Council of Ministers 2022.

Jhon Finnis. (2008, July-October). Marriage: A Basic and Exigent Good. *Oxford Journals*, 91(3/4), p. 388.

John N. Edwards. (1969). Familial Behavior as Social Exchange. *Journal of Marriage and Family*, 31(3).

Karen S. Cook, และ Coye Cheshire. (2013). *Social Exchange Theory*.

Kei M. Nomaguchi, และ Melliss A. Milkie. (2004). *Social Exchange Theory*.

Medora W. Barnes. (2014). Our Family Functions: Functions of Traditional Wedding for Modern Brides and Postmodern Families. *Carroll Collected*, 26.

Michael B. Wells, และ Disa Bergnehr. (2014). *Families and Family Policies in Sweden*.

Minelgaite, I., Sund, B., และ Stankeviciene, J. (2020). Understanding the Nordic Gender Diversity Paradox. *Tallinn University of Technology (ISSN 2674-4619)*, 10(1), 42-43. Retrieved from <https://intapi.sciendo.com/pdf/10.1515/bjes-2020-0003>

OSAKI, T. (2016). For many young Japanese, marriage - and sex - are low priorities.

Retrieved from <https://www.japantimes.co.jp/news/2016/01/05/national/social->

[issues/many-young-japanese-marriage-sex-low-priorities/?fbclid=iwzxh0bgnhzw0cmtaar2pcdu9n4cul2mtqgdl7i2tdbi3cwgrt5-ztsvx2-z81amkbwbz003acy_aem_aabnpz5lxx05wx07_stxhncii1dfusbqewtyvogg9nnaiwae_vu1toqqtyfakbo2dm_tyuo1mdxsvtpf8lj1xqooh#.WMINwJJXefB](https://www.encyclopedia.com/social-sciences/dictionaries-thesauruses-pictures-and-press-releases/policy-research)

Oxford University press. (2021). Policy Research. Retrieved from

<https://www.encyclopedia.com/social-sciences/dictionaries-thesauruses-pictures-and-press-releases/policy-research>

Sherif Girgis, and Robert George. (2010, November). What is Marriage. *Harvard Journal of Law and Public Policy*, 34(1), 246.

Splash database. (2014). Family Policies: Denmark. Retrieved from <https://splash-db.eu/policydescription/family-policies-denmark-2014/#searchresult>

Splash database. (2016). Family Policies: Norway. Retrieved from <https://splash-db.eu/policydescription/family-policies-norway-2016/#searchresult>

Stacey, G. (2016). Scandinavian countries rank worst in Europe for marriage take-up among poorest.

Statista. (2021a). Number of divorces in Denmark from 2010 to 2020. Retrieved from <https://www.statista.com/statistics/575053/number-of-divorces-in-denmark/>

Statista. (2021b). Number of divorces in Sweden from 2011 to 2021. Retrieved from <https://www.statista.com/statistics/523949/sweden-total-number-of-divorces/?fbclid=IwAR1qd8uIdSvnmFtbSsZQHkCx-XsQzBGkel3KtVFL8wNb3Q1qrhY0ZD9Q0>

Statista. (2023). Number of contracted marriages in Norway from 2012 to 2022. Retrieved from https://www.statista.com/statistics/588878/number-of-contracted-marriages-in-norway/?fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMTAAAR25MLzDc_Sgw_LBLOIMU24618RvrTh_h26mJMWnVbtoDGuFRtagG3uOs-Ho_aem_AaMPL6MSTZXdDY4kayyEhoTEWbUxP2Tgv0bZuodYBNydfkby8H537gH_R3KgNxZBIDvRhHqFcY0wWEUk8beeo2tQB

Statista. (2564). Divorce rate in Norway in 2020, by gender and age group. Retrieved from [https://www.statista.com/statistics/589150/divorce-rate-by-gender-and-age-in-](https://www.statista.com/statistics/589150/divorce-rate-by-gender-and-age-in-norway/)

[norway/](https://www.statista.com/statistics/589150/divorce-rate-by-gender-and-age-in-norway/)

Thai PBS. (2566). เส้นทาง 22 ปี สู่ "สมรสเท่าเทียม" อีกขั้นสู่ความเท่าเทียม.

Tine Rostgaard. (2014). *Family policies in Scandinavia*.

Truong Thi Hang. (2559, กรกฎาคม-ธันวาคม). การแต่งงาน. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, 5(2).

เสฐียร โกเศศ. (2515). ประเพณีการแต่งงานบ่าวสาวไทย. กรุงเทพฯ: กองวัฒนธรรม สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

เสฐียร โกเศศ. (2531). ประเพณีการแต่งงานไทย. กรุงเทพฯ: กองวัฒนธรรม สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

แพรว. (2560). แม่เจ้าสาวรับศึกหนักหนัก งานแต่งคู่รักไฮโซไปไฟล์ เจ้าบ่าวจัดเต็มสินสอดแหวนเพชร. สืบค้นจาก <https://prawe.com/people/75186.html>

กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. (2559). นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาศาสนาครอบครัว พ.ศ. 2560 - 2564.

กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. (2562). นิยามและประเภทครอบครัว.

กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. (2563). แผนปฏิบัติการด้านครอบครัว

กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. (2566). แผนปฏิบัติการด้านครอบครัว. สืบค้นจาก

<https://www.dwf.go.th/storage/43472/%E0%B9%81%E0%B8%9C%E0%B8%99%E0%B8%9B%E0%B8%8F%E0%B8%B4%E0%B8%9A%E0%B8%B1%E0%B8%95%E0%B8%B4%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%94%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%84%E0%B8%A3%E0%B8%AD%E0%B8%A%E0%B8%84%E0%B8%A3%E0%B8%B1%E0%B8%A7-%E0%B8%9E.%E0%B8%A8.-2566-2570.pdf>

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2561). แนวทางการขับเคลื่อน มหัศจรรย์ 1,000 วันแรกของชีวิต (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักโภชนาการ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข.

ข่าวสด. (2564). ชวนคนไทยมีลูก หลังเด็กเกิดน้อย รัฐบาล เร่งทำคนโสดได้เจอเนื้อคู่. สืบค้นจาก https://www.khaosod.co.th/around-thailand/news_6738433

คณะกรรมการการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ. (2542). นโยบายและแผนงานในการ

พัฒนาสถาบันครอบครัว

- จรรยา สุวรรณทัต. (2554). การเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวตามมาตรฐานครอบครัว
เข้มแข็ง. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์. (2533). เศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยการวางแผนครอบครัวของไทย :
ศึกษาจากกระบวนการนโยบายไทย. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ).
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ชาย โปธิสิตา. (2555, กรกฎาคม-กันยายน). คริวเรือนไทยในสองทศวรรษแห่งการพัฒนา. วารสาร
ราชบัณฑิตยสถาน, 37(3), น. 235-236.
- ดวงพร เพชรคง. (2558). ความเท่าเทียมระหว่างเพศ [เอกสารประกอบการสอน]. กรุงเทพฯ:
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- ทิพวรรณ ศิริสัมพันธ์, สิริรัฐ หนูสี, และ ณัฐชนัน ลีดิพันธ์รังสฤต. (2562). การครองใจของผู้หญิงใน
ยุคโลกาภิวัตน์กับเศรษฐกิจในเมืองไทย. วารสารธรรมศาสตร์, 38(3), น. 27.
- นงพงา ลิ้มสุวรรณ. (2565). ความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว รีบสร้างก่อนจะสาย. สืบค้นจาก
https://www.manarom.com/blog/family_relations.html
- นวลศิริ เปาโรหิตย์. (2550). จิตวิทยาชีวิตครอบครัว (1). กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์ 108 สูดยอดไอดี.
- นิธิกานต์ เหมสุวรรณ, และ พาฝัน รัตนะ. (2565). การใช้ชีวิตคู่ก่อนแต่งงานในทัศนะของนักศึกษา
ระดับอุดมศึกษา : กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง. สักทอง : วารสารมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ (สทมส.), 28(1), น. 19-23.
- ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี. (2563). กรรมของชาติ : การสร้างวินัยการเจริญพันธุ์กับประวัติศาสตร์เพศ
วิถีของผู้หญิงในไทย. วารสารจุดยืน, 7(1), น. 106-107.
- ผกามาศ นันทจิรววัฒน์. (2554). การศึกษาและพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัวอย่างประสบ
ความสำเร็จด้วยการให้คำปรึกษาครอบครัวโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. (ปริญญาานิพนธ์
ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554. (2554). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.
2554. สืบค้นจาก <https://dictionary.orst.go.th/>
- พรสม เปาปราโมทย์. (2560). ความเสมอภาคในครอบครัวและการสมรส ตามอนุสัญญาว่าด้วยการ
ขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ.
- พระราชบัญญัติว่าด้วยการจ่ายเงินเดือน เงินปี บำเหน็จ บำนาญ และเงินอื่นในลักษณะเดียวกัน
พ.ศ.2535. (2535). ราชกิจจานุเบกษา (เล่ม 109 ตอนที่ 32, น. 30-31).

- พระราชบัญญัติว่าด้วยการลาของข้าราชการ พ.ศ. 2555. (2555, 24 มกราคม). ราชกิจจานุเบกษา (เล่ม 129 ตอนพิเศษ 22ง, น. 6).
- พลดา เดชพลมาตย์, เสกสรรค์ นิสัยกล้า, และ จักร์ พันธุ์ชูเพชร. (2555). นโยบายสาธารณะที่มีผลกระทบต่อครอบครัวไทยในยุคใหม่ ตามแนวคิดของมิเชล ฟูกูเกต์ วารสารวิชาการ บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 7(18). สืบค้นจาก <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/JSSRA/article/view/24496/20842>
- ภิกษุณี กัลยาณมิตร. (2558, กรกฎาคม-ธันวาคม). การพัฒนาอย่างยั่งยืนของกลุ่มประเทศนอร์ดิก วารสารรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์, 4(2).
- มลฤดี จันทร์สุทธิพันธุ์. (2564, 14 ธันวาคม). ร่วมเฝ้าระวังเด็กและครอบครัวกลุ่มเปราะบางในวิกฤต โควิด-19. *Unicef*.
- มูลนิธิศูนย์วิจัยและติดตามความเป็นธรรมทางสุขภาพ. (2559). การสังเคราะห์องค์ความรู้และสถานการณ์การขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะประเด็นสิทธิด้านสุขภาพของกลุ่มเปราะบาง. รพีพัฒน์ ศรีศิริรักษ์, และ พิทักษ์ ศิริวงศ์. (2560, มกราคม-เมษายน). การตัดสินใจใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน ของนักศึกษาชายหญิงก่อนแต่งงาน. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 7(1).
- รุ่งนภา ยรรยงเกษมสุข. (2559). ทุนกับการแต่งงาน. วารสารเศรษฐศาสตร์การเมืองบูรพา, 3(2), 15-17.
- ลงทุนแมน. (2564). วิกฤติประชากรจีน ทำให้เกิด นโยบาย "คล้ายกำเนิด". สืบค้นจาก <https://www.longtunman.com/30197>
- วฤษสพร ณ์รัฐจุใจโรจน์. (2560). ครอบครัวทางเลือกและการคงอยู่ของสถาบันครอบครัว. *Veridian E-Journal Silpakorn University*, 10(2), 18.
- วาสนา เดชวาร. (2564). คุณพ่อลาคลอด ประสบการณ์ดีที่หาซื้อไม่ได้. สืบค้นจาก <https://www.ffwthailand.net/portfolio/father-on-maternity-leave/>
- ศูนย์ปฏิบัติการกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. (2564). สถิติความรุนแรงในครอบครัว ปีงบประมาณ 2564 (ตุลาคม 2563 - พฤษภาคม 2564) Infographic ศูนย์ปฏิบัติการกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว: กองส่งเสริมสถาบันครอบครัวและกรมกิจการสถาบันครอบครัว.
- สำนักบริหารการทะเบียนกรมการปกครอง. (2564a). รายงานสถิติจำนวนทะเบียนการสมรส. สืบค้นจาก <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/marry/new/stat-gen/static.php?marry>

- สำนักบริหารการทะเบียนกรมการปกครอง. (2564b). รายงานสถิติจำนวนทะเบียนหย่า. สืบค้นจาก <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/marry/new/stat-gen/static.php?divorce>
- สุพจน์ เด่นดวง, นาถฤดี เด่นดวง, พิริน อินโส, และ กนกเรชา นิลนนท์. (2559). ครอบครัวเข้มแข็งกับความขัดแย้งระหว่างงานกับครอบครัวในสังคมโลกาภิวัตน์. *สุภาวงศ์ จันทวานิช*. (2559). การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิญา เฟื่องฟูสกุล, และ ผานิตตาไสยรส. (2559). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสังคมวิทยา : ครอบครัว. เชียงใหม่: ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อารีวรรณ หัสติน. (2557, January-June). สุนทรียะในประเพณีการแต่งงาน:การวิพากษ์แบบโพสต์โมเดิร์น. *วารสารกระแสวัฒนธรรม*, 16(29), 20-23.

ประวัติผู้เขียน

